

REPUBLIKA HRVATSKA

Centar za žene žrtve rata – ROSA

Centar za žene žrtve rata – ROSA je feministička, antimilitaristička, nevladina, nestranačka organizacija osnovana 1992. godine s ciljem podrške ženama koje su preživjele ratno i druge oblike patrijarhalnog nasilja na području bivše Jugoslavije (prostitucija, silovanje, trgovanje ženama, ekonomsko i strukturalno nasilje, obiteljsko nasilje).

Centar smo izgradile na iskustvima ženskog i mirovnog pokreta u kojem su osnivačice Centra bile prethodno aktivne: Sekcija 'Žena i društvo', Ženska grupa Trešnjevka, SOS telefon – Ženska pomoć sada, Autonomna ženska kuća Zagreb i Antiratna kampanja Hrvatske. Važna iskustva u izgradnji civilnog društva osamdesetih godina prenijele smo u ratni kontekst našeg djelovanja organizirajući brojne aktivnosti:

- psiho-socijalnu i direktnu pomoć ženama,
- senzibiliziranje javnosti za problem nasilja nad ženama,
- promoviranje ženskih ljudskih prava:

dijeleći znanje i iskustva, gradeći mreže s drugim ženskim organizacijama u našoj regiji, lobirajući državne institucije za poboljšanje tretmana i zakonskog položaja žena.

Naš cilj je ostvarivanje ženskih ljudskih prava, dokidanjem muškog nasilje i tolerancije u odnosu na ovo nasilje u društvu. Održavanje i tolerancija

svih oblika muškog nasilja protiv žena vidimo kao fundamentalnu prepreku postignuću potpune jednakosti žena i muškaraca u svim oblastima života.

Težimo postizanju većih prava i servisa za žene, poboljšanju tretmana žena koje su preživjele nasilje, i to putem djelovanje na promjene javnih politika, zakonodavstva i prakse unutar institucija sustava: policije, pravnog sustava, zdravstva i socijalne sigurnosti, te obrazovnih ustanova.

Smatramo da je nasilje nad ženama posljedica društvene konstrukcije nejednake raspodjele moći između muškaraca i žena. U svom radu zauzimamo feminističku perspektivu, pa nasilje nad ženama vidimo kao strukturalni fenomen koji je uzrokovan rodnom nejednakosti u društvu. Promoviramo definiciju nasilja prema ženama određenu u Pekinškoj platformi za akciju: 'nasilje nad ženama je manifestacija historijski nejednakih odnosa moći između muškaraca i žena, što je dovelo do dominacije nad i diskriminacije prema ženama od strane muškaraca te do onemogućavanja punog napredovanja žena.', kao i Povelju o nasilju protiv žena Evropskog ženskog lobija.

Smatramo da svi oblici nasilja prema ženama u privatnoj i javnoj sferi od strane državnih i nedržavnih aktera mora biti imenovano i shvaćeno kao osnovno kršenje principa ljudskih prava.

Vjerujemo da djelovanje nevladinih organizacija u području nasilja nad ženama treba pridonositi autonomiji i osnaživanju svih žena.

U odnosu na prostituciju i trgovanje ženama, smatramo da prostitucija i trgovanje ženama predstavljaju fundamentalne oblike kršenja ženskih ljudskih prava, te da prostituciju i trgovanje ženama ne bi trebalo povezivati s pojmovima 'prisilno' i 'slobodno'. Naprotiv smatramo da treba prepoznati da je 'slobodan izbor' relativan faktor, u preklapanju ekonomskih, društvenih, kulturalnih i političkih mogućnosti za žene u danom društvu. Nejednakost po osnovi roda ozbiljno ograničava slobodu izbora.

Vodimo računa o razlikama među ženama kada se radi na problemu nasilja nad ženama. Žene nasilje pogađa na različite načine ovisno o njihovom različitom položaju/njihovoj različitosti. Nevladine organizacije koje rade na području suzbijanja nasilja nad ženama ne smiju isključivati žene na osnovi rase, etniciteta, posebnih potreba, seksualne orijentacije, dobi, uvjerenja, vjerovanja ili religijskih opredjeljenja.

Aktivnosti Centra za žene žrtve rata - ROSA

I PROGRAM AKTIVNOSTI PROTIV TRGOVANJA ŽENAMA I DJEVOJKAMA U SVRHU SEKSUALNOG ISKORIŠTAVANJA, TE PROSTITUCIJE

Program uključuje sljedeće aktivnosti:

- a/ Direktna pomoć ženama koje su preživjele trgovanje ljudima u svrhu seksualnog iskorištavanja: SOS telefon za suzbijanje trgovanja ljudima (0800 77 99), osobno savjetovanje, psiho-socijalna i pravna pomoć, te zastupanje na sudu žrtava trgovanja ženama i prostitucije.
- b/ Organiziranje javnih diskusija, seminara, konferencija
- c/ Lobiranje za zakonske promjene te provedbu zakona, međunarodnih propisa, Nacionalnog programa i Operativnog plana za suzbijanje trgovanja ljudima: članice smo Nacionalnog odbora, Operativnog tima i Mobilnog tima za suzbijanje trgovanja ljudima, te različitih radnih grupa.
- d/ Prikupljanje dokumentacije, novinskih tekstova, prijevodi stručne literature: Informiranje javnosti putem web stranica našeg Centra www.czzzr.hr, i PETRA Mreže www.petra-nvo.net, koju smo mi pokrenule i održavamo. Dajemo uzjave za medije, intervjuje i sl.
- e/ Djelovanje u okviru PETRA mreže za prevenciju i eliminaciju trgovanja ženama, drugih mreža i regionalnih projekta
- g/ Javne kampanja, podizanja svijesti o problemu trgovanja ženama.

II ŽENSKA MEMORIJA/ŽENSKE MIROVNE POLITIKE/RODNA DIMENZIJA JAVNE MEMORIJE

Prikupljamo i obrađujemo dokumente ženske povijesti devedesetih godina 20. stoljeća (razdoblje neposredno pred rat, ratno i post-ratno razdoblje), prezentiramo ih na web stanici www.women-war-memory.org. Podržavamo rad istraživačica i studentica.

Jedna smo od suosnivačkih organizacija Inicijative za osnivanje Regionalne komisije za utvrđivanje činjenica o ratnim zločinima.

III PODRŠKA PROVEDBI MEĐUNARODNIH I NACIONALNIH MEHANIZAMA ZABORBU PROTIV SVIH OBLIKA NASILJA NAD ŽENAMA – MONITORING, LOBIRANJE I ZAGOVARANJE JAVNIH POLITIKA RODNE JEDNAKOSTI

Ukazujemo na međunarodne dokumente koji određuju nacionalni zakonodavni okvir za suzbijanje nasilja protiv žena, putem publikacija kao npr. 'Međunarodni dokumenti - pravni okvir za suzbijanje nasilja protiv žena u obitelji', različite stručne tekstove, izradile smo 'Nacionalne studije o nasilju protiv žena u obitelji u Republici Hrvatskoj' i sl.

Članice smo Koordinacije za praćenje i unaprijeđenje zaštite od obiteljskog nasilja, u organizaciji Autonomne ženske kuće Zagreb. Naša je članica predstavnica EPAC VAW / Evropski ženski lobi – Observatorija za praćenje nasilja protiv žena.

Dvije naše članice su su-koordinatorice Ženske mreže Hrvatske. Sudjelujemo u svim aktivnostima kao npr. prosvjedne povorke povodom 8. marta, djelujemo u okviru članstva ŽMH u Evropskom ženskom lobiju (skupštine, odbor, aktivnosti), te u okviru članstva ŽMH u Evropskoj feminističkoj inicijativi za drugačiju Evropu, i mrežu IANSA Women - International Action Network on Small Arms.

IV EDUKACIJA ZA ŽENE I ŽENSKJE GRUPE, POLITIČARKE I POLITIČARE, PREDSTAVNICE INSTITUCIJA

Organiziramo edukacije samostalno ili u suradnji s drugim organizacijama kao u u primjeru Feminističke ljetne škole, Koordinacije ženskih grupa SEKA (Kuća SEKA - kuća za seminare i odmor za žene koje su preživjele nasilje), Aktivistice prelaze granice – Žene Balkana za mir.

Nacionalni akcijski planovi/politike (NAP)

1. Jedinствен NAP za sve oblike nasilja nad ženama

- 1.1. JE LI VLADA VAŠE DRŽAVE DONIJELA JEDINSTVEN NACIONALNI PLAN AKCIJE ZA BORBU PROTIV NASILJA NAD ŽENAMA KOJI SE ODNOSI NA SVA PODRUČJA NASILJA NAD ŽENAMA, KAO ŠTO JE DEFINIRANO U PREPORUCI REC(2002)5 (SILOVANJE I SEKSUALNO NASILJE, NASILJE UNUTAR PORODICE, SEKSUALNO ZLOSTAVLJANJE, GENITALNO SAKAĆENJE, NASILJE TIJEKOM I NAKON KONFLIKTA, NASILJE U INSTITUCIONALNOM OKRUŽENJU, NEMOGUĆNOST POŠTOVANJA SLOBODE IZBORA U VEZI S REPRODUKCIJOM, UBIJANJE U IME ČASTI, PRISILNI BRAKOVI)?

Na razini države Vlada nije donijela jedinstveni Nacionalni akcijski plan za borbu protiv nasilja nad ženama koji bi se odnosio na sva područja nasilja nad ženama.

Sve tri dosadašnje Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova (1997., 2001. i 2006. godine) sadržavale su poglavlje Nasilje nad ženama kao jedno od osnovnih područja djelovanja, a uz to su Nacionalna politika iz 2001. kao i ona iz 2006. godine sadržavale i eksplicitne odredbe vezane uz potrebu kreiranja Nacionalne strategije za suzbijanje nasilja nad ženama. Ti su dokumenti izraz političke volje na najvišoj državnoj razini s obzirom na to da su prihvaćeni odlukama Vlade Republike Hrvatske i Hrvatskog sabora.

Nacionalna politika za promicanje jednakosti, koju je Vlada RH donijela 18. prosinca 1997. godine, formulira područja djelovanja rukovodeći se pekinškom Platformom za djelovanje. Nacionalna politika za promicanje jednakosti predviđala je, nakon ustanovljavanja stanja, ciljeve koje je trebalo postići i mjere koje je bilo potrebno poduzeti do 2000. godine na sljedećim kritičnim područjima: ljudska prava žena, institucionalni mehanizmi za poboljšanje položaja žena, žene na položajima moći i odlučivanja, žene i zdravlje, školovanje i stručno usavršavanje žena, nasilje nad ženama, žene i gospodarstvo, žene i oružani sukobi.

U formuliranju problema ta nacionalna politika na nasilje protiv žena gleda općenito, imenujući posebno samo obiteljsko nasilje i trgovanje ženama:

6. *Nasilje nad ženama*

Zadaće:

- a) *Povremeno preispitati zakone kako bi se osiguralo njihova učinkovitost u uklanjanju nasilja nad ženama, napose u sprječavanju nasilja i gonidba počinitelja.*

Mjere:

1. *Ministarstvo pravosuđa ispitat će u roku 3 mjeseca od dana usvajanja ovoga programa, mogućnost izmjene članka 174. stavak 3. Kaznenog zakona, tako da se u opis kaznenog djela ugrožavanja rasne i druge jednakosti unese i spol.*
2. *Ministarstvo će ispitati i mogućnost da se u članku 90. Zakona o kaznenom postupku jasno naglasi kako se mjera opreza zabrane veze s određenim osobama može odnositi na bračnu u izvanbračnu družicu, ako je okrivljenik bračni ili izvanbračni drug koji je prema njoj počinio nasilje.*

Zadaće:

- b) *Osigurati odgovarajući smještaj i pomoć za djevojke i žene izvrgnute nasilju, te medicinske, psihološke i druge savjetodavne službe i pravnu pomoć pri osiguravanju sredstava za život.*

Mjere:

1. *Ministarstvo financija će u roku godinu dana ispitati mogućnost izdvajanja odgovarajuće svote iz Državnog proračuna za djelatnosti kojima se uklanja nasilje nad ženama, prema prijedlozima Ministarstva rada i socijalne skrbi, Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva pravosuđa i Ministarstva zdravstva.*

Zadaće:

- c) *Poduprijeti poticaje ženskih organizacija i nevladinih organizacija za uklanjanje nasilja nad ženama i širiti obavijesti o mogućim oblicima pomoći.*

Mjere

1. *Ministarstvo rada i socijalne skrbi oblikovat će, a centri za socijalnu skrb i nevladine organizacije, početi provoditi programe za pomoć ženama žrtvama nasilja, uz pozivanje žena posredstvom dnevnoga tiska da prihvate takvu pomoć.*

Zadaće

- d) *Prikupljati podatke i sastavljati statističke preglede o različitim oblicima nasilja nad ženama, osobito o nasilju u obitelji, te poticati istraživanja o uzrocima, naravi, ozbiljnosti i posljedicama takova nasilja.*

Mjere

1. *Ministarstvo unutarnjih poslova i Ministarstvo pravosuđa svake će godine izvješćivati Povjerenstvo o podacima u njihovoj nadležnosti u vezi s nasiljem u obitelji, osobito spram žena, na temelju kojih će Povjerenstvo odlučiti o provođenju mjera.*

Zadaće

- e) *Pojačati međunarodnu suradnju u otkrivanju trgovine ženama i djecom, osobito radi spolnoga iskorišćavanja, prostitucije i tzv. seksualnog turizma, te međunarodnu suradnju u gonjenju i kažnjavanju odgovornih.*

Mjere

1. *Ministarstvo unutarnjih poslova će sustavno, putem sredstava javnog priopćivanja izvješćivati o međunarodnim djelovanjima glede borbe protiv nasilja nad ženama*
2. *Ministarstvo unutarnjih poslova će, poradi zaštite žena i djece su žrtava nasilja i spolnoga iskorišćavanja raspačavati više promidžbenog materijala INTERPOL-a*

Zadaće

- f) *Promicati osudu nasilja nad ženama u sredstvima javnoga priopćivanja*

Mjere

1. *Povjerenstvo će svake godine obilježiti Dan borbe protiv nasilja prigodnim tv-spotom.*

Druga i treća Nacionalna politika već eksplicitno navode potrebu posebne izrade jedinstvene nacionalne strategije za suzbijanje nasilja protiv žena:

Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova, s programom provedbe nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova u Republici Hrvatskoj od 2001. do 2005. godine, koju je Hrvatski sabor donio 4. prosinca 2001. godine, potaknuta je Posebnim zasjedanjem Opće skupštine Ujedinjenih naroda Žene 2000.: Jednakost spolova, razvoj i mir, na kojem su razmatrana djelovanja tijekom pet godina primjene pekinške Platforme za djelovanje, te na kojem je donesen završni dokument Peking+5 koji je utvrdio postignuća i prepreke te zacrtao daljnju politiku za promociju položaja žena na svim kritičnim područjima obuhvaćenim Platformom. Polazeći od navedenih dokumenata Posebnog zasjedanja Opće skupštine i uočenih nedostataka u primjeni Nacionalne politike do 2000. godine, Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske počelo je dijalog s nevladinim sektorom o daljnjim djelovanjima koje je na području ravnopravnosti spolova potrebno poduzeti u Republici Hrvatskoj kreiranjem nove politike. U tu svrhu organiziran je 5. i 6. listopada 2000. nacionalni skup Žene u Hrvatskoj 2001.-2005., na kojem su sudjelovali predstavnice/ci Hrvatskoga sabora, Vlade, nevladinih ženskih organizacija, političkih stranaka, sindikata i znanstvenih institucija, ocjenjujući dosadašnji rad na području ravnopravnosti spolova u Republici Hrvatskoj, u razdoblju 1995.-2000. godine. Dogovorene su sljedeće tematske cjeline nove Nacionalne politike: 1. Ljudska prava žena, 2. Žene i zdravlje, 3. Nasilje nad ženama, 4. Žene i oružani sukobi, 5. Žene i gospodarstvo, 6. Žene i obrazovanje, 7. Žene i zaštita okoliša, 8. Žene na položajima moći i odlučivanja, 9. Žene i mediji, 10. Institucionalni mehanizmi.

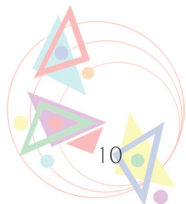
Nasilje nad ženama promatra se kao jedna cjelina iako je primjetno da se najviše promatra kroz prizmu obiteljskog nasilja protiv žena.

3. NASILJE NAD ŽENAMA

a) izrada nacionalne strategije za borbu protiv nasilja nad ženama

PROGRAMSKE ZADAĆE:

1. Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za ravnopravnost spolova osnovat će Radnu skupinu za izradu Nacionalne strategije za borbu protiv nasilja nad ženama. Članice/ovi ove Radne skupine bit će predstavnice/ci Vlade i resornih ministarstava na najvišoj razini i nezavisne stručnjakinje/aci iz nevladinih udruga koje se bave problematikom nasilja nad ženama i drugih mjerodavnih

institucija. Nacionalnu strategiju Radna skupina izradit će do kraja 2002. godine na temelju izvršene ocjene postojećeg stanja na području zaštite i podrške ženama Źrtvama nasilja, prikupljenih brojĀanih pokazatelja, utvrĀenih uzroka, prirode i posljedica nasilja nad ženama, te analize hrvatskog zakonodavstva, kao i zakljuĀaka Hrvatskoga sabora.

- b) *analiza zakona kojima se sankcionira nasilje nad ženama i osiguranje praćenja provedbe tih zakona*

PROGRAMSKE ZADAĆE:

- 1. Ministarstvo pravosuĀa, uprave i lokalne samouprave najmanje dva puta godišnje izvješćivat će Povjerenstvo za ravnopravnost spolova i Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskoga sabora o primjeni Zakona o prekršajima, Kaznenog zakona i Zakona o kaznenom postupku, Ministarstvo rada i socijalne skrbi o primjeni Obiteljskog zakona, a Ministarstvo unutarnjih poslova o djelovanjima u okviru svoje nadležnosti, vezanim za nasilje nad ženama, posebice o statističkim podacima vezanim za isto.*
 - 2. Povjerenstvo za ravnopravnost spolova objavljivat će izvješća i statističke podatke iz programske zadaće 1. na web stranicama Povjerenstva.*
 - 3. Povjerenstvo za ravnopravnost spolova aktivno će suraĀivati sa Źenskim nevladinim udrugama koje djeluju na suzbijanju nasilja nad ženama i uvaŹavati njihova neposredna iskustva pri predlaganju novih zakona i mjera za borbu protiv nasilja nad ženama.*
- c) *provoĀenje stalnog obrazovanja svih osoba koje rade na provedbi zakona, pruŹanju usluga i podrške u sluĀajevima nasilja nad ženama*

PROGRAMSKE ZADAĆE:

- 1. Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo pravosuĀa, uprave i lokalne samouprave i Ministarstvo vanjskih poslova nastaviti će suradnju s meĀunarodnim organizacijama, radi razmjene saznanja i podataka, te provedbe izobrazbe policije i sudaca o borbi protiv krijumĀarenja, odnosno trgovine ženama i djecom u svrhu spolnog iskorištavanja.*
- 2. Ministarstvo unutarnjih poslova provoditi će dopunsku obuku policijskih sluŹbenika/ka u sklopu Ravnateljstva policije u svezi s kriminalitetom poĀinjenim prema ženama i djeci.*
- 3. Ministarstvo pravosuĀa, uprave i lokalne samouprave nastaviti će posebnu izobrazbu osoba koje rade u drŹavnom odvjetništvu i na sudovima, a u doticaju su sa ženama Źrtvama nasilja.*

d) *osiguranje financijske pomoći ženama žrtvama nasilja*

PROGRAMSKE ZADAĆE:

1. *Vlada Republike Hrvatske će svake godine, počevši od 2002. godine, u državnom proračunu, sukladno postojećem zakonodavstvu i proračunskoj politici, osigurati sredstva za financijsku potporu nevladinim udrugama koje skrbe o ženama žrtvama nasilja.*

e) *potaknuti osnivanje posebnih policijskih odjela za vođenje i obradu predmeta koji se odnose na nasilje nad ženama*

PROGRAMSKE ZADAĆE:

1. *Ministarstvo unutarnjih poslova izradit će do kraja 2003. godine analizu stanja i obučenosti djelatnika policije o problematici nasilja nad ženama, te ispitati mogućnost osnivanja posebnih policijskih odjela za vođenje i obradu predmeta koji se odnose na nasilje nad ženama, posebice u obitelji.*
2. *S obzirom da je suradnja s građanima prijeko potreban preduvjet kvalitetnog funkcioniranja policije i imajući u vidu činjenicu da veličini tamne brojke nasilničkog kriminaliteta nad ženama pridonosi i nespremnost žrtve da prijavi kazneno djelo, Ministarstvo unutarnjih poslova do kraja 2003. godine pokrenut će istraživanje o stavovima i očekivanjima žena kada je riječ o postupanju policije povodom različitih kaznenih djela počinjenih na štetu žena.*

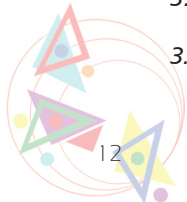
f) *izrada analize postojećeg stanja i davanje preporuke o osnutku obiteljskih sudova*

PROGRAMSKE ZADAĆE:

1. *Na temelju analize postojećeg stanja iz točke 3. a) 1. Povjerenstvo će u suradnji s Radnom skupinom za borbu protiv nasilja nad ženama, uzimajući u obzir zaključke Hrvatskoga sabora o ovoj materiji, najkasnije do kraja 2002. godine, dati preporuke o osnutku obiteljskih sudova.*

Programom provedbe utvrđuju se mjere za ostvarenje Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova posebice na sljedećim područjima:

3. **NA PODRUČJU: NASILJE NAD ŽENAMA**
- 3.1. *Izraditi nacionalnu strategiju za borbu protiv nasilja nad ženama.*
- 3.2. *Analizirati zakone kojima se sankcionira nasilje nad ženama i osigurati praćenje provedbe tih zakona.*
- 3.3. *Provoditi stalno obrazovanje svih osoba koje rade na provedbi zakona, pružanju usluga i podrške u slučajevima nasilja nad ženama.*

- 3.4. *Osigurati financijsku pomoć ženama žrtvama nasilja.*
- 3.5. *Inicirati osnivanje posebnih policijskih odjela za vođenje i obradu predmeta koji se odnose na nasilje nad ženama.*
- 3.6. *Sudjelovati u izradi analize postojećeg stanja u sudstvu i dati preporuke za osnivanjem obiteljskih sudova.*
- 3.7. *Izraditi posebne programe za počinitelje obiteljskog nasilja.*
- 3.8. *Obvezati počinitelje obiteljskog nasilja da sudjeluju u programu putem uvođenja novih odredbi u Obiteljski/Kazneni zakon.*

Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010., koju je donio Hrvatski sabor 13. listopada 2006. godine, sadrži program djelovanja što se temelji na već usvojenoj strukturi posebno izdvojenih kritičnih područja, koja definira na sljedeći način: 1. Unapređenje promicanja i zaštite ljudskih prava žena, 2. Stvaranje jednakih mogućnosti na tržištu rada, 3. Uvođenje rodno osjetljivog odgoja i obrazovanja, 4. Uravnoteženje sudjelovanja žena i muškaraca u procesima odlučivanja, 5. Suzbijanje svih oblika nasilja nad ženama, 6. Unapređenje sustava zdravstvene zaštite žena i 7. Daljnje osnaživanje institucionalnih mehanizama i metoda provedbe politike jednakih mogućnosti.

U pogledu točke 5. Suzbijanje svih oblika nasilja nad ženama navodi sljedeće:

5. *Nasilje nad ženama*

Glavni cilj ovog programskog područja jest suzbijanje i uklanjanje obiteljskog nasilja provođenjem postojećih strategija i programa te prijedlog mjera za uklanjanje svih ostalih oblika nasilja nad ženama.

5.1. *Ukloniti sve oblike obiteljskog nasilja uz unapređenje zaštite žrtava obiteljskog nasilja*

5.1.1. *Provodit će se i pratiti provedba mjera iz Nacionalne strategije za zaštitu od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2005. do 2007. godine i Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji.*

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, nadležna tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne samouprave, županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2007.

5.1.2. *Redovito će se pratiti primjena Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji i Kaznenog zakona te sukladno potrebama predlagati izmjene i nadopune.*

*Nositelji: Ministarstvo pravosuđa, nadležna tijela državne uprave
Rok provedbe: 2006.-2007.*

5.1.3. *Donijet će se nova Nacionalna strategija za zaštitu od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2008. do 2010. godine.*

*Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, nadležna tijela državne uprave, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2008.*

5.1.4. *Održavat će se radionice radi sustavnog usavršavanja sudaca/sutkinja i općinskih državnih odvjetnika/odvjetnica koji postupaju u predmetima vezanim za obiteljsko nasilje, a radi unapređenja pravne zaštite i pomoći žrtvama nasilja u obitelji.*

*Nositelji: Pravosudna akademija, Ministarstvo pravosuđa
Rok provedbe: 2006.-2010.*

5.1.5. *Provodit će se "Kampanja borbe protiv obiteljskog nasilja nad ženama".*

*Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Ured za ljudska prava, Ured za ravnopravnost spolova, mediji, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2006.-2008.*

5.2. *Ukloniti sve oblike nasilja nad ženama*

5.2.1. *Provodit će se preporuka (2002)5 Vijeća Europe o zaštiti žena od nasilja.*

*Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo pravosuđa, Ured za ljudska prava, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2007.-2010.*

5.2.2. *Osnovat će se radna skupina za izradu analize i plana djelovanja za suzbijanje svih oblika nasilja nad ženama, uključujući prikupljanje statističkih podataka.*

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, nadležna tijela državne uprave, županijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova, Državni zavod za statistiku, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2007.

5.2.3. *Provest će se analiza usklađenosti važećih zakona Republike Hrvatske s temeljnim međunarodnim propisima za ukidanje svih oblika nasilja nad ženama te izraditi prijedlozi izmjena i dopuna zakona.*

Nositelji: Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija/Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ured za ravnopravnost spolova, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2006.-2010.

5.2.4. *Organizirat će se medijska kampanja za podizanje svijesti žena, kako bi se u slučajevima nasilja služile mehanizmima pravne zaštite.*

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti/Ministarstvo pravosuđa, Ured za ravnopravnost spolova, nadležna tijela državne uprave, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2007.

5.2.5. *Financijski će se podupirati rad nevladinih udruga koje se bave osnaživanjem žena za izlazak iz prostitucije te druge nevladine organizacije koje rade na prevenciji i suzbijanju različitih oblika nasilja nad ženama.*

Nositelji: Ured za ljudska prava, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ured za ravnopravnost spolova, u suradnji s udrugama.
Rok provedbe: 2006.-2010.

5.2.6. *Sustavno će se sankcionirati korumpiranost policajaca koji rade na istragama/slučajevima vezanim uz prostituciju.*

Nositelji: Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo pravosuđa, Ured za ljudska prava, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2006.-2010.

5.2.7. *Ratificirat će se Konvencija Vijeća Europe o suzbijanju trgovanja ljudima.*

*Nositelji: Ured za ljudska prava/Vlada Republike Hrvatske, Hrvatski sabor
Rok provedbe: 2006.*

5.2.8. *Nastavit će se provedba mjera iz godišnjih Operativnih planova za suzbijanje trgovanja ljudima.*

*Nositelji: Ured za ljudska prava, nadležna tijela državne uprave, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2008.*

5.2.9. *Provodit će se javne kampanje radi informiranja društvene zajednice i podizanja javne svijesti o pojavi, problemima i načinima sprječavanja trgovanja ljudima i prostitucije.*

*Nositelji: Ured za ljudska prava, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2006.-2010.*

5.2.10. *Republika Hrvatska će se pridružiti međunarodnoj Mreži za borbu protiv štetnih tradicija - NAHT i provesti istraživanje radi definiranja mjera za borbu protiv štetnih tradicionalnih praksi.*

*Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ured za nacionalne manjine, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2006.-2008.*

5.2.11. *Izmijenit će se i nadopuniti Kazneni zakon radi preciziranja kaznenog djela spolnih radnji izjednačenih sa silovanjem.*

*Nositelji: Ministarstvo pravosuđa, Vlada Republike Hrvatske, Hrvatski sabor
Rok provedbe: 2007.-2010.*

5.2.12. *Izmijenit će se i nadopuniti Zakon o kaznenom postupku radi zaštite i smanjenja dodatnog traumatiziranja žrtava seksualnog nasilja, kao i pojednostavljivanja i dinamiziranja istražnog i sudskog postupka, uključujući poboljšanje uvjeta u kojima se vodi sudski postupak.*

*Nositelji: Ministarstvo pravosuđa, Vlada Republike Hrvatske, Hrvatski sabor
Rok provedbe: 2006.*

5.2.13. *Sustavno i analitički će se pratiti slučajevi nasilja nad ženama te unaprijediti sustav vođenja statističkih podataka, razmjene podataka i suradnje policije, zdravstvenih ustanova, sudova i Državnog odvjetništva Republike Hrvatske u slučajevima nasilja nad ženama.*

Nositelji: Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo unutarnjih poslova, sudovi, zdravstvene ustanove
Rok provedbe: 2007.

5.2.14. *Donijet će se standardizirani Protokol o postupanju liječničkog osoblja u slučajevima nasilja nad ženama, osobito onog seksualnog.*

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2007.

5.2.15. *Osigurat će se savjetovanje za žene žrtve nasilja, uključujući besplatne psihoterapije, uz obveznu tajnost podataka o žrtvama nasilja.*

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi / Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo pravosuđa, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2006.-2010.

5.2.16. *Donijet će se Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja i diseminirati po svim relevantnim ustanovama, a osobito u osnovnim i srednjim školama.*

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, županijska/ lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2007.

5.2.17. *Redovito će se obilježavati Nacionalni dan borbe protiv nasilja nad ženama - 22. rujna kao i Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama - 25. studenoga.*

Nositelji: Vlada Republike Hrvatske, Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ured za ravnopravnost spolova, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2006.-2010.

5.3. Razviti svijest za sve oblike nasilja nad ženama kod javnih djelatnika/ djelatnica, osoblja odgovornog za provođenje zakona, sudaca/ sutkinja, zdravstvenih i socijalnih radnika/radnica (edukacija)

5.3.1. Poticati će se stručno usavršavanje o svim oblicima nasilja nad ženama nastavnog i stručnog osoblja u osnovnim i srednjim školama te na visokim učilištima.

Nositelji: Agencija za odgoj i obrazovanje, Agencija za znanost i visoko obrazovanje pri Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa, Nacionalno vijeće za visoko obrazovanje, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, nezavisni stručnjaci i stručnjakinje, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.-2010.

5.3.2. Provođiti će se stručni seminari o svim oblicima nasilja nad ženama u zdravstvenim ustanovama, na sudovima, u centrima za socijalnu skrb, obiteljskim centrima i policijskim upravama.

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, nezavisni stručnjaci i stručnjakinje, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2006.-2010.

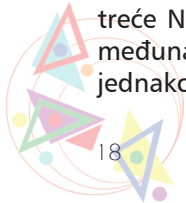
5.3.3. Tiskati će se edukativni materijal o svim oblicima nasilja nad ženama i distribuirati svim nadležnim ustanovama.

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, u suradnji s udrugama

Rok provedbe: 2007.-2008.

Do sada, međutim, navedene odredbe, kako druge tako i treće Nacionalne politike, kojima se predviđa kreiranje jedinstvene nacionalne strategije za suzbijanje nasilja protiv žena, nisu ostvarene.

Kao što vidimo, Republika Hrvatska pristupila je izradi prve, druge i treće Nacionalne politike prije svega potaknuta obavezama u odnosu na međunarodnu zajednicu, pa se tako npr. u Nacionalnoj politici za promicanje jednakosti donesenoj 1997. godine navodi:

Izrada Nacionalnog izvješća o položaju žena u Republici Hrvatskoj tijekom 1994. godine u sklopu priprema za Četvrtu svjetsku konferenciju o ženama, te sama Konferencija održana 1995. godine u Pekingu predstavljali su najvažniji poticaj za razmatranje de jure i de facto položaja žena u Republici Hrvatskoj. Izaslanstvo koje je sudjelovalo na Četvrtoj svjetskoj konferenciji o ženama, polazeći od Platforme za djelovanje predložilo je Vladi Republike Hrvatske osnivanje posebnog tijela za unapređivanje položaja žena te izradu nacionalnog plana za primjenu Pekinške platforme u Republici Hrvatskoj.

Vlada Republike Hrvatske je 9. svibnja 1996. osnovala Povjerenstvo za pitanja jednakosti kao savjetodavno tijelo Vlade sastavljeno od predstavnica/ka ministarstava i drugih državnih tijela, s tajništvom povjerenstva u Ministarstvu rada i socijalne skrbi.

Povjerenstvo je polazeći od Pekinške platforme za djelovanje izradilo Nacionalnu politiku za promicanje jednakosti koju je Vlada usvojila 18. prosinca 1997.

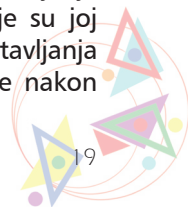
U Nacionalnoj politici za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010 godine navodi se:

Odredbe Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova zasnivaju se na nacionalnim zakonodavnim i drugim propisima te potvrđuju sadržaje jamstava ravnopravnosti spolova koji su sastavni dio međunarodnog prava, pravne stečevine Europske zajednice, UN-ove Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, konvencijama Međunarodne organizacije rada, Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava te Pekinške deklaracije i Platforme za djelovanje.

III. MEĐUNARODNE OBVEZE

Međunarodne i međunarodno pravne obveze Republike Hrvatske na području zaštite ljudskih prava žena i provedbe politike jednakih mogućnosti proizlaze iz temeljnih međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka, odnosno iz njezina članstva u Ujedinjenim narodima i Vijeću Europe, kao i preuzetim obvezama u procesu pridruživanja Europskoj uniji.

Svijest o potrebi formiranja jedinstvene nacionalne strategije za suzbijanje nasilja protiv žena rasla je usporedo sa sve jasnijim okvirima koje su joj postavljali međunarodni dokumenti, obavezama redovitog dostavljanja izvještaja UN-ovu Odboru za uklanjanje diskriminacije žena (RH je nakon

inicijalnog Izvješća podnesenog Odboru 1994. godine za razdoblje 1990.-1994. godine i razmatranog 1998. godine, u listopadu 2003. godine podnijela sjedinjeno Drugo i treće periodično izvješće za razdoblje od 1995. do 2003. godine te su preporuke Odbora imale veliku ulogu na formiranje svijesti o potrebnom napretku u tzv. kritičnim područjima ženskih ljudskih prava.

U Nacionalnom izvještaju o provedbi ciljeva Milenijske deklaracije, koji je Vlada Republike Hrvatske usvojila i dostavila glavnom tajniku UN-a u rujnu 2004. godine, definirani su strateški razvojni ciljevi i prioriteti u području ravnopravnosti spolova do 2015. godine, te je među devet ciljeva kao četvrti cilj navedeno suzbijanje svih oblika nasilja nad ženama.

Izrazit utjecaj na formiranje svijesti o potrebi jedinstvene nacionalne strategije imale su obaveze države u procesu pridruživanja Europskoj uniji.

U Nacionalnoj politici iz 2006. godine ističu se i obaveze po osnovi članstva u Vijeću Europe (od 6. studenoga 1996.), čime je država prihvatila brojne međunarodnopravne instrumente na području ljudskih prava donesenih u okviru te organizacije. Predstavnice Republike Hrvatske u skladu s tim obavezama sudjeluju u radu Upravnog odbora za ravnopravnost spolova Vijeća Europe. Najvažniji dokument koji obavezuje Republiku Hrvatsku, u smislu našeg istraživanja, jest Preporuka Rec(2002)5 Odbora ministara državama članicama o zaštiti žena od nasilja i Memorandum s objašnjenjima, koji je Ured Vlade RH za ravnopravnost spolova preveo i tiskao 2006. godine, uključivši Smjernice za praćenje uvođenja preporuke Rec(2002)5 o zaštiti žena od nasilja.

Ulogu u formiranju svijesti o potrebi izrade jedinstvene Nacionalne strategije za suzbijanje nasilja protiv žena imao je i dokument Europske komisije koja ga je u ožujku 2006. godine uputila Vijeću Europe, Europskom parlamentu i Europskom ekonomskom i socijalnom odboru Putokazi ka ravnopravnosti žena i muškaraca 2006.-2010., a kojim se definiraju prioriteta područja rada i odgovora zahtjevima različitih sudionika za ubrzanje procesa postizanja stvarne ravnopravnosti spolova u Europi. Jedno od šest prioriteta područja je i Ukidanje rodno uvjetovanog nasilja i trgovanja ljudima.

U strateškom dokumentu Vlade RH pod nazivom Glavni zadaci tijela državne uprave u procesu približavanja EU 2004.-2007. kao ključne mjere unapređivanja promicanja ravnopravnosti spolova iz perspektive zahtjeva

i standarda Europske unije u navedenom razdoblju izdvojeni su temeljni ciljevi i planirane aktivnosti koje međ u ostalim obuhvaćaju:

2. *Uvođenje gender mainstreaminga u sva područja nacionalne politike:*
 - *ojačati napore za suzbijanje svih oblika nasilja nad ženama, povećati broj skloništa za ųrtve obiteljskog nasilja, podrųavati istraųivanja i ųirenje informacija o svim oblicima nasilja nad ženama;*

Feminističke organizacije zagovaraju izradu jedinstvene Nacionalne strategije za suzbijanje nasilja protiv ųena te su višekratno lobirale u mjerodavnim institucijama za izradu tog dokumenta.

1.2. AKO JESTE, JE LI OBJAVLJEN? KOJI JE ROK?

Jedinstven nacionalni akcijski plan za suzbijanje svih oblike nasilja nad ųenama nije objavljen.

1.3. AKO NE, POSTOJI LI PLAN DA SE NAPRAVI TAKAV NAP? ųTO JE TOM SMISLU PODUZETO?

Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010., koja je na snazi, iznosi namjeru Vlade da se donese jedinstvena Nacionalna strategija za suzbijanje nasilja protiv ųena, te u svom Poglavlju 5. Nasilje protiv ųena sadrųi točku:

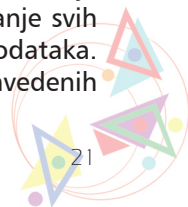
5.2. *Ukloniti sve oblike nasilja nad ųenama;*

5.2.2. *Osnovat će se radna skupina za izradu i analize plana djelovanja za suzbijanje svih oblika nasilja nad ųenama, ukljućujući prikupljanje statistiĳkih podataka.*

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, nadleųna tijela drųavne uprave, ųupanijska/lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova, Drųavni zavod za statistiku, u suradnji s udrugama.

Rok provedbe: 2007.

U organizaciji Vladina ureda za ravnopravnost spolova formirana je radna skupina s ciljem izrade i analize plana djelovanja za suzbijanje svih oblika nasilja nad ųenama, ukljućujući prikupljanje statistiĳkih podataka. U radnu skupinu ukljućene su predstavnice i predstavnici navedenih

institucija te dvije predstavnice nevladinih organizacija, od kojih je jedna i predsjedavajuća te radne grupe.

Članica naše organizacije bila je pozvana da kao stručnjakinja sudjeluje u toj radnoj skupini, ali zbog nedovoljnih informacija o mandatu te radne grupe te netransparentne procedure izbora nije se odazvala pozivu.

Do sada (studeni 2008. godine) javnost nije upoznata s rezultatima rada navedene radne skupine, osim preko izvještaja Pravobraniteljice za 2007. godinu, u kojem stoji:

Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske dostavio je podatke o provedbi mjere

5.2.2. Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010. (NN, 114/06) koja se odnosi na osnivanje Radne skupine za izradu analize i plana djelovanja za suzbijanje svih oblika nasilja nad ženama. U srpnju 2007. Ured za ravnopravnost spolova osnovao je navedenu Radnu skupinu koja je izradila Nacrt prijedloga Protokola o postupanju u slučaju seksualnog nasilja.

Daljnji tijek donošenja navedenog dokumenta nije nam poznat, kao ni datum njegova konačnog predstavljanja. Protokol se, međutim, temelji na obavezama propisanim Nacionalnom politikom za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010. koje proizlaze iz točke 5.2.16., a koja glasi:

Donijet će se Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja i diseminirati po svim relevantnim ustanovama, a osobito u osnovnim i srednjim školama.

*Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, županijska/ lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova, u suradnji s udrugama
Rok provedbe: 2007.*

1.4. IMA LI VAŠA DRŽAVA NAP PO POJEDINIM PODRUČJIMA SPOMENUTIH OBLIKA NASILJA I KOJIM

Postoje sljedeće nacionalne politike i planovi na razini RH: Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010., koja se nastavlja na prvu Nacionalnu politiku Republike Hrvatske za promicanje jednakosti do 2000., donesenu 18. 12. 1997., i drugu Nacionalnu politiku za promicanje ravnopravnosti spolova s Programom provedbe Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova od 2001. do 2005. godine.

Pravna osnova za donošenje dokumenta jest Zakon o ravnopravnosti spolova, donesen u srpnju 2003. godine (Narodne novine, 116/03). Navedena je Politika u izravnoj vezi s provedbom čl. 10. tog zakona koja traži uvođenje posebnih mjera što se utvrđuju propisima kojima se određuju pojedina područja javnog života, kao i obaveze iz čl. 11. prema kojima su državna tijela obavezna primjenjivati posebne mjere i donijeti planove djelovanja za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova. Nacionalna politika obuhvaća sljedeće sfere društvenog života:

1. Unapređenje promicanja i zaštite ljudskih prava žena
2. Stvaranje jednakih mogućnosti na tržištu rada
3. Uvođenje rodno osjetljivog odgoja i obrazovanja.
4. Uravnoteženo sudjelovanje žena i muškaraca u procesima odlučivanja
5. Suzbijanje svih oblika nasilja nad ženama
6. Unapređenje sustava zdravstvene zaštite žena
7. Daljnje osnaživanje institucionalnih mehanizama i metoda provedbe politike jednakih mogućnosti.

Dokument u svoj sadržaj uključuje i predmetne ciljeve i aktivnosti sadržane u Nacionalnoj strategiji zaštite od nasilja u obitelji 2005.-2007. i Protokolu o postupanju u slučaju nasilja u obitelji, Akcijskom planu Desetljeća za uključivanje Roma 2005.-2010., Nacionalnom programu za Rome iz 2003., Nacionalnom programu za suzbijanje trgovanja ljudima 2005.-2008., Zaključcima 51. sjednice Gospodarsko-socijalnog vijeća o položaju žena na tržištu rada (2004.), Strategiji razvitka službene statistike RH 2004.-2007., Nacionalnom izvješću Vlade RH o provedbi ciljeva Milenijske deklaracije UN-a; Nacionalnom programu RH za pridruživanje EU te Nacionalnoj strategiji zdravstva za razdoblje od 2006. do 2011. godine i drugima.

Dokument je prihvatio Hrvatski sabor na prijedlog Vlade RH, a na temelju članka 80. Ustava RH. Na lokalnoj razini osnovani su Županijski odbori za ravnopravnost spolova radi unapređivanja i usklađivanja provođenja politike ravnopravnosti spolova.

Prvu Nacionalnu politiku donijele su u suradnji predstavnici/ce državnih tijela i nevladinih organizacija organiziranih u tematske radne skupine koje su svoje prijedloge dostavile Povjerenstvu za ravnopravnost spolova.

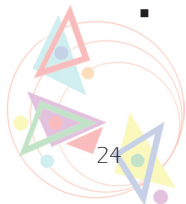
- Nacionalni program za suzbijanje trgovanja ljudima od 2005. do 2008. godine i Operativni plan za suzbijanje trgovanja ljudima za 2005. godinu

Izradu Nacionalnog programa i plana koordinirao je Nacionalni koordinator i tajništvo Nacionalnog odbora za suzbijanje trgovanja ljudima koji se nalaze pri Uredu za ljudska prava.

Republika Hrvatska pristupila je Konvenciji UN-a protiv transnacionalnog organiziranog kriminala te dvama pripadajućim protokolima: Protokolu o prevenciji, suzbijanju i kažnjavanju trgovanja ljudima, posebno ženama i djecom, te Protokolu protiv krijumčarenja migranata kopnom, morem i zrakom (Narodne novine - Međunarodni ugovori, 14/02). Navedene međunarodne dokumente Republika Hrvatska potpisala je 12. prosinca 2000. godine na UN-ovoj Konferenciji o suzbijanju transnacionalnog organiziranog kriminala u Palermu. Uz navedeno, Republika Hrvatska je i stranka Fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima djeteta o prodaji djece, dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji (Narodne novine - Međunarodni ugovori, 2/03).

Vlada Republike Hrvatske osnovala je 9. svibnja 2002. Nacionalni odbor za suzbijanje trgovanja ljudima (u daljem tekstu: Nacionalni odbor) u koji su imenovani predstavnici svih relevantnih tijela državne uprave, nevladinih organizacija i medija (Narodne novine, 54/02). Po potrebi se u rad Nacionalnog odbora uključuju i predstavnici međunarodnih organizacija.

- Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje 2005. do 2007. godine i Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji.
- Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje 2008. do 2010. godine i Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji.

2. NAP protiv nasilja u obitelji

2.1. POSTOJI LI POSEBAN NAP ZA OBITELJSKO NASILJE I NAVEDITE KROZ KOJE SE DRUGE NACIONALNE AKCIJSKE PLANOVE/POLITIKE TRETIRA.

DA.

Prva Nacionalna strategija za razdoblje od 2005. do 2007. godine., donesena na sjednici Vlade Republike Hrvatske 9. prosinca 2004. godine, objavljena je u Narodnim novinama 182/04, 22. 12. 2004.

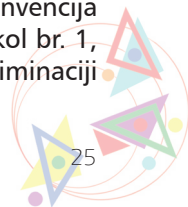
Druga Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje 2008.-2010., donesena na sjednici Vlade Republike Hrvatske 29. studenoga 2007. godine, objavljena je u Narodnim novinama 126/07, 10. 12. 2007.

Za izradu obje Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji Vlade RH bilo je nadležno Ministarstvo obitelji, branitelja i meĉugeneracijske solidarnosti.

U uvodu vaŹeće, druge Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2008. do 2010. navodi se ustavna i meĉunarodna osnova: Ustav RH (Narodne novine, 41/01 - proĉišćeni tekst), ĉlanak 14., stavak 1. ("Svatko u RH ima prava i slobode, neovisno o njegovoj rasi, boji koŹe, spolu, jeziku, vjeri, politiĉkom i drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovini, roĉenju, naobrazbi, društvenom poloŹaju ili drugim osobinama"), te ĉlanak 23. ("Nitko ne smije biti podvrgnut bilo kakvu obliku zlostavljanja...").

Navodi se takoĉer da RH "osobitu pozornost poklanja provedbi meĉunarodnih ugovora, koji, po njihovoj ratifikaciji, temeljem ĉlanka 140. Ustava RH postaju sastavni dio njena pravnog sustava.

Dalje se navode meĉunarodni dokumenti: Konvencija o pravima djeteta, Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije Źena i pripadajući Fakultativni protokol, UN-ova Deklaracija o uklanjanju nasilja nad Źenama iz 1993. godine, PekinŹka platforma za djelovanje iz 1995. godine, Konvencija za zaŹtitu ljudskih prava i temeljnih sloboda Vijeća Europe i Protokol br. 1, 4, 6, 7 te 11, 12, 13 i 14 o njenoj provedbi, Protokol 12 o nediskriminaciji

iz 2003. godine, Preporuka Rec (2002)5 Odbora ministara o zaštiti žena od nasilja, Kampanja Vijeća Europe za borbu protiv nasilja nad ženama uključujući i nasilje u obitelji. Nacionalna strategija navodi i zakonske propise u RH koji osiguravaju "određenu pravnu i institucionalnu zaštitu žrtava i svjedoka kaznenih, odnosno prekršajnih djela vezanih uz nasilje u obitelji: Zakon o policiji (Narodne novine, 129/00), Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji (Narodne novine, 116/03), Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji iz 2005. godine, te izmjene i dopune Protokola 2006. godine, slijedom izmjena Obiteljskog zakona, Pravilnik o načinu provedbe zaštitnih mjera koje su Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji stavljene u nadležnost policije (Narodne novine, 27/04), Zakon o kaznenom postupku (Narodne novine, 110/97, 112/99, 58/02, 62/03 i 115/06), Zakon o sudovima za mladež (Narodne novine, 111/97), Zakon o prekršajima (Narodne novine, 88/02, 122/02, 187/03, 105/04, 127/04), Kazneni zakon (Narodne novine, 110/97, 111/03, 105/04, 71/06 i 110/07), Zakon o zaštiti svjedoka (Narodne novine, 163/03) te Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010., koja u 5. poglavlju pod nazivom Nasilje nad ženama sadrži ciljeve i provedbene mjere za "suzbijanje i uklanjanje obiteljskog nasilja provođenjem postojećih strategija i programa te mjere za uklanjanje svih ostalih oblika nasilja nad ženama".

Osim navedenih dokumenata na državnoj razini, donesena je i Zagrebačka strategija jedinstvene politike za zaštitu od nasilja u obitelji u razdoblju od 2008. do 2010. koju je na temelju članka 38. točke 2. Statuta Grada Zagreba (Službeni glasnik Grada Zagreba 19/99, 19/01, 20/01 - pročišćeni tekst, 10/04, 18/05, 2/06 i 18/06) i Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2008. do 2010. (Narodne novine 126/07), donijela Gradska skupština Grada Zagreba, na 37. sjednici, 15. srpnja 2008. (Službeni glasnik, godina 2008, broj 9 od 15. srpnja 2008.)

2.2. KOJA SE DEFINICIJA NASILJA KORISTI U TOM NAP-U?

U uvodnom dijelu dokumenta Nacionalne strategije 2008.-2010. citiraju se navodi iz međunarodnih dokumenata i tako je definirano nasilje:

"Uvažavajući tekst Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, pod diskriminacijom žena podrazumijeva se: "... svaka razlika, isključenje ili ograničenje učinjeno na osnovi spola kojemu je posljedica ili svrha da ženama ugrozi ili onemogući priznanje, uživanje ili korištenje

ljudskih prava i osnovnih sloboda na političkom, gospodarskom, društvenom, kulturnom, građanskom ili drugom području, bez obzira na njihovo bračno stanje, na osnovi jednakosti muškaraca i žena“.

Ovom definicijom diskriminacije obuhvaćena je izravna ili neposredna, neizravna ili posredna diskriminacija, a odnosi se na sva područja života, što podrazumijeva diskriminaciju na „političkom, gospodarskom, društvenom, kulturnom, građanskom ili drugom području“. Upravo ovakva formulacija članka 1. Konvencije omogućuje progresivno tumačenje diskriminacije i na obitelji, što je i uvaženo člankom 5. *Zakon o ravnopravnosti spolova Republike Hrvatske (Narodne novine broj 116/03)*.

Nadalje, temeljem članka 2.e) Konvencije, države članice Ujedinjenih naroda dužne su poduzeti odgovarajuće mjere za uklanjanje svih oblika diskriminacije, počinjene od bilo koje pravne ili fizičke osobe, te su odgovorne i za slučaj ako ne poduzmu takve mjere. Države članice Ujedinjenih naroda odgovorne su i za privatne akte, ako propuste poduzeti odgovarajuće korake u pravcu prevencije, istrage, kažnjavanja, te u vezi toga, na odgovarajuću naknadu štete. Odbor Ujedinjenih naroda za uklanjanje diskriminacije žena u svojoj Općoj preporuci br. 19 iz 1992. godine o nasilju nad ženama, pojasnio je da definicija diskriminacije uključuje i nasilje nad ženama, odnosno spolno utemeljeno nasilje, koje je usmjereno protiv žena zato što su ženskog spola, te neproporcionalno pogađa žene, a uključuje djela ili pokušaje primjene fizičkog, psihičkog ili seksualnog nasilja. Iz navedenog proizlazi obveza države da poduzima mjere za prevenciju nasilja i istraži slučajeve nasilja te kazni počinitelje.

Osim u navedenim dokumentima definiciju nasilja nad ženama nalazimo i u *Deklaraciji Ujedinjenih naroda o uklanjanju nasilja nad ženama iz 1993. godine*. Predmetna Deklaracija nasilje nad ženama opisuje kao: „... bilo kakav akt nasilja koje se temelji na rodu i spolu, a koji kao posljedicu ima, ili je vjerojatno da će imati, fizičku, seksualnu ili psihološku štetu ili patnju u žena, uključujući prijetnje takvim radnjama, prisilu ili samovoljno lišavanje slobode, bilo u javnom ili privatnom životu.“

Nadalje, nasilje u obitelji, *Pekinškom platformom za djelovanje*, usvojenoj na Četvrtoj svjetskoj konferenciji o ženama 1995. godine, određeno je kao „...bilo koji čin rodno temeljenog nasilja koje rezultira, ili bi moglo rezultirati u fizičkoj, seksualnoj ili psihološkoj šteti i patnji žena, uključujući prijetnje takvim činom, prinudom ili samovoljnim lišavanjem slobode, u javnom i privatnom životu“.

Obveze Republike Hrvatske u ovom području proizlaze i iz *Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda Vijeća Europe* i Protokola br. 1, 4, 6, 7, i 11, 12, 13 i 14 o njenoj provedbi koje je Republika Hrvatska također ratificirala. Za istaknuti je Protokol 12 o nediskriminaciji iz 2003. godine, kojim se propisuje obveza ugradnje odredbi o zabrani diskriminacije u nacionalno zakonodavstvo te o zaštiti toga prava pred Europskim sudom za ljudska prava.

Kao članica Vijeća Europe, Republika Hrvatska, u obvezi je uvažavati i *Preporuku Rec(2002)5 Odbora ministara o zaštiti žena od nasilja*, kojom se nasilje nad ženama propisuje kao: „...*bilo koji čin nasilja utemeljenog na spolu, koji rezultira ili bi mogao rezultirati psihičkim, seksualnim ili psihološkim ozljedama ili patnjama žene, uključujući prijetnju, prisilu, ili arbitrarno oduzimanje slobode, bilo u javnom ili privatnom životu*”

Obiteljsko nasilje je ozbiljna povreda temeljnih ljudskih prava svakog člana obitelji, a osobito žene koja je najčešće izložena ovom riziku, te se u širem smislu može smatrati i povredom cijelog društva uključujući i buduće generacije.”

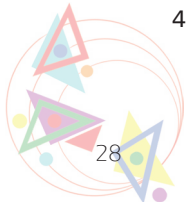
2.3. KOJI JE VREMENSKI OKVIR I KOJA SU MJERE OSIGURAN/ ZA IMPLEMENTACIJU?

Prva Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji donesena je za razdoblje od 2005. do 2007. i donosi:

Mjere za sprječavanje nasilja u obitelji:

A) Kratkoročne mjere

1. Izraditi analizu zakona kojima se sankcionira nasilje u obitelji i osigurati dostupnost analize (objavljivanjem na web stranicama)
2. Ispitati usklađenost važećih zakona u Republici Hrvatskoj (koji se odnose na obiteljskopravnu, kaznenopravnu, zdravstvenu zaštitu i socijalnu skrb u odnosu na problematiku nasilja u obitelji) s temeljnim međunarodnim propisima i izraditi izvješća o njihovoj usklađenosti, te na temelju istih izraditi prijedloge za izmjene i dopune zakona
3. Izraditi prijedlog izmjena i dopuna Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji
4. Razraditi odredbe u kaznenom zakonodavstvu koje se odnose na obiteljsko nasilje u cilju djelotvornije kaznenopravne zaštite članova obitelji od nasilja u obitelji

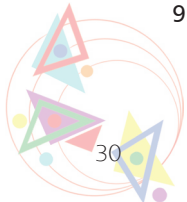
5. Izraditi Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji koji će sadržavati zakonom prihvaćenu definiciju nasilja, obveze nadležnih državnih tijela i drugih čimbenika koji sudjeluju u njegovom sprječavanju, otkrivanju i suzbijanju, te oblike, način i sadržaj suradnje
6. Izraditi analizu stanja i educiranosti djelatnika/ca policije, sudova, centara za socijalnu skrb, bolnica, ustanova primarne zdravstvene zaštite, predškolskih, osnovnoškolskih, srednjoškolskih, visokoškolskih ustanova i medija o problematici nasilja u obitelji (posebice vodeći računa o istraživanjima i edukacijama koje su se provodile u navedenim tijelima)
7. Izraditi program sustavnog obrazovanja svih osoba koje rade na provedbi zakona kojima se sankcionira nasilje u obitelji, kao i ostalih osoba koje rade na pružanju usluga i podrške u slučajevima nasilja u obitelji, te osoba zaduženih za informiranje i senzibilizaciju javnosti za problematiku nasilja u obitelji (policajke/ci, liječnice/ci, patronažne sestre, patronažni medicinski tehničari, socijalne radnice/ci, psiholozi, defektolozi, pravosudne/i dužnosnice/ci, državne/i službenice/ci, volonterke/i nevladinih organizacija, djelatnice/ci u skloništima za žrtve nasilja u obitelji, novinark(e)/i)
8. Izraditi programe za edukaciju djelatnica/ka u predškolskim, osnovnoškolskim, srednjoškolskim i visokoškolskim ustanovama o svim pitanjima vezanim uz ravnopravnost spolova i nasilje u obitelji
9. Izraditi analizu skloništa za žene i djecu žrtve nasilja u obitelji u Republici Hrvatskoj (broj skloništa, prikaz stanja prostora, opreme, kapacitet skloništa, broj educiranog osoblja, načela rada skloništa, vrste pomoći koje se pružaju u skloništima, izvori financiranja) s prijedlogom mjera za poboljšanje stanja i otvaranje novih skloništa te uspostavljanje mreže skloništa
10. Izraditi Pravilnik o zadovoljavanju kriterija potrebnih za osnivanje i rad skloništa za žene i djecu žrtve nasilja u obitelji, vodeći brigu o broju i educiranosti stručnog osoblja, te broju, potrebama i interesima korisnica/ka
11. Izraditi programe besplatne psihosocijalne i pravne pomoći za žene i djecu žrtve nasilja, programe osnaživanja i osposobljavanja u cilju ekonomske samostalnosti žrtava, te programe zapošljavanja žena žrtava nasilja u obitelji
12. Izraditi programe psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji te preporuke za provedbu tretmana
13. Izraditi prijedlog poticanja rada postojećih skloništa, kao i prijedlog otvaranja novih
14. Izraditi i tiskati adresar svih ustanova, organizacija i ostalih institucija koje pružaju pomoć, podršku i zaštitu žrtvama nasilja u obitelji i osigurati njegovu dostupnost najširem krugu osoba

15. Izraditi i tiskati informativni letak namijenjen žrtvama, te brošure o nenasilnim oblicima ponašanja i rješavanja sukoba
16. Osnivati obiteljske sudove, odnosno obiteljske odjele pri redovnim sudovima
17. Označiti oznakom *žurno* sve sudske predmete o nasilju u obitelji

B) Dugoročne mjere

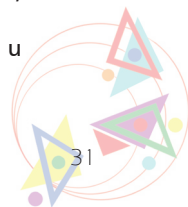
1. Provoditi sustavnu edukaciju djelatnica/ka u predškolskim, osnovnoškolskim, srednjoškolskim i visokoškolskim ustanovama o svim pitanjima vezanim uz ravnopravnost spolova i pitanjima vezanim uz nasilje u obitelji
2. Provoditi edukaciju svih osoba koje rade na provedbi zakona kojima se sankcionira nasilje u obitelji, kao i ostalih osoba koje rade na pružanju usluga i podrške u slučajevima nasilja u obitelji, te osoba zaduženih za informiranje i senzibilizaciju javnosti za problematiku nasilja u obitelji, a radi unaprjeđenja njihovog rada te pravilnijeg postupanja u slučajevima nasilja u obitelji
3. Poticati uklanjanje svih stereotipa o nasilju u obitelji, vodeći posebno računa o medijima i programima osnovnoškolskih, srednjoškolskih i visokoškolskih ustanova, kao i njihovoj ulozi u uklanjanju tradicionalnih stereotipa o nasilju u obitelji
4. Osiguravati dostupnost informacija o problematici nasilja u obitelji posebno osjetljivim skupinama osoba (žene i djeca s invaliditetom, žene migrantice, žene i djeca pripadnice/i pojedinih manjinskih skupina, sudionice/i i stradalnice/i Domovinskog rata, oboljeli od PTSP-a i članovi njihovih obitelji i slično)
5. Osmišljavati javna djelovanja za obilježavanje datuma koji su vezani uz promicanje ljudskih prava i unaprjeđenje položaja žrtava nasilja u obitelji, s ciljem što bolje informiranosti i senzibilizacije javnosti
6. Izdavati statistički godišnjak o nasilju u obitelji koji bi uključivao pravosudne i policijske statistike, statistike centara za socijalnu skrb i statistiku o financijskim izdvajanjima vezanim uz nasilje u obitelji (na državnoj, lokalnoj i regionalnoj razini), te godišnje troškove zdravstvenog zbrinjavanja žrtava nasilja
7. Izrađivati godišnja izvješća o zdravstvenim i financijskim posljedicama nasilja u obitelji, te o broju kaznenih prijava podnesenih protiv počinitelja od strane medicinskih ustanova i predlagati mjere koje bi dovele do smanjenja posljedica
8. Izrađivati godišnja izvješća za sve nositelje mjera o utrošku sredstava za zaštitu od nasilja u obitelji
9. Pratiti provedbu zakona kojima se sankcionira nasilje u obitelji izradom godišnjih izvješća o provedbi tih zakona od strane nadležnih ministarstava, drugih tijela državne uprave i nevladinih organizacija, uključujući dostavljanje svih raspoloživih statističkih podataka

10. Poticati osnivanje i osnivati obiteljska savjetovališta u cilju prevencije nasilja u obitelji, te afirmacije odgovornog roditeljstva i kvalitetne skrbi o članovima obitelji

ZAVRŠNE ODREDNICE

1. Tijela državne uprave na nacionalnoj razini, te na razini jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave dužna su provoditi mjere iz Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji u cilju unaprjeđenja zaštite žrtava obiteljskog nasilja.
2. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti će, u suradnji s Radnom skupinom za unaprjeđenje zaštite od nasilja u obitelji, izraditi Plan provedbe Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji, u roku od 6 mjeseci nakon njezinog usvajanja.
3. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti će, u suradnji s Radnom skupinom za unaprjeđenje zaštite od nasilja u obitelji, usklađivati i pratiti provedbu Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji.
4. Sva tijela zadužena za provedbu mjera Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji trebaju izraditi propise za provedbu mjera iz svoje nadležnosti.
5. Sva tijela zadužena za provedbu mjera Nacionalne strategije trebaju do 31. prosinca svake godine dostaviti Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti izvješća o provedbi mjera iz svoje nadležnosti.
6. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti će do 1. veljače svake godine Vladi RH dostaviti objedinjeno izvješće o provedbi mjera iz Nacionalne strategije.
7. Sva tijela zadužena za provedbu mjera Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji dužna su ih uvrstiti u svoje godišnje planove, te za svaku godinu osigurati sredstva iz Državnog proračuna za njihovu provedbu.
8. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti će, u suradnji s Radnom skupinom za unaprjeđenje zaštite od nasilja u obitelji, u roku od 6 mjeseci nakon usvajanja, tiskati Nacionalnu strategiju zaštite od nasilja u obitelji u crnom tisku, na Brailleovom tisku ili u audio zapisu, te će je objaviti na web stranicama.
9. U slučaju promjene ustroja državnih tijela koja su nositelji mjera, ministarstvo nadležno za obitelj izvršit će, u roku od 3 mjeseca, promjenu nositelja mjera.
10. Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji objavit će se u Narodnim novinama.

Druga Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji donesena je za razdoblje od 2008. do 2010. godine, a kao Područja djelovanja, aktivnosti i plan provođenja aktivnosti navodi:

- I. Edukacija stručnjaka koji rade u području zaštite od nasilja u obitelji

Mjere:

1. Utvrditi zajedničke i specifične sadržaje i optimalan metodički pristup u poboljšanim programima izobrazbe za djelatnike državnih tijela i javnih ustanova
2. Provoditi sustavnu izobrazbu djelatnika državnih tijela, javnih ustanova i dijela organizacija civilnog društva o problematici nasilja u obitelji
3. Definiranje stavki u Državnom proračunu radi provođenja aktivnosti unaprjeđenja zaštite od nasilja u obitelji

- II. Psihosocijalni tretman počinitelja nasilja u obitelji

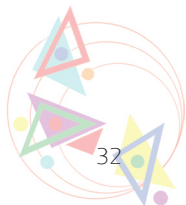
Mjere:

1. Utvrditi plan razvoja mreže institucija i ovlaštenih fizičkih osoba za provedbu psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja
2. Osigurati financijske preduvjete za sustavno provođenje tretmana počinitelja nasilja u obitelji
3. Osposobiti stručnjake za provedbu psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji

- III. Analiza i implementacija zakona iz područja zaštite od nasilja u obitelji

Mjere:

1. Osnovati radnu skupinu za izradu analize zakonodavstva Republike Hrvatske u području zaštite od nasilja u obitelji te izradu prijedloga izmjena i dopuna predmetnog zakonodavstva i provođenja njegove implementacije
2. Izraditi nadopune analize usklađenosti važećih zakona Republike Hrvatske s temeljnim međunarodnim dokumentima za ukidanje nasilja u obitelji i izraditi komparativnu analizu dobre prakse drugih država te prikupiti statističke podatke
3. Provesti istraživanje stopa prevalencije, uzroka, oblika i recidivizma obiteljskog nasilja radi boljeg razumijevanja fenomena obiteljskog nasilja te razvoja što djelotvornije preventivne politike i mjera kontrole

4. Izraditi prijedlog izmjena postojećeg zakonodavstva kojim se regulira zaštita od nasilja u obitelji temeljem izrađene analize usklađenosti važećih zakona Republike Hrvatske s temeljnim međunarodnim dokumentima za ukidanje nasilja u obitelji i provedenog istraživanja stopa prevalencije, uzroka, oblika i recidivizma obiteljskog nasilja
5. Predložiti novi Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji i izraditi provedbene propise uz predmetni Zakon
6. Predložiti izmjene i dopune Kaznenog zakona s ciljem zaštite žrtava nasilja u obitelji
7. Izraditi izmjene i dopune Zakona o kaznenom postupku s ciljem zaštite žrtava nasilja u obitelji
8. Izraditi izmjene i dopune Prekršajnog zakona s ciljem zaštite žrtava nasilja u obitelji
9. Izraditi izmjene i dopune Zakona o sudovima za mladež s ciljem zaštite žrtava nasilja u obitelji
10. Potaknuti izradu prijedloga izmjena Zakona o policiji te Pravilnika o načinu policijskog postupanja
11. Izraditi prijedlog Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći
12. Izraditi prijedlog Zakona o naknadi štete žrtvama kaznenih djela nasilja sukladno Konvenciji Vijeća Europe o Kompenzaciji žrtava kaznenih djela nasilja
13. Izraditi prijedlog Zakona o mirenju sukladno Preporuci R(98)1 o postupku mirenja u obitelji
14. Uspostaviti sustav vođenja statističkih podataka o nasilju u obitelji te razmjene podataka i suradnje policije, zdravstvenih ustanova, ustanova socijalne skrbi, odgojno-obrazovnih ustanova, sudova i Državnog odvjetništva u slučajevima nasilja u obitelji
15. Pratiti provedbu zakona kojima se sankcionira nasilje u obitelji izradom godišnjih izvješća o provedbi tih zakona od strane nadležnih ministarstava, drugih tijela državne uprave i organizacija civilnog društva, uključujući dostavljanje svih raspoloživih statističkih podataka
16. Utemeljiti bazu podataka o počiniteljima kaznenih djela seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja djece sukladno zahtjevu Konvencije Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja
17. Izraditi obrazac standardne metodologije izvještavanja o provedbi Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji

IV. Skloništa i potpora žrtvi nasilja u obitelji

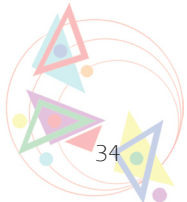
Mjere:

1. Izraditi prikaz svih zakonskih i podzakonskih propisa vezanih uz stambenu problematiku žrtava nasilja u obitelji
2. Stvoriti pretpostavke za sustavno i trajno rješavanje potreba zbrinjavanja, pravne i institucionalne zaštite žrtava nasilja u obitelji
3. Izraditi analizu skloništa za žene i djecu žrtve nasilja u obitelji
4. Izraditi pregled postojećih odredaba zakonskih i podzakonskih propisa u području zdravstvenog osiguranja i zdravstvene zaštite u odnosu na žrtve nasilja u obitelji
5. Planirati i programirati zapošljavanje žrtava nasilja u obitelji
6. Poticati poslodavce na zapošljavanje žrtava nasilja u obitelji
7. Planirati i provoditi program doškolovanja odraslih osoba žrtava nasilja u obitelji
8. Stvarati uvjete za uključivanje djece žrtava nasilja u obitelji u dječje vrtiće i programe predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog odgoja i obrazovanja
9. Osigurati financijsku potporu radu organizacija civilnog društva koje rade na prevenciji i suzbijanju različitih oblika nasilja u obitelji
10. Poticati osnivanje savjetovališta za žrtve nasilja u obitelji na područjima na kojima još nisu ustrojena i osigurati financijsku potporu
11. Poticati osnivanje tajnih skloništa za žrtve nasilja u obitelji

V. Poboljšanje statusa žrtve u postupcima u kojima sudjeluje

Mjere:

1. Provesti, objaviti i raspraviti rezultate istraživanja koji će omogućiti oblikovanje smislene i racionalne politike zaštite prava i pružanja podrške žrtvama/svjedocima nasilja u obitelji
2. Odrediti glavnog nositelja kreiranja politike pružanja podrške žrtvama/svjedocima nasilja u obitelji koji bi ujedno i nadgledao provođenje politike zaštite prava žrtava nasilja u obitelji
3. Izraditi analizu međunarodnih dokumenata, dobre prakse drugih država i zakonodavstva Republike Hrvatske koje se bavi zaštitom prava žrtava/svjedoka te pružanjem podrške žrtvama/svjedocima i izraditi prijedloge izmjena odnosno donošenja novih propisa posebno uzimajući u obzir potrebe žrtava nasilja u obitelji
4. Prilikom izrade izmjena relevantnih zakona u iste ugraditi zaštitu žrtava kaznenih djela općenito i žrtava nasilja u obitelji
5. Osigurati da kazneni odnosno prekršajni postupci ne dovode do sekundarne viktimizacije žrtve te da se uz vođenje ovih postupaka pruža pomoć (psihološka, emocionalna, zdravstvena, socijalna i slično) žrtvama nasilja u obitelji

6. Izraditi program, odnosno utvrditi mjere koje je potrebno poduzeti kako bi se olakšali negativni učinci nasilja u obitelji i pružila pomoć žrtvama nasilja u obitelji u njihovoj rehabilitaciji u zajednici, kod kuće i na radnom mjestu te odrediti provoditelje tih mjera
7. Osigurati besplatnu, svima jednako dostupnu pomoć za žrtve nasilja u obitelji putem specijaliziranih udruga/organizacija/službi za pomoć žrtvama nasilja u obitelji (savjetovanje, liječnički i forenzički pregled, posttraumatska psihološka i socijalna pomoć, zaštita sigurnosti)
8. Umrežiti različite državne službe i organizacije civilnog društva koje pružaju podršku žrtvama/svjedocima općenito te žrtvama/svjedocima nasilja u obitelji kako bi se osiguralo njihovo koordinirano djelovanje
9. Opremiti prostorije policije (za obavljanje obavijesnih razgovora s djecom i maloljetnim osobama žrtvama svih kažnjivih radnji) i sudove kako bi se zadovoljile potrebe žrtava/svjedoka (posebne čekaonice za žrtve/svjedoke odvojene od onih u kojima čeka okrivljenik, uvođenje videolinka u sve sudove i slično)
10. Izraditi vodič o postupanju sa žrtvama/svjedocima nasilja u obitelji, načinima njihova ispitivanja te načinima izbjegavanja sekundarne viktimizacije
11. U suradnji svih nadležnih državnih tijela organizirati usavršavanje svih djelatnika policije, državnog odvjetništva, odvjetnika, sudaca, osoba koje bi radile u službama/organizacijama za pružanje podrške žrtvama/svjedocima nasilja u obitelji, volontera kao i drugih osoba koje svakodnevno dolaze u kontakt sa žrtvama (liječničko osoblje, socijalni radnici, djelatnici organizacija civilnog društva) o pravima žrtava/svjedoka nasilja u obitelji, njihovim potrebama za podrškom te mogućnostima koje već postoje

VI. Senzibilizacija javnosti za problematiku nasilja u obitelji

Mjere:

1. Provoditi edukaciju medijskih radnika o mogućnostima izvještavanja o nasilju u obitelji
2. Redovito ažurirati Adresar ustanova, organizacija i ostalih institucija koje pružaju pomoć, podršku i zaštitu žrtvama nasilja u obitelji i osiguravati njegovu dostupnost najširem krugu osoba
3. Redovito obilježavati datume koji su vezani uz promicanje ljudskih prava i unaprjeđenje položaja žrtava nasilja u obitelji radi senzibilizacije javnosti
4. Osigurati dostupnost informacija o zaštiti od nasilja u obitelji

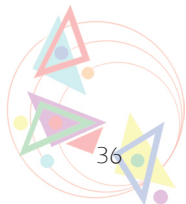
Završne odrednice

1. Tijela državne uprave dužna su provoditi mjere iz Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji u cilju unaprjeđenja zaštite žrtava obiteljskog nasilja.
2. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti prati provedbu Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2008. do 2010. i izvještava Vladu Republike Hrvatske o njezinoj provedbi.
3. Sva tijela zadužena za provedbu mjera Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji trebaju izraditi propise za provedbu istih iz svoje nadležnosti.
4. Sva tijela zadužena za provedbu mjera Nacionalne strategije dužna su ih uvrstiti u svoje godišnje planove te za svaku godinu osigurati sredstva iz Državnog proračuna i proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave za njihovu provedbu.
5. Vlada Republike Hrvatske osnovat će Povjerenstvo za unaprjeđenje zaštite od nasilja u obitelji do kraja 2008. godine.
6. U slučaju promjene ustroja državnih tijela koja su nositelji mjera, ministarstvo nadležno za obitelj izvršit će promjenu nositelja mjera.
7. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti tiskat će, u roku od 6 mjeseci nakon usvajanja, Nacionalnu strategiju u crnom tisku, na Brailleovom tisku ili u audio zapisu te će je objaviti na web stranicama.
8. Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2008. do 2010. objavit će se u Narodnim novinama.

Zagrebačka strategija jedinstvene politike za zaštitu od nasilja u obitelji u razdoblju od 2008. do 2010. donosi sljedeće:

2.2. MJERE ZA PREVENCIJU I SPREČAVANJE NASILJA U OBITELJI

1. Poticati uklanjanje svih tradicionalnih stereotipa o nasilju u obitelji provođenjem preventivnih radionica i informiranjem osnovnoškolske i srednjoškolske mladeži radi prepoznavanja ponašanja koja uključuju zlostavljanje i zanemarivanje djece, obiteljsko nasilje i izgradnju negativnih stavova prema nasilju u obitelji; podržati edukacijske programe za mlade s posebnim naglaskom na upoznavanje s pravima i obvezama djece i roditelja, prepoznavanje nasilničkih oblika ponašanja, na mogućnosti (samo)zaštite u situacijama zlostavljanja i nasilja u obitelji, učenje prepoznavanja srama i krivnje, te na probleme lojalnosti kod

djece-žrtava i na učenje i poticanje nenasilnog rješavanja sukoba i iskazivanje emocija na društveno prihvatljiv način; ustrojiti mogućnost predbračnog savjetovanja za mlade parove prije zaključivanja braka

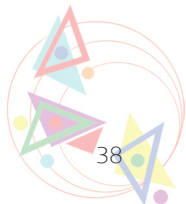
Rok provedbe: školska godina 2008./2009., 2009./2010.

2. Stvoriti pretpostavke za sustavno i trajno rješavanje potreba zbrinjavanja, pravne i institucionalne zaštite žrtava nasilja u obitelji
Rok provedbe: 2008./2010.
3. Poticanje i potpora obrazovanju stručnjaka koji rade na problematici nasilja u obitelji, a vezano i uz ravnopravnost spolova (CZSS Zagreb, Policijska uprava zagrebačka - u kojima treba ekipirati educirane timove za intervenciju nakon dojava o nasilju u obitelji; pravosuđe - suci koji donose sudske odluke kao reakciju pravosuđa na nasilje u obitelji i djelatnici Državnog odvjetništva; zdravstveni djelatnici s naglaskom na ordinacije obiteljske i školske medicine; prosvjetni djelatnici u osnovnim i srednjim školama). Poticati senzibiliziranje šire javnosti za problematiku nasilja u obitelji sredstvima javnog priopćavanja (TV, tisak, radio, elektronički mediji...). Medijskim kampanjama ciljano utjecati i osvježivati javnost u vezi s nasiljem u obitelji. U suradnji s medijima, radi dodatnog razvoja svijesti o težini problematike nasilja u obitelji i potreba žrtava nasilja, educirati i senzibilizirati novinare koji prate ta područja, istaknuti ulogu medija u prevenciji i sprječavanju obiteljskog nasilja te skrenuti pozornost na nužnu potrebu zaštite privatnosti i identiteta žrtava nasilja
Rok provedbe: školska godina 2008./2009., 2009./2010.
4. Osigurati financijsku potporu radu organizacija civilnog društva koje rade na prevenciji i suzbijanju različitih oblika nasilja u obitelji
Rok provedbe: 2008./2010.
5. Izraditi analizu skloništa za žene i djecu žrtve nasilja u obitelji
Rok provedbe: 2008.
6. Poticati osnivanje tajnih skloništa za žrtve nasilja u obitelji
Rok provedbe: 2008./2010.
7. Osigurati uvjete neophodne za djelotvornu provedbu zaštitne mjere obveznoga psihosocijalnog tretmana kao što su adekvatan prostor i zaposleni stručnjaci. Provoditi programe psihosocijalnog

tretmana za počinitelje nasilja u obitelji radi zaustavljanja nasilničkog ponašanja postizanjem pozitivnih promjena u njihovom ponašanju radi zaštite žrtava
Rok provedbe: 2008./2010.

8. Stvarati uvjete za uključivanje djece žrtava nasilja u obitelji, u dječje vrtiće i programe predškolskoga, osnovnoškolskog i srednjoškolskog odgoja i obrazovanja
Rok provedbe: 2008./2010.
9. Uključiti se u provedbu jedinstvenog Protokola, provoditi programe besplatne psihosocijalne i pravne pomoći za žrtve obiteljskog nasilja, programe osnaživanja i osposobljavanja žrtava za ekonomsku samostalnost, te povećati sigurnost članova obitelji u kojima ima nasilja. Za žrtve obiteljskog nasilja koje su smještene izvan vlastite obitelji osigurati besplatnu psihoterapijsku pomoć ako su u tolikoj mjeri psihotraumatizirane da je neophodna psihijatrijska pomoć
Rok provedbe: 2008./2010.
10. Izraditi prikaz svih propisa vezanih uz stambenu problematiku žrtava nasilja u obitelji
Rok provedbe: 2008./2010.
11. Utvrditi jedinstvenu metodologiju obrade i unošenja podataka vezano uz nasilje u obitelji u svakom od nadležnih tijela prema Protokolu. Naime, razlozi učinkovite zaštite i, konačno, ekonomičnosti, nalažu jedinstvenu bazu podataka za obitelji u kojima dolazi do nasilja. Stoga je nužno da sva nadležna tijela ustroje elektronsku bazu podataka s jedinstvenom metodologijom te da osiguraju mogućnost njihove brze razmjene među nadležnim tijelima, a sve u skladu sa Zakonom o zaštiti osobnih podataka
Rok provedbe: 2010.
12. Osigurati tiskanje i dostupnost vodiča za žrtve obiteljskog nasilja za područje grada Zagreba s prikazom normativnog stanja, procedurom u slučaju nasilja, mogućnostima njihove zaštite, te, s tim u vezi, i pravima građana i obvezama nadležnih državnih tijela i adresarom svih ustanova, državnih tijela i udruga koje pružaju pomoć, potporu i zaštitu žrtvama obiteljskog nasilja za najširi krug osoba (zdravstvene, obrazovne ustanove i ustanove socijalne skrbi).
Pri tome se koristiti autoritetom lokalne zajednice u medijima, upotrebljavajući logistiku i lokalitete u gradskim četvrtima

za direktne kontakte s građanima: od distribucije letaka do organizacije tribina o nasilju u obitelji. Poticati prekid šutnje o obiteljskom nasilju kao preduvjetu zaštite žrtve, a s aspekta pogubnosti šutnje žrtve i drugih članova obitelji o nasilju u obitelji, organizacijom okruglih stolova, stručnih tribina, edukacijom učenika i roditelja u školama, te istodobno pružati potrebnu pomoć i nasilniku radi promjene njegova ponašanja. Na taj će se način istodobno pridonositi prekidanju neprihvatljiva učenja međugeneracijskim prijenosom modela obiteljske šutnje o kršenju temeljnih ljudskih prava njenih članova
Rok provedbe: prosinac 2008., rujna 2009., rujna 2010.

13. Redovito obilježavati datume koji su vezani uz promicanje ljudskih prava i unapređivanja položaja žrtava nasilja u obitelji radi senzibilizacije javnosti
Rok provedbe: 2008./2010.

2.4. KAKAV JE PROCES IZRADE NAP-A (JESU LI KONZULTIRANE NEVLADINE ORGANIZACIJA I KAKO?)

U procesu donošenja obiju Nacionalnih strategija protiv nasilja u obitelji bile su konzultirane i nevladine organizacije. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Odlukom o osnivanju Radne skupine za unaprjeđenje zaštite od nasilja u obitelji, od 28. listopada 2004. godine, osnovalo je radnu skupinu u kojoj su članovi i članice u oba mandata donošenja Nacionalne strategije (2004. i 2007.) bili "predstavnici državnih tijela, nevladinih organizacija, znanstvenici i stručni djelatnici koji djeluju u cilju zaštite žena i djece žrtava obiteljskog nasilja te unaprjeđenja kvalitete njihova života". Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti zaduženo je za osnivanje te radne skupine na osnovi zaključka donesenog na sjednici Koordinacije za društvene djelatnosti i ljudska prava Vlade RH održanoj 25. svibnja 2004. godine. Prvi sastanak Radne skupine održan je 22. srpnja 2004. godine, a prije toga je, 2. lipnja 2004., Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti zatražilo od državnih tijela i nevladinih organizacija da imenuju svoje predstavnice i predstavnike u toj radnoj skupini.

Odlukom o osnivanju Radne skupine navedeni su poimence članovi/ce radne skupine. U točki IV. navodi se:

Radna skupina ima zadatak izraditi

- cjelovito izvješće, na temelju pojedinačnih izvješća nadležnih ministarstava i organizacija civilnog društva,
- nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama zakona o zaštiti od nasilja u obitelji,
- provedbene propise za primjenu Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji,
- prijedlog Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji od 2004. do 2007. godine.

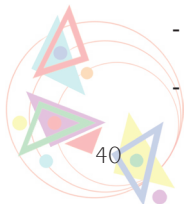
Rok za provedbu aktivnosti definiran je danom 31. prosinca 2005. godine. U vrijeme izrade ovog teksta, u studenom 2008., još nije završen i prihvaćen prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji.

Prva dva zadatka Radne skupine, na sastanku 22. srpnja 2004. godine, bili su rasprava o prethodno zatraženim izvještajima o primjeni Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji te formiranje Radne skupine za izradu Strategije o zaštiti od nasilja u obitelji.

Odlukom o izmjenama i dopunama Odluke o osnivanju Radne skupine za unaprjeđenje zaštite od nasilja u obitelji, od 28. travnja 2005. godine, prošireni su zadaci Radne skupine, pa u točki IV. stoji:

Radna skupina za unaprjeđenje zaštite od nasilja u obitelji ima zadatak:

- izraditi analizu zakona kojima se sankcionira nasilje u obitelji i osigurati dostupnost analize,
- ispitati usklađenost važećih zakona u Republici Hrvatskoj s temeljnim međunarodnim propisima i izraditi izvješća o njihovoj usklađenosti, te na temelju istih izraditi prijedloge za izmjene i dopune zakona,
- izraditi nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji,
- izraditi Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji,
- izraditi analizu stanja i educiranosti te programe sustavnog obrazovanja svih osoba koje se bave problematikom nasilja u obitelji,
- izraditi analizu skloništa za žene i djecu žrtve nasilja u obitelji s prijedlogom mjera za poboljšanje stanja i otvaranje novih skloništa,
- izraditi Pravilnik o zadovoljavanju kriterija potrebnih za osnivanje i rad skloništa za žene i djecu žrtve nasilja u obitelji,
- izraditi programe besplatne psihoterapije i pravne pomoći za

žene i djecu žrtve nasilja te programa psihosocijalnog tretmana počinitelja,

- izraditi i tiskati Adresar ustanova, organizacija i ostalih institucija koje pružaju pomoć, podršku i zaštitu žrtvama nasilja u obitelji,
- izraditi i tiskati informativni letak namijenjen žrtvama te brošure o nenasilnim oblicima ponašanja i rješavanja sukoba,
- tiskati Nacionalnu strategiju zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2005. do 2007. godine u crnom tisku, na Brailleovom tisku ili u audio zapisu,
- izraditi Plan provedbe Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2005. do 2007. godine.

Za provedbu Odluke odobrava se 10.000 kn na razdjelu 046 MOBMS, s pozicije 1366 "Socijalno osnaživanje obitelji", aktivnost 653007 "Praćenje i unapređivanje obiteljske politike", stavke 3237 "Intelektualne i osobne usluge" iz sredstava Državnog proračuna za 2004. godinu.

U Radnoj skupini sudjeluju: potpredsjednica Vlade i ministrica obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti (voditeljica Radne skupine), imenovani predstavnice/i Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstva europskih integracija, Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva pravosuđa, Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta, Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, Ureda Vlade RH za ravnopravnost spolova, Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu - Katedra za obiteljsko pravo, Visokoga prekršajnog suda RH, Državnog odvjetništva RH, Ureda hrvatske biskupske konferencije za obitelj, Pravobraniteljica za djecu, Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, predstavnice udruga B.a.B.e., Ženska grupa KORAK Karlovac, Autonomna ženska kuća Zagreb i SOS telefon - Ženska pomoć sada. Članovi/ce radne skupine izrađivali/e su radne materijale, procjenjivali/e stanje iz različitih segmenata problema nasilja u obitelji u RH, davali/e pismene i usmene preporuke te formulirali/e potrebne mjere koje treba sadržavati Nacionalna strategija.

O proceduri izrade Zagrebačke strategije jedinstvene **politike za zaštitu od nasilja u obitelji u razdoblju od 2008. do 2010. nemamo puno informacija** obzirom da je predstavljena javnosti tek 10.12.2008. godine.

2.5. POSTOJI LI INSTITUCIONALNA ODGOVORNOST ZA SUZBIJANJE NASILJA PROTIV ŽENA (PRAVOBRANITELJ/ICA, TIJELA ZA KOORDINACIJU ILI SL.)?

Ministarstvo pravosuđa osnovalo je na temelju članka 22. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji (Narodne novine, 116/2003) Povjerenstvo za praćenje i unaprjeđenje rada tijela kaznenog i prekršajnog postupka te izvršenje sankcija vezanih za zaštitu od nasilja u obitelji.

Povjerenstvo ima sedam članova, a članovi Povjerenstva imenuju se iz redova sudaca, državnih odvjetnika, odvjetnika, službenika Ministarstva unutarnjih poslova specijaliziranih za područje kriminaliteta nasilja u obitelji, službenika Ministarstva pravosuđa i službenika Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi koji se bave područjem zaštite od nasilja u obitelji. Članovi Povjerenstva biraju predsjednika/cu i zamjenika/cu Povjerenstva na četiri godine.

Poslovnik o radu Povjerenstva, Narodne novine 18/04, od 11. 2. 2004. godine, iznosi:

Članak 6.

Povjerenstvo u svom radu:

- (1) prati pojavu nasilja u obitelji, prati rad pravosudnih i drugih tijela i ustanova na odlučivanju i procesuiranju prekršaja na području zaštite nasilja u obitelji i na izvršenje prekršajnopравниh sankcija te zaštitnih mjera i s tim u vezi daje stručna mišljenja o problemima i pitanjima koja se pojavljuju u radu na primjeni zakona u ovom području, uzimajući u obzir i međunarodne standarde,
- (2) surađuje s nadležnim državnim tijelima i ustanovama,
- (3) prati zakonske propise i daje stručna mišljenja i prijedloge nadležnom ministarstvu radi donošenja i izmjene zakona i provedbenih propisa,
- (4) prati trendove i publikacije nacionalnih podataka i međunarodnih standarda vezanih uz problematiku nasilja i razvijanje iskustva u prevenciji, sprječavanju nasilja.

Članak 7.

Povjerenstvo izrađuje i predlaže Ministarstvu pravosuđa programe povremenih stručnih savjetovanja, seminara i drugih stručnih osposobljavanja sudaca i drugih stručnih osoba koje rade na otkrivanju, procesuiranju, sankcioniranju i zaštiti od nasilja u obitelji.

Do sada nema javno dostupnih podataka o djelovanju i rezultatima rada navedenog povjerenstva.

U tijeku je izrada Obrasca standardne metodologije izvještavanja o provedbi Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji (radna je skupina u procesu formiranja, a poziv predstavnici Autonomne ženske kuće Zagreb upućen je 31. listopada 2008. godine). Zasad nema sustavnog praćenja provedbe Nacionalne strategije, Protokola i relevantnih zakona pa tako ne postoje ni sankcije za moguća neprovođenja tih dokumenata. Institucije Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova i Pravobraniteljice za djecu imaju ovlasti tek dati preporuku pojedinim državnim tijelima u slučaju neprovođenja određenih zakona, strategija ili protokola, ali nemaju ovlasti miješati se u procese i procedure.

Institucije Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova i Pravobraniteljice za djecu reagiraju u slučajevima nasilja i kršenja prava. Prema Zakonu o ravnopravnosti spolova, Pravobranitelj/ica za ravnopravnost spolova u okviru svoga rada:

1. Zaprima prijave svih fizičkih i pravnih osoba vezane uz diskriminaciju u području ravnopravnosti spolova,
2. Pruža pomoć fizičkim i pravnim osobama koje su podnijele pritužbu zbog spolne diskriminacije pri pokretanju sudskog postupka,
3. Poduzima radnje ispitivanja pojedinačnih prijava do pokretanja sudskog spora,
4. Uz pristanak stranaka provodi postupak mirenja uz mogućnost sklapanja izvan sudske nagodbe,
5. Prikuplja i analizira statističke podatke o slučajevima spolne diskriminacije,
6. Provodi neovisna istraživanja o diskriminaciji, objavljuje neovisna izvješća i razmjenjuje raspoložive informacije s odgovarajućim europskim tijelima.

Članak 23.

- (1) U obavljanju poslova iz svoga djelokruga pravobranitelj/ica je ovlašten/a upozoravati, predlagati i davati preporuke.
- (2) Tijela iz članka 22. stavka 2. ovoga Zakona dužna su pisanim putem obavijestiti pravobranitelja/icu o mjerama i radnjama poduzetim u skladu s upozorenjima, prijedlozima i preporukama najkasnije u roku od 30 dana od dana primitka upozorenja, prijedloga i preporuka pravobranitelja/ice.

- (3) Pravobranitelj/ica je ovlašten/a od tijela iz članka 22. stavka 2. ovoga Zakona tražiti izvješća, a u slučaju neudovoljavanja zahtjeva, ili u slučaju nedostavljanja obavijesti iz stavka 2. ovoga članka u propisanom roku, pravobranitelj/ica može tražiti provođenje nadzora od tijela koje obavlja nadzor nad njihovim radom.
- (4) Ako u obavljanju poslova pravobranitelj/ica sazna za povredu odredbi ovoga Zakona s obilježjima kaznenog djela podnijet će prijavu nadležnom državnom odvjetništvu.

Članak 24.

- (1) Pravobranitelj/ica ima pravo podnijeti prijedlog za pokretanje postupka ocjene ustavnosti zakona, odnosno ustavnosti i zakonitosti drugih propisa ako ocijeni da je povrijeđeno načelo ravnopravnosti spolova.
- (2) Ako pravobranitelj/ica utvrdi da je povrijeđeno načelo ravnopravnosti spolova zbog nesuklađenosti propisa s ovim Zakonom, predložiti će pokretanje postupka izmjene takvog propisa.
- (3) Pravobranitelj/ica u obavljanju svojih poslova može zatražiti stručnu pomoć znanstvenih i stručnih osoba i institucija.

Članak 25.

- (1) Državna tijela i pravne osobe s javnim ovlastima, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravne osobe u pretežitom vlasništvu države ili jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, te pravne i fizičke osobe, dužne su pravobranitelju/ici dati sve potrebne informacije i dostaviti na uvid dokumentaciju bez obzira na stupanj tajnosti najkasnije u roku od 30 dana od dana primitka zahtjeva.
- (2) Pravobranitelj/ica i osobe zaposlene u njegovom/njezinom uredu, dužni su podatke za koje su saznali u obavljanju poslova čuvati kao službenu tajnu.

Ovlasti **Pravobranitelja/ice za djecu**, prema zakonu o Pravobranitelju za djecu:

Članak 10.

- (1) U obavljanju poslova iz svog djelokruga pravobranitelj za djecu je ovlašten upozoravati, predlagati i davati preporuke.
- (2) Pravobranitelj za djecu je ovlašten nadležnim tijelima državne uprave, tijelima lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravnim i fizičkim osobama predlagati poduzimanje mjera za sprječavanje štetnih djelovanja koja ugrožavaju prava i interese djece i zahtijevati izvješća o poduzetim mjerama.

Članak 11.

- (1) Tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, kao i pravne i fizičke osobe, obavezni su surađivati s pravobraniteljem za djecu i na njegov zahtjev podnositi izvješća i odgovarati na upite.
- (2) Tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i pravne i fizičke osobe dužne su odmah, a najkasnije u roku od 15 dana izvijestiti pravobranitelja za djecu o poduzetom u povodu njegovog upozorenja, prijedloga ili preporuke.
- (3) Ako tijela i pravne osobe iz stavka 1. ovoga članka ne postupe u propisanom roku prema njegovom traženju, pravobranitelj za djecu će o tome obavijestiti tijelo koje obavlja nadzor nad njihovim radom.
- (4) Ako tijelo koje obavlja nadzor nad radom tijela i pravnih osoba iz stavka 1. ovoga članka u roku od 8 dana ne izvijesti o utvrđenim činjenicama i poduzetim mjerama, pravobranitelj za djecu će o tome obavijestiti Vladu Republike Hrvatske.

Članak 13.

- (1) Pravobranitelj za djecu ima pravo pristupa u prostorije i uvida u način ostvarivanja brige o djeci koja borave ili su privremeno, odnosno trajno smještene kod fizičkih i pravnih osoba i drugih pravnih subjekata na temelju posebnih propisa.
- (2) O obavljenom uvidu iz stavka 1. ovoga članka sastavlja se izvješće koje se dostavlja i tijelu koje obavlja nadzor nad radom osoba iz stavka 1. ovoga članka.
- (3) Tijelo iz stavka 2. ovoga članka dužno je u roku od 30 dana od dana zaprimanja izvješća, a u hitnim slučajevima bez odgode, izvijestiti pravobranitelja za djecu o poduzetim radnjama.
- (4) Ako tijelo koje obavlja nadzor ne dostavi izvješće u roku iz stavka 3. ovoga članka, pravobranitelj za djecu će o tome obavijestiti Vladu Republike Hrvatske i sredstva javnog priopćavanja.

Članak 14.

Ako u obavljanju dužnosti pravobranitelj za djecu sazna da je dijete izvrgnuto tjelesnom ili duševnom nasilju, spolnoj zloporabi, zlostavljanju ili izrabljivanju, zanemarivanju ili nehajnom postupanju dužan je odmah podnijeti prijavu nadležnom državnom odvjetništvu te upozoriti nadležan centar za socijalnu skrb i predložiti mjere za zaštitu prava i interesa djeteta.

Članak 15.

- (1) Pravobranitelj za djecu može zatražiti stručnu pomoć znanstvenih i stručnih osoba i ustanova, u čijem su djelokrugu istraživanja zaštita, skrb, razvitak i prava djece, a isti su mu dužni tu pomoć pružiti.
- (2) Znanstvene i stručne ustanove iz stavka 1. ovoga članka dužne su pravobranitelju za djecu traženu pomoć pružiti u primjerenom roku.

2.6. JE LI ODREĐEN PRORAČUN ZA NJEGOVU IMPLEMENTACIJU? ZNATE LI POSTOTAK (%) NACIONALNOG PRORAČUNA?

Sukladno točki 3. Nacionalne strategije zaštite od nasilje u obitelji, za razdoblje od 2008. do 2010. godine propisuje se - **Definiranje stavki u Državnom proračunu radi provođenja aktivnosti unaprjeđenja zaštite od nasilja u obitelji**
Nositelji: Ministarstvo financija, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH te Ured za ljudska prava Vlade RH

Aktivnosti:

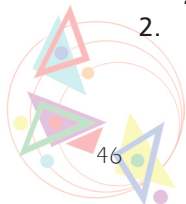
1. uvesti stavku u Državni proračun, u razdjelu svakoga državnog tijela nadležnog za problematiku nasilja u obitelji, radi osiguravanja sredstava za provođenje aktivnosti unaprjeđenja zaštite od nasilja u obitelji
2. pratiti utrošak sredstava namijenjenih provedbi aktivnosti unaprjeđenja zaštite od nasilja u obitelji

Rok:

Aktivnosti pod 1. - 2008. godina; Aktivnosti pod 2. - kontinuirano

Indikatori provedbe:

1. u Državnom proračunu, u razdjelu svakoga državnog tijela nadležnog za problematiku nasilja u obitelji, uvedena stavka za osiguravanje sredstava za provođenje aktivnosti unaprjeđenja zaštite od nasilja u obitelji
2. redovito praćenje utroška sredstava te osiguran uvid u način i namjenu utroška sredstava namijenjenih provedbi aktivnosti unaprjeđenja zaštite od nasilja u obitelji

Potrebna finansijska sredstva:

Potrebna finansijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu na pozicijama nadležnih tijela.

U Državnom proračunu RH za 2008. (Narodne novine, br.:28/08) godinu ovako su definirane stavke koje se tiču provođenja Nacionalne strategije:

- (1) Ministarstvo obitelji, međugeneracijske solidarnosti i branitelja - stavka Unapređivanje zaštite žrtava nasilja u obitelji - 1,525.000 kuna (podstavke: Intelektualne i osobne usluge 100.000 kn; Ostale usluge 50.000 kn; naknade za rad predstavničkih i izvršnih tijela, povjerenstva i slično 5.000 kn; Tekuće donacije u novcu 1, 373 000 kuna)
- (2) Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi - stavka Nacionalna strategija za zaštitu od nasilja u obitelji 311.090 kn (podstavke: Stručno usavršavanje zaposlenika 188.539 kn; Usluge promidžbe i informiranja 94.270 kn; Intelektualne i osobne usluge 28.281 kn).

Ostala ministarstva nemaju stavke koje se odnose na nasilje u obitelji, tj. te stavke nisu eksplicitno izražene.

2.7. KOJE SU JAKE STRANE VAŠEGA NACIONALNOG AKCIJSKOG PLANA ZA SUZBIJANJE NASILJA U OBITELJI?

Pozitivna strana Nacionalne strategije i Protokola jest to da su doneseni u suradnji s nevladinim organizacijama, što je pridonijelo uključivanju civilnog društva u procese kreiranja nacionalnih politika. Od ukupno 17 članica Radne skupine za unaprjeđenje zaštite od nasilja u obitelji, četiri su predstavnice organizacija civilnog društva, što je nešto veći postotak (23,5%) zastupljenosti nevladinih organizacija u sastavu službenih tijela. Dobra je strana i kontinuitet u radu te radne skupine, što je omogućilo stalnu uključenost u procese nadgledanja provedbe i izrade različitih dokumenata vezanih uz tu strategiju. Pozitivno je i to što je sadržaj dokumenta Nacionalne strategije načelno dobar, oko čega se slažu predstavnici/e vladina i nevladina sektora.

U procesu donošenja Nacionalne strategije uspostavljeni su osobni kontakti među članicama i članovima radne skupine koji su radi poboljšanja provedbe Nacionalne strategije i Protokola nastavili i druge oblike suradnje.

2.8. KOJE SU SLABE STRANE NAP-A?

Uključenost civilnog društva nije provedena po transparentnoj formalnoj proceduri. Utjecaj članica iz organizacija civilnog društva nije dovoljno snažan u odnosu na predstavnice i predstavnike državnih institucija.

Nacionalna strategija koja nasilje protiv žena od njihovih partnera stavlja u kontekst zaštite obitelji i tako izdvaja jedan segment iz cjelokupne problematike nasilja protiv žena dovodi do nedovoljne vidljivosti nasilja protiv žena kao specifičnoga društvenog problema te do nepostojanja svijesti o specifičnim uzrocima nasilja, koji se nalaze u rodnoj neravnopravnosti.

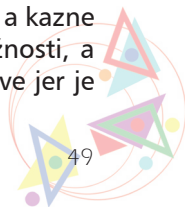
Stavljanje nasilja protiv žena u kontekst obitelji i različitih obiteljskih odnosa, potpuno različitih uzroka i socijalne relevantnosti, pogrešno je pozicioniranje koje dovodi do smanjenja potencijala u specifičnom suzbijanju rodno utemeljenog nasilja. Način pisanja u medijima jedna je od posljedica takve klasifikacije problema nasilja prema ženama, tako da mediji u nekim eklatantnim slučajevima nasilja prema ženama što ga čine njihovi partneri izvještavaju kao o „poremećenim obiteljskim odnosima“ ili „ljubavnim razmiricama“.

Za praćenje provedbe Nacionalne strategije i zakona s područja suzbijanja nasilja protiv žena u obitelji, na inicijativu Autonomne ženske kuće Zagreb, 2007. godine osnovana je Koordinacija za praćenje i unaprjeđivanje zaštite od obiteljskog nasilja prema ženama na području grada Zagreba. Koordinaciju čine predstavnici/e sudstva (Visoki prekršajni sud, Općinski sud, Dežurni prekršajni sud), županijskog odvjetništva, policije (Odjel maloljetničke delinkvencije - u RH nadležan za nasilje u obitelji), zdravstva, socijalne skrbi, školstva, Grada Zagreba i nevladinih organizacija. Taj oblik suradnje nužan je za poboljšanje provedbe Nacionalne strategije, ali i za razmatranje pojedinačnih slučajeva. Najveći angažman, od organizacije do iniciranja i planiranja, ima nevladina organizacija Autonomna ženska kuća Zagreb, ali možemo ocijeniti da motivaciju i zalaganje pokazuju i predstavnici/e vladina sektora.

Iz prakse, kako nevladinih organizacija koje rade u direktnim servisima pomoći i podrške ženama koje su preživjele nasilje u obitelji, tako i vladinih institucija te sudstva, Koordinacija za praćenje i unaprjeđenje zaštite od nasilja u obitelji prema ženama na području grada Zagreba ustanovila je sljedeće slabe strane Nacionalne strategije i Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji:

- Dokumenti su načelno dobri, i to osobito u dijelovima koji se odnose na policiju, sudstvo i odgojno obrazovne ustanove; najveći su problemi u dijelovima koji se odnose na socijalnu skrb i zdravstvenu zaštitu. Dijelovi Protokola koji se odnose na zdravstvo nejasni su i nedorečeni - nema jasnih uputa liječnicima kako postupati sa žrtvom (detaljno opisivati ozljede, popunjavati Opći obrazac ozljeda, prijavljivati nasilje policiji - pa tako domovi zdravlja i opća praksa ne postupaju tako, za razliku od traumatoloških klinika i bolnica koje korektno postupaju u slučajevima nasilja u obitelji).
- Veliki gradovi kao Zagreb, Rijeka, Split ili Varaždin implementiraju Strategiju i Protokol, međutim u nekim manjim mjestima uopće se ne zna da ti obvezujući dokumenti postoje, institucije nisu svjesne svojih obaveza (kad imaju slučaj žene žrtve nasilja u obitelji, često im nevladine organizacije moraju poštom slati Protokol jer ga nemaju, a nemaju ni kompjutore i printere kako bi ih sami isprintali; drugi pak imaju svijest o njihovu postojanju ali ih ne koriste, nalaze se na oglasnim pločama, ali policijski službenici ih ne koriste). Policija i zdravstvo institucije su koje najbolje primjenjuju Protokol, dok sudovi i socijalna skrb najviše zakazuju u njegovoj provedbi. Nerijetko se događa da odvjetnice angažirane u nevladinim organizacijama na sudu doslovno citiraju dijelove Protokola i na taj način inzistiraju na njegovoj primjeni. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti poduzelo je sve potrebne mjere kako bi informiralo lokalne institucije o njihovim obavezama i načinima postupanja koji proizlaze iz Nacionalne strategije i Protokola, ali na žalost na terenu ne postoji dobra volja i interes za educiranje o navedenim dokumentima i postupanje u skladu s njima.
- Nisu imenovane odgovorne osobe kojima se mogu obratiti predstavnici/e nevladinih organizacija, ali i vladinih institucija (policija, socijalna skrb, zdravstvo, školstvo i sudstvo) u slučajevima kada Protokol nije provediv, kada neka od institucija u lancu zakaže ili u potpunosti ne poštuje jasne upute Protokola. Ne postoje sankcije za nepoštovanje Protokola; u nekim slučajevima odvjetnici koje su angažirale nevladine organizacije koji/e zastupaju žene koje su preživjele nasilje u obitelji prema Zakonu o državnim službenicima i namještenicima mogu pokrenuti postupak protiv određenih službenika u državnim institucijama zbog nepridržavanja propisanih dokumenata i zakona. Takvi su procesi dugotrajni i naporni, a kazne su ili opomene (pismene ili usmene) ili premještanje s dužnosti, a vrlo rijetko (jedan slučaj u praksi) pokretanje kaznene prijave jer je

počinjeno kazneno djelo. Takvi slučajevi disciplinskih mjera prema državnim službenicima vrlo su rijetki.

- Centri za socijalnu skrb imaju prevelike ovlasti u slučajevima nasilja u obitelji (koja im je dodijeljena Nacionalnom strategijom za suzbijanje nasilja u obitelji), pa su tako česti slučajevi da nakon što policija pozove centar za socijalnu skrb na intervenciju u slučaju nasilja u obitelji mjerodavni/a zaposlenik/ca centra može donijeti diskrecijsku procjenu (što često i čine) da majci oduzmu djecu, smjeste ih u dom s obrazloženjem da nije napustila nasilnog partnera i na taj način djecu zaštitila od svjedočenja nasilju (ovdje je riječ o slučajevima u kojima je žena bila žrtva nasilja, a djeca svjedoci nasilja, no ne i žrtve). Žene kojima su djeca oduzeta i smještene u dom često mjesecima čekaju rješenje o oduzimanju djece na koje bi onda mogle reagirati i zahtijevati da im se djeca vrate.
- Centri za socijalnu skrb, policija i sudovi preopterećeni su, nemaju dovoljno ljudi i novca; a često ni senzibiliteta za problem nasilja nad ženama u obitelji.
- Većina sudova ignorira žurnost sporova koji se tiču nasilja u obitelji (iako svi sudski spisi koji se tiču nasilja u obitelji nose oznaku ŽURNO).
- Sudovi nisu umreženi i ne postoji razmjena informacija (tako kad nasilnik dođe pred suca/sutkinju, on/ona nema podatke o njegovim prijašnjim kaznenim ili prekršajnim djelima).
- Žrtve nasilja u obitelji često nisu obaviještene o sudskim presudama ili spisi sporo izlaze (npr. Odluke o zaštitnim mjerama koje onda nakon nekoliko mjeseci gube važnost i zaštitni karakter), žene nisu obaviještene o tome hoće li se njihovi nasilni partneri zadržati u pritvoru, koliko dugo i što će se događati u procesu. Prema novom pravilu od 1. siječnja 2008. godine, sudovi imaju obavezu o presudi poštom obavijestiti i počinitelja i žrtvu, do tada su obavještavali samo počinitelja, a žena nije dobivala nikakvu obavijest. Žene su jedino mogle samostalno tražiti presudu od suca direktno na sudu, i to samo one žene koje su znale da ta mogućnost postoji - ako ih je u to uputio odvjetnik/ca ili nevladina organizacija kojoj su se obratile.
- Više od četiri mjeseca čeka se odgovor na žalbu
- Sva ministarstva nisu osigurala potrebna sredstva za provedbu Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji i Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji.

|| Zakonodavstvo i pravne procedure

1. KAKO JE DEFINIRANA OBITELJ U VAŠEM ZAKONODAVSTVU?

Zakon o zaštiti od obiteljskog nasilja iz 2003. godine u članku 3. kaže:

U smislu ovoga Zakona obitelj čine: muž i žena u bračnoj ili izvanbračnoj zajednici, srodnici po krvi u ravnoj lozi bez ograničenja, srodnici po krvi u pobočnoj lozi zaključno s četvrtim stupnjem, srodnici po tazbini zaključno s drugim stupnjem, osobe koje su živjele zajedno u obiteljskoj ili izvanbračnoj zajednici i njihova djeca, te osobe koje imaju zajedničku djecu, posvojitelj i posvojenik, skrbnik i štíćenik.

Velika zamjerka ovoj definiciji jest ta da su iz nje isključeni djevojka i mladić koji su u vezi, ali ne žive zajedno više od tri godine ili ne zadovoljavaju drugi uvjet, a to je da nemaju dijete ili da je djevojka u drugom stanju. Tako su diskriminirane i iz tog zakona isključene sve djevojke/žene koje ne zadovoljavaju jedan od ta dva uvjeta.

Nacrt Prijedloga Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, koji se daje na javnu raspravu u prosincu 2008. godine, u čl. 3. predlaže sljedeću definiciju, koja je nešto šira, ali je i dalje nedovoljno široka:

U smislu ovog zakona obitelj čine:

- žena i muškarac u braku, njihova zajednička djeca, te djeca svakog od njih,
- žena i muškarac u izvanbračnoj zajednici bez obzira na njezino trajanje i djeca svakog od njih,
- žena i muškarac koji su živjeli zajedno u bračnoj ili izvanbračnoj zajednici ukoliko imaju zajedničku djecu,
- srodnici po krvi u ravnoj lozi bez ograničenja,
- srodnici po krvi u pobočnoj lozi zaključno s trećim stupnjem,
- srodnici po tazbini zaključno s drugim stupnjem u bračnoj i izvanbračnoj zajednici,
- osobe koje imaju zajedničku djecu,
- skrbnik i štitićenik,
- udomitelj, korisnik smještaja u udomiteljskoj obitelji i članovi njihovih obitelji dok takav odnos traje.

Prema Zakonu o socijalnoj skrbi, čl. 2., obitelj čine bračni drugovi, djeca i drugi srodnici koji zajedno žive. Samohranom obitelji smatra se roditelj koji nije u braku i ne živi u izvanbračnoj zajednici, a sam skrbi za svoju djecu. Udomiteljstvo je oblik skrbi izvan vlastite obitelji kojim se korisniku osigurava stanovanje, prehrana, čuvanje, odgoj, briga o zdravlju i obrazovanju te njegove druge potrebe. (NN, 1997/1255).

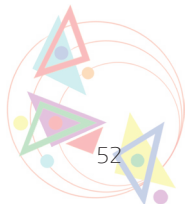
Kazneni zakon - izmjene i dopune, Narodne novine, 129/00 i 111/03:

Članak 19.

U članku 89. stavku 3. dodaje se stavak 30. koji glasi:

“(30) Članovi obitelji u smislu ovoga Zakona jesu: bračni i izvanbračni drug, bivši bračni i izvanbračni drug, rođak po krvi u ravnoj lozi, posvojitelj i posvojenik, rođak u pobočnoj liniji do trećeg stupnja zaključno i srodnik po tazbini do drugoga stupnja zaključno.”

Prvotna formulacija uvedena Izmjenama i dopuna Kaznenog zakona, godine 2000.: „a žive u zajedničkom kućanstvu.“, 2003. godine, brisala se iz navedenog članka.

Prema Zakonu o mirovinskom osiguranju, dio C, članovi obitelji osiguranika, članak 21.:

(1) U slučaju smrti osiguranika ili korisnika starosne, prijevremene starosne ili invalidske mirovine osigurani su članovi njegove obitelji, i to: 1) udovica, odnosno udovac, 2) razvedeni braćni drug s pravom na uzdržavanje, 3) djeca rođena u braku ili izvan braka ili posvojena, 4) pastorčad koju je osiguranik uzdržavao, unučad koju je osiguranik uzdržavao - ako su bez oba roditelja ili ako imaju jednog ili oba roditelja kod kojih postoji opća nesposobnost za rad, 5) roditelji - otac, majka, očuh, maćeha i posvojitelj osiguranika koje je osiguranik uzdržavao, 6) djeca bez roditelja - braća, sestre i druga djeca koju je osiguranik uzeo na uzdržavanje, ako su bez oba roditelja ili ako imaju jednog ili oba roditelja kod kojih postoji opća nesposobnost za rad.

Prema Zakonu o obaveznom zdravstvenom osiguranju:

Članak 7.

status osigurane osobe kao članovi obitelji osiguranika mogu steći: 1. supružnik (braćni i izvanbraćni, sukladno propisima o obiteljskim odnosima), 2. djeca (rođena u braku, izvan braka ili posvojena, pastorčad), te druga djeca bez roditelja, ako ih osiguranik uzdržava, 3. roditelji (otac, majka, očuh, maćeha i posvojitelji) koji s osiguranikom žive u zajedničkom kućanstvu ako su nesposobni za samostalan život i rad, ako nemaju sredstava za uzdržavanje i ako ih osiguranik uzdržava, 4. unuci, braća, sestre, djed i baka koji s osiguranikom žive u zajedničkom kućanstvu ako su nesposobni za samostalan život i rad, ako nemaju sredstava za uzdržavanje i ako ih osiguranik uzdržava. Članovi obitelji osiguranika iz stavka 1. ovoga članka stječu pravo po osnovi ovoga Zakona pod uvjetom da isto pravo ne mogu ostvariti po nekoj od osnova iz članka 5. ovoga Zakona te da imaju prebivalište, odnosno odobren stalni boravak u Republici Hrvatskoj, ako međunarodnim ugovorom nije drukčije određeno.

Prema Zakonu o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji - članak 6.:

Članovima obitelji smrtno stradalog, zatočenog ili nestalog hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata, prema ovom Zakonu, smatraju se (1) braćni drug, djeca rođena u braku ili izvan braka, posvojena djeca i pastorčad (članovi uže obitelji), roditelji, očuh, maćeha i posvojitelj. (2) Članom uže obitelji smrtno stradalog, zatočenog ili nestalog

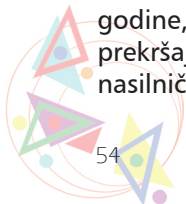
hrvatskog branitelja prema ovome Zakonu smatra se i izvanbračni drug koji je s hrvatskim braniteljem iz Domovinskog rata do njegove smrti, zatočenja ili nestanka živio u zajedničkom kućanstvu najmanje tri godine. (3) Status izvanbračne zajednice iz stavka 2. ovoga članka utvrđuje se u izvanparničnome sudskom postupku. (4) Prednost u ostvarivanju prava između članova obitelji iz stavka 1. i 2. ovoga članka utvrđuje se prema propisima o nasljeđivanju. Članovi obitelji iz istoga nasljednog reda ostvaruju pravo prema međusobnom sporazumu. Ako se sporazum ne postigne, prednost u ostvarivanju prava ima član obitelji iz istoga nasljednog reda koji je s hrvatskim braniteljem iz Domovinskog rata živio u zajedničkom kućanstvu. (5) Očuh i maćeha ostvaruju prava prema ovom Zakonu ako su hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata uzdržavali ili je hrvatski branitelj njih uzdržavao najmanje pet godina prije smrti. (6) Pastorak je osoba koja nema živoga jednog od roditelja ili su roditelju oduzeta roditeljska prava pravomoćnom presudom suda, a hrvatski branitelj iz Domovinskog rata ga je uzdržavao najmanje godinu dana prije smrtnog stradavanja, zatočenja ili nestanka.

Prema Zakonu o azilu iz 2007.:

Članom obitelji, ukoliko je ta obitelj već postojala u zemlji podrijetla tražitelja azila, azilanta, stranca pod supsidijarnom zaštitom i stranca pod privremenom zaštitom, smatra se:- bračni ili izvanbračni drug prema važećim propisima Republike Hrvatske koji uređuju obiteljske odnose,- maloljetno dijete koje nije zasnovalo vlastitu obitelj i ovisno je o roditeljima, bez obzira je li rođeno u braku, izvan braka ili je posvojeno,- roditelj ili drugi zakonski zastupnik maloljetnog tražitelja azila, azilanta, stranca pod supsidijarnom zaštitom ili stranca pod privremenom zaštitom, - srodnik u ravnoj lozi, ukoliko se nesporno utvrdi da je živio u zajedničkom domaćinstvu s azilantom, strancem pod supsidijarnom zaštitom ili strancem pod privremenom zaštitom.

2. POSTOJE LI SPECIFIČNI ZAKONI ZA SUZBIJANJE NASILJA PROTIV ŽENA U VAŠOJ DRŽAVI? (POJAVLUJU LI SE U ZAKONSKIM TEKSTOVIMA TERMINI "NASILJE PROTIV ŽENA" ILI "RODNO UTEMELJENO NASILJE")?

U RH postoji specifični *Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji*, donesen 2003. godine, kojim se sankcionira nasilničko ponašanje u obitelji. Taj je zakon u prekršajnoj domeni. Uz njega, članak 215.a Kaznenog zakona sankcionira nasilničko ponašanje u obitelji:

“Nasilničko ponašanje u obitelji

Član obitelji koji nasiljem, zlostavljanjem ili osobito drskim ponašanjem dovede drugog člana obitelji u ponižavajući položaj: kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.”

Termini “nasilje protiv žena” ili “rodno utemeljeno nasilje” ne pojavljuju se u zakonskim tekstovima iako su ti termini upotrijebljeni u uvodu u Nacionalnu strategiju za suzbijanje nasilja u obitelji i to zahvaljujući angažmanu ženskih nevladinih organizacija koje su lobirale za citiranje definicija nasilja protiv žena DEWAV-a (1993.), Pekinške platforme (1995.) te Preporuka Rec(2002)5 Odbora ministara Europe.

3. POSTOJI LI LEGISLATIVA ZA SUZBIJANJE OBITELJSKOG NASILJA I KAD JE DONESENA/POSLEDNJI PUT PROMIJENJENA? AKO JE MIJENJANA, U KOJEM SU SMJERU UČINJENE PROMJENE?

Desetljećima prije pojave prvih propisa kojima se direktno sankcionira obiteljsko nasilje, pravni okvir za suzbijanje obiteljskog nasilja svodio se na kaznene odredbe koje su se odnosile na ozljede te prekršajno zakonodavstvo kojim se štiti javni red i mir.

Zakon o prekršajima protiv javnog reda i mira, Narodne novine, 41/77 (kojim prestaje vrijediti Zakon o prekršajima protiv javnog reda i mira, Narodne novine, 29/49, 72/51, 37/56, 18/60, 1/70 i 4/70), doživio je nekoliko izmjena i dopuna (Narodne novine, 55/88 i 55/89 te pročišćeni tekst od 2. 2. 1990.) obiteljsko nasilje sankcionira sljedećima odredbama:

Član 13.

Tko se na javnom mjestu tuče, svađa, viče ili na drugi način remeti javni red i mir, kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom u protuvrijednosti domaće valute od 50 do 200 DEM ili kaznom zatvora do 30 dana.

Član 14.

Tko na javnom mjestu vrijeđa ili omalovažava moralne osjećaje građana, kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom u protuvrijednosti domaće valute od 50 do 200 DEM ili kaznom zatvora do 30 dana.

Član 20.

Tko se na javnom mjestu odaje pijančevanju ili uživanju opojnih droga ili drugih omamljujućih sredstava, kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom u protivvrijednosti domaće valute od 50 do 200 DEM ili kaznom zatvora do 30 dana.

Član 33.

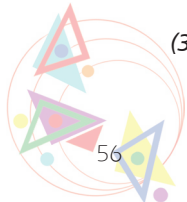
Osobi koja se odala uživanju alkohola ili opojnih droga ili drugih omamljujućih sredstava i zbog te svoje sklonosti i navike vrši prekršaje, a postoji opasnost da će ih ponovo vršiti, može se uz kaznu izreći i zaštitna mjera obaveznog liječenja od alkoholizma i narkomanije. Obavezno liječenje vrši se u zdravstvenoj organizaciji određenoj u rješenju o prekršaju ili za vrijeme izdržavanja kazne zatvora. Zdravstvena organizacija odnosno liječnik koji su liječili osobu od alkoholizma i narkomanije dužni su po završetku ili prekidu liječenja odmah o uspjehu odnosno o prekidu liječenja izvijestiti suca za prekršaje koji je izrekao ovu zaštitnu mjeru. Osoba koja odbije da se podvrgne obaveznom liječenju od alkoholizma i narkomanije ili izbjegava to liječenje, kaznit će se za taj prekršaj kaznom zatvora do 30 dana.

Kaznene odredbe prvotno su regulirane **Krivičnim zakonom** Republike Hrvatske (preuzeti **Krivični zakon** Socijalističke Republike Hrvatske iz 1977. godine) koji je pretrpio brojne izmjene i dopune, a njegov pročišćeni tekst objavljen je 1993. godine:

Krivična djela protiv života i tijela
Teška tjelesna povreda

Članak 40.

- (1) *Tko drugog teško tjelesno povrijedi ili mu zdravlje teško naruši, kaznit će se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.*
- (2) *Tko drugog tjelesno povrijedi ili mu zdravlje naruši tako teško da je uslijed toga doveden u opasnost život povrijeđenog ili je uništen, ili trajno i u znatnoj mjeri oslabljen koji važan dio njegovog tijela ili koji važan organ, ili je prouzrokovana trajna nesposobnost za rad povrijeđenog, ili trajno i teško narušenje njegovog zdravlja ili trajna iznakaženost, kaznit će se zatvorom od jedne godine do deset godina.*
- (3) *Ako povrijeđeni umre uslijed teške tjelesne povrede, počinitelj će se kazniti zatvorom najmanje tri godine.*

- (4) *Tko djelo iz stavka 1. i 2. ovoga članka počini iz nehata, ili na mah, doveden bez svoje krivnje u jaku razdraženost napadom, zlostavljanjem, ili teškim vrijeđanjem od strane oštećenog, kaznit će se zatvorom od šest mjeseci do tri godine.*
- (5) *Tko djelo iz stavka 3. ovoga članka počini na mah, doveden bez svoje krivnje u jaku razdraženost napadom, zlostavljanjem ili teškim vrijeđanjem od strane oštećenog, kaznit će se zatvorom od jedne godine do pet godina.*

Laka tjelesna povreda

Članak 41.

- (1) *Tko drugog lako tjelesno povrijedi, ili mu zdravlje lako naruši, kaznit će se zatvorom do tri godine.*
- (2) *Sud može počinitelju djela iz stavka 1. ovoga članka izreći sudsku opomenu ako je počinitelj bio izazvan nepristojnim ili grubim ponašanjem oštećenog.*
- (3) *Gonjenje se poduzima privatnom tužbom.*

Novi Kazneni zakon, proglašen 19. rujna 1997. godine, koji je stupio na snagu 1. siječnja 1998. godine, donosi izmjene u smjeru promjene teške i lake tjelesne povrede u tjelesnu i tešku tjelesnu ozljedu:

Tjelesna ozljeda

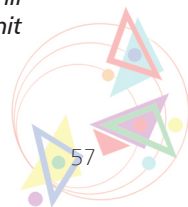
Članak 98.

Tko drugoga tjelesno ozlijedi ili mu naruši zdravlje, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Teška tjelesna ozljeda

Tko drugoga teško tjelesno ozlijedi ili mu teško naruši zdravlje, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Tko drugoga tjelesno ozlijedi ili mu naruši zdravlje tako teško da je zbog toga doveden u opasnost život ozlijeđenog ili je uništen, ili trajno i u znatnoj mjeri oslabljen koji važan dio njegova tijela ili koji važan organ, ili je prouzročena trajna tjelesna nesposobnost za rad ozlijeđenog, ili trajno i teško narušenje njegova zdravlja ili trajna iznakaženost, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do osam godina.

*Ako je ozlijeđeni umro zbog teške tjelesne ozljede, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
Za pokušaj kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka počinitelj će se kazniti.*

Prvi put u zakonodavstvu Republike Hrvatske obiteljsko se nasilje eksplicitno navodi Obiteljskim zakonom koji uvodi prekršaj Nasilničko ponašanje bračnog druga ili bilo kojega punoljetnog člana obitelji.

Obiteljski zakon, proglašen 11. prosinca 1998. godine, stupio je na snagu 1. srpnja 1999., NN 162/98, 22. 12. 1998. U tom zakonu prvi se put spominje pojam nasilničkog ponašanja u obitelji kao prekršaj.

Članak 118.

U obitelji je zabranjeno nasilničko ponašanje bračnog druga ili bilo kojeg punoljetnog člana obitelji.

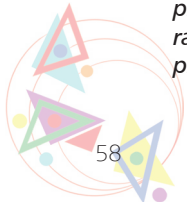
Članak 116.

- (1) *Centar za socijalnu skrb može roditelju koji ne živi s djetetom zabraniti susrete i druženje radi zaštite zdravlja i drugih važnih interesa djeteta.*
- (2) *Centar za socijalnu skrb može zabraniti roditelju koji ne živi s djetetom da se neovlašteno približava djetetu i uznemiruje ga.*

Slijedom navedene zakonske promjene donesene su također:

Upute o načinu postupanja policije u primjeni odredbe čl. 118. Obiteljskog zakona, studeni 1999.

„Ministarstvo unutarnjih poslova je u studenom 1999. godine izradilo uputu o načinu postupanja policije u primjeni odredbe čl. 118 Obiteljskog zakona kojom je određen sadržaj i način postupanja policije u vezi prekršaja nasilničkog ponašanja u obitelji, a sukladno kojoj postupanje policije započinje zaprimanjem prijave ili zahtjeva za pružanjem intervencija od bilo koga i na bilo koji način za osobu koja je izložena nekom obliku obiteljskog nasilja; slijedi upućivanje policijskih službenika na mjesto događaja i poduzimanje mjera u cilju pružanja pomoći žrtvi, prikupljanje se podaci i obavijesti potrebnih za razjašnjavanje i dokazivanje događaja, ako su ispunjeni zakonski uvjeti privodi se počinitelj, te se podnosi zahtjev za pokretanje prekršajnog

postupka. Uz njega, ovisno o okolnostima, tražit će se i izreći i odgovarajuća zaštitna mjera.” (iz Drugog i trećeg izvještaja RH prema članku 18. Konvencije o ukidanju svih oblika diskriminacije žena)

Konačno, nakon promjena u prekršajnom, dolazi i do promjene u kaznenom zakonodavstvu donošenjem

Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, 14. 12. 2000., objavljenog u Narodnim novinama, 129/00, od 22. 12. 2000., a koji je stupio na snagu **1. 1. 2001.** godine:

Članak 36.

Iza članka 215. dodaje se naslov i članak 215.a koji glasi:

“NASILNIČKO PONAŠANJE U OBITELJI

Članak 215.a

Član obitelji koji nasiljem, zlostavljanjem ili osobito drskim ponašanjem dovede drugog člana obitelji u ponižavajući položaj : kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.”

Zakonom o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, donesenog 9. 6. 2006., Narodne novine, 71, od 28. 6. 2006., stupio na snagu 1. 10. 2006., kazna je pooštrena:

Članak 68.

U članku 215.a riječi: “od tri mjeseca do tri godine”zamjenjuju se riječima: “od šest mjeseci do pet godina”.

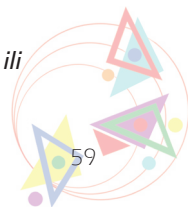
Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku, NN 58/02, 21. 5. 2002., stupio na snagu 21. 5. 2002. godine, a dijelovi 1. 1. 2003. godine, dodaje novu mjeru opreza, tako da ih ima ukupno sedam:

Članak 27.

Članak 90. mijenja se i glasi:

“(1)...

4) zabrana približavanja određenoj osobi i zabrana uspostavljanja ili održavanja veze s određenom osobom,”

Ostale mjere su: zabrana napuštanja boravišta, zabrana posjećivanja određenog mjesta ili područja, obaveza okrivljenika da se povremeno javlja određenoj osobi ili državnom tijelu, zabrana poduzimanja određene poslovne aktivnosti, privremeno oduzimanje putne i druge isprave za prijelaz državne granice, privremeno oduzimanje dozvole za upravljanje motornim vozilom.

Instruktivne norme propisuju da će sud „odrediti razdaljinu ispod koje se okrivljenik ne smije približiti određenoj osobi, te zabraniti uspostavljanje ili održavanje izravne ili neizravne veze s određenom osobom“ (čl. 90.c st. 4. Zakona o kaznenom postupku), a sudsko rješenje kojim je naložena mjera zabrane približavanja izvršava mjere opreza i zatražit će izvješće od redarstvene vlasti...“.

Dalje je za zaštitu žrtava nasilja značajna izmjena čl. 90. st. 3. Zakona o kaznenom postupku prema kojoj će sud moći ograničiti okrivljeniku i pravo na vlastiti stan. Izmijenjen tekst st. 3. sada glasi:

(3) Mjerama opreza ne može se ograničiti pravo okrivljenika na vlastiti stan, te pravo na nesmetane veze s ukućanima, bračnim ili izvanbračnim drugom, roditeljima, djecom, posvojenikom ili posvojiteljem osim ako se postupak vodi zbog kaznenog djela počinjenog na štetu neke od tih osoba.

Nakon svih navedenih promjena napokon je 14. srpnja 2003. godine donesen Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, Narodne novine, 116/2003, od 22. 7. 2003., koji je stupio na snagu osmog dana od objave u Narodnim novinama. Zakon je donesen s namjerom da se u njemu prvi put vrlo detaljno obuhvate i opišu svi oblici nasilja, proširen je krug mogućih počinitelja, uveden niz zaštitnih mjera te su propisane sankcije za počinitelje.

U članku 2. Zakona propisano je da se na prekršaje s područja nasilja u obitelji primjenjuju odredbe Zakona o prekršajima te da su svi postupci pokrenuti po Zakonu hitne naravi.

Sustav prekršajnog prava u Republici Hrvatskoj utemeljen je na načelu da se Zakonom o prekršajima uređuju osnove/opći dio prekršajnoga materijalnog prava te prekršajni postupak. Posebnim zakonima propisuju se pojedini prekršaji.

U Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji određena je definicija nasilja u obitelji. U članku 4. stoji da je nasilje u obitelji:

- svaka primjena fizičke sile ili psihičke prisile na integritet osobe,
- svako drugo postupanje jednog člana obitelji koje može prouzročiti ili izazvati opasnost da će prouzročiti fizičku i psihičku bol,
- prouzročenje osjećaja straha ili osobne ugroženosti ili povrede dostojanstva,
- fizički napad bez obzira na to je li nastupila tjelesna ozljeda ili ne,
- verbalni napadi, vrijeđanje, psovanje, nazivanje pogrdnim nazivima i drugi načini grubog uznemiravanja,
- spolno uznemiravanje,
- uhođenje i svi drugi načini uznemiravanja,
- protupravna izolacija ili ograničavanje slobode kretanja ili komuniciranja s trećim osobama,
- oštećenje ili uništenje imovine ili pokušaj da se to učini.

Nadalje, člankom 6. određena je vrsta i svrha prekršajnopравnih sankcija za zaštitu od nasilja u obitelji. Svrha je propisivanja, izricanja i primjene prekršajnopравnih sankcija "osobita zaštita obitelji i članova obitelji ugroženih nasiljem, ostvarivanje i promicanje zdravog i harmoničnog života unutar obitelji te poštovanje pravnog sustava".

Gotovo od samog donošenja Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji traje i proces razmatranja potrebnih izmjena i dopuna Zakona, međutim te izmjene do danas nisu donesene jer se čekalo promjenu Zakona o prekršajima, a s obzirom na to da se tim zakonom uređuju osnove/opći dio prekršajnoga materijalnog prava te prekršajni postupak. Nakon što je 2007. godine novi Prekršajni zakon donesen te stupio na snagu 1. siječnja 2008. godine, Ministarstvo pravosuđa izradilo je nacrt Prijedloga Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji (prosinac 2008.). Neke od izmjena iz tog nacrta predstavila je predstavnica Radne skupine za izradu nacrta Prijedloga, u okviru okruglog stola koji je Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti organiziralo u povodu obilježavanja 25. studenoga - Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama, 2008. godine. Prezentirala je nekoliko članaka iz nacrta Prijedloga te navela da se njime predlažu proširene definicije obitelji kao i nasilja u obitelji.

U medijima je već prije najavljeno da novi Prijedlog Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji uvodi brojne novosti. Među ostalim je Branka Živković-

Žigante, sutkinja Visokoga prekršajnog suda i članica radne skupine za izradu tog zakona, navela da se novim Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji uvodi i novi oblik nasilja, tzv. ekonomsko nasilje, što je vrlo čest, ali slabo prepoznat oblik nasilja.

Promjenama Kaznenog zakona iz 2006. godine kazne za djela na štetu obitelji bitno su postrožene.

Tako više ni za jedno djelo iz te sfere nije predviđena novčana kazna, a i minimalne zatvorske kazne gotovo su u pravilu udvostručene.

Za nasilničko ponašanje u obitelji, u skladu s pooštrenjem kaznenopravne represije, minimalna kazna od tri mjeseca povećana je na šest, a maksimalna s tri na pet godina zatvora. Posebno je zanimljivo da će i za neplaćanje alimentacije najblaža kazna, umjesto dosadašnje novčane, biti tri mjeseca zatvora.

Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, Narodne novine 71/06, od 28. 6. 2006., stupio na snagu 1. 10. 2006.:

Članak 60.

U članku 215.a riječi: "od tri mjeseca do tri godine" zamjenjuju se riječima: "od šest mjeseci do pet godina".

Tako članak 215.a sada glasi:

Nasilničko ponašanje u obitelji

Članak 215.a

Član obitelji koji nasiljem, zlostavljanjem ili osobito drskim ponašanjem dovede drugog člana obitelji u ponižavajući položaj : kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Prekršajni zakon, donesen 3. 10. 2007., Narodne novine, 107/07, od 19. 10. 2007., stupio na snagu 1. 1. 2008., donosi djelotvornu novu mjeru opreza: zabrana približavanja određenoj osobi i zabrana uspostavljanja ili održavanja veze s određenom osobom.

3. MJERE OPREZA I JAMSTVO

Svrha, vrste i načela primjene mjera opreza

Članak 130.

- (1) U postupku za prekršaje propisane zakonom, nakon što je podnesen optužni prijedlog, sud može po službenoj dužnosti ili na prijedlog tužitelja obrazloženim rješenjem odrediti da se protiv okrivljenika primijeni jedna ili više mjera opreza ako je to potrebno radi osiguranja nazočnosti okrivljenika u postupku, sprječavanja okrivljenika da čini nove prekršaje ili da spriječi ili oteža dokazivanje u postupku.
- (2) Mjere opreza su:
 1. zabrana napuštanja boravišta, bez dozvole suda,
 2. zabrana posjećivanja određenog mjesta ili područja,
 3. **zabrana približavanja određenoj osobi i zabrana uspostavljanja ili održavanja veze s određenom osobom,**
 4. zabrana poduzimanja određene poslovne aktivnosti,
 5. privremeno oduzimanje putne i druge isprave za prijelaz državne granice, sa zabranom,
 6. privremeno oduzimanje vozačke dozvole za upravljanje vozilom ili dozvole za upravljanje plovilom, zrakoplovom ili drugim prijevoznim sredstvom.
- (3) Mjerama opreza ne može se ograničiti pravo okrivljenika na vlastiti stan, te pravo na nesmetane veze s ukućanima, bračnim, izvanbračnim ili bivšim bračnim drugom, s djecom svakog od njih, roditeljima, posvojenikom, posvojiteljem i osobom s kojom ima zajedničku djecu, s istospolnim partnerom s kojim živi u životnoj zajednici i s bivšim istospolnim partnerom s kojim je živio u životnoj zajednici, osim ako se postupak vodi zbog prekršaja povezanih s nasiljem u obitelji.
- (4) Mjere opreza mogu se odrediti tijekom cijeloga prekršajnog postupka.
- (5) Mjere opreza mogu trajati dok za to postoji potreba, a najdulje do pravomoćnosti odluke o prekršaju. Sud će svaka dva mjeseca, računajući od dana pravomoćnosti prethodnog rješenja o mjeri opreza, ispitati po službenoj dužnosti postoji li još potreba za mjerama opreza, te ih rješenjem produžiti ili ukinuti ako one više nisu potrebne. Mjere opreza će se ukinuti i prije proteka roka od dva mjeseca ako je za njima prestala potreba ili ako više nema zakonskih uvjeta za njihovu primjenu.
- (6) U slučaju vjerojatnosti da je počinjen prekršaj propisan zakonom, jednu ili više mjera opreza iz stavka 2. ovoga članka mogu

privremeno a najdulje do osam dana naredbom odrediti policija i inspeksijska tijela državne uprave prema osobi za koju postoji osnova sumnje da je počinitelj prekršaja.

- (7) Ako policija ili inspeksijska tijela državne uprave u slučaju iz stavka 6. ovoga članka u roku od 8 dana od dana određivanja mjere opreza ne podnesu optužni prijedlog s prijedlogom sudu da produlji primjenu mjere opreza ili ako nakon podnošenja takvoga zahtjeva sud o mjeri opreza ne odluči u daljnjem roku od 3 dana, primijenjena mjera opreza prestaje.
- (8) Protiv rješenja kojim se odbija prijedlog za određivanje odnosno produljenje mjere opreza i rješenja kojim se ukida primijenjena mjera opreza nije dopuštena žalba. Protiv rješenja kojim se određuje ili produljuje mjera opreza pravo žalbe ima okrivljenik. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.
- (9) Ako je prije ili tijekom trajanja postupka prema okrivljeniku određena mjera opreza koja po svojem sadržaju i svrsi odgovara zaštitnoj mjeri koja je odlukom o prekršaju primijenjena prema okrivljeniku, vrijeme trajanja mjere opreza uračunava se u vrijeme trajanja primijenjene zaštitne mjere.

Određivanje mjera opreza

Članak 131.

...

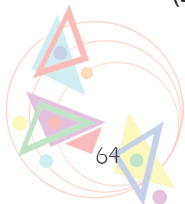
(3) U odluci kojom se određuje mjera opreza zabrane približavanja određenoj osobi i zabranom uspostavljanja ili održavanja veze s određenom osobom, određuje se razdaljina ispod koje se okrivljenik ne smije približiti određenoj osobi, te osoba s kojom se zabranjuje uspostavljanje ili održavanje izravne ili neizravne veze.

...

Izvršavanje mjera opreza:

Članak 132.

- (1) Odluka kojom se određuje mjera opreza dostavlja se okrivljeniku i tijelu koje izvršava mjeru opreza.
- (2) Mjere opreza iz članka 130. stavka 2. ovoga Zakona izvršava policija, osim mjeru iz članka 130. stavka 2. točke 4. koju izvršava tijelo državne uprave nadležno za nadzor nad tom poslovnom aktivnošću.
- (3) Sud može u svako doba zatražiti provjeru izvršavanja mjere opreza i izvješće od policije ili drugog tijela koje izvršava mjeru opreza. Tijelo koje izvršava mjeru opreza hitno će provesti zatražene provjere i odmah o tome obavijestiti sud.

- (4) O postupanju okrivljenika protivno zabrani ili neispunjavanju obveze koja je određena mjerom opreza, tijelo koje izvršava mjeru opreza odmah obavještava sud.
- (5) Na temelju pribavljenog izvješća, sud može okrivljenika koji postupuje protivno određenoj mjeri opreza ili je u cijelosti ili djelomično ne ispunjava kazniti novčanom kaznom do 10.000,00 kuna. Ovako izrečena novčana kazna ne utječe na prekršajnoppravnu sankciju koja će se eventualno izreći za počinjeni prekršaj. Protiv rješenja kojim se izriče kazna pravo žalbe ima okrivljenik.
- (6) Osobi različitoj od okrivljenika sud može posebnim rješenjem zabraniti aktivnosti kojima se narušavaju mjere opreza prema okrivljeniku. Ako ta osoba postupi protivno rješenju, može se rješenjem kazniti novčanom kaznom do 10.000,00 kuna.
- (7) Za ponovno kršenje naloženih mjera opreza ili zabrane aktivnosti iz stavka 6. ovoga članka, sud može izreći novčanu kaznu do 20.000 kuna.

U cilju podizanja svijesti javnosti, 22. rujna proglašen je Nacionalnim danom borbe protiv nasilja nad ženama, kao sjećanje na tragičnu pogibiju triju žena na isti dan 1999. kada su za sudskog procesa postale žrtvom nasilnog muškarca. Hrvatski je sabor 15. listopada 2004. godine donio Odluku o proglašenju Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama, objavljenu u Narodnim novinama, 147/2004, 22. 10. 2004.

4. JE LI PSIHIČKO NASILJE I VERBALNO ZLOSTAVLJANJE DEFINIRANO ZAKONOM I KAKO?

DA.

Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji (NN 116/03), definira nasilje na sljedeći način:

Članak 4.

Nasilje u obitelji je:

- svaka primjena fizičke sile ili psihičke prisile na integritet osobe,
- svako drugo postupanje jednog člana obitelji koje može prouzročiti ili izazvati opasnost da će prouzročiti fizičku i psihičku bol,
- prouzročenje osjećaja straha ili osobne ugroženosti ili povrede dostojanstva,
- fizički napad bez obzira da li je nastupila tjelesna ozljeda ili ne,
- verbalni napadi, vrijeđanje, psovanje, nazivanje pogrđnim nazivima i drugi načini grubog uznemiravanja,
- spolno uznemiravanje,

- uhođenje i svi drugi načini uznemiravanja,
- protupravna izolacija ili ograničavanje slobode kretanja ili komuniciranja s trećim osobama,
- oštećenje ili uništenje imovine ili pokušaj da se to učini.

U nacrtu Prijedlogu Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, prosinac 2008. godine, koji je izradilo Ministarstvo pravosuđa, a predstavnica Radne skupine prezentirala djelomično 25. studenoga 2008. godine, promijenjen je navedeni članak pa sada glasi:

Članak 4.

Zabranjeno je tjelesno, psihičko, spolno i ekonomsko nasilje u obitelji, a osobito: svaka primjena fizičke sile bez obzira je li nastupila tjelesna ozljeda ili ne kao i tjelesno kažnjavanje i drugi načini ponižavajućeg postupanja prema djeci u odgojne svrhe; svaka primjena psihičke prisile koja je prouzročila osjećaj straha, ugroženosti, uznemirenosti ili povrede dostojanstva; verbalni napadi, vrijeđanje, psovanje, nazivanje pogrđnim imenima i drugi način grubog verbalnog uznemiravanja; spolno uznemiravanje; uhođenje, uznemiravanje preko sredstava za komuniciranje ili na drugi način, protupravna izolacija ili ugrožavanje slobode kretanja ili komuniciranja s trećim osobama; oštećenje ili uništenje imovine ili pokušaj da se to učini i oduzimanje prava na ekonomsku neovisnost.

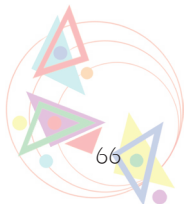
Ovaj nacrt Prijedloga Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji tek će nakon dovršetka ovog teksta ići u javnu raspravu, pa su moguće izmjene prezentiranog članka.

5. KOJE SU SANKCIJE PREDVIĐENE U KAZNENOM ILI GRAĐANSKOM ZAKONU?

Prema Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji, vrste i svrha prekršajnopравnih sankcija za zaštitu od nasilja u obitelji jesu sljedeće:

Članak 6.

- (1) Prekršajnopравne sankcije za zaštitu od nasilja u obitelji su novčana kazna i kazna zatvora, te zaštitne mjere,
- (2) Svrha propisivanja, izricanja i primjene prekršajnopравnih sankcija je osobita zaštita obitelji i članova obitelji ugroženih nasiljem, ostvarivanje i promicanje zdravog i harmoničnog života unutar obitelji, te poštivanje pravnog sustava.

Zaštitne mjere

Članak 7.

Sud može počinitelju nasilja u obitelji izreći sljedeće zaštitne mjere:

- a) obveznog psihosocijalnog tretmana,
- b) zabrane približavanja žrtvi nasilja,
- c) zabrane uznemiravanja ili uhođenja osobe izložene nasilju,
- d) udaljenja iz stana, kuće ili nekog drugog stambenog prostora,
- e) osiguranja zaštite osobe izložene nasilju,
- f) obveznog liječenja od ovisnosti,
- g) oduzimanje predmeta koji je namijenjen ili uporabljen u počinjenju prekršaja.

Prekršajne odredbe

Članak 18.

- (1) Član obitelji koji počinil nasilje iz članka 4. ovoga Zakona kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom od 1.000,00 do 10.000,00 kuna ili kaznom zatvora do 60 dana. (2) Član obitelji koji ponovi nasilje u obitelji kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom u iznosu od najmanje 5.000,00 kuna ili kaznom zatvora u trajanju od najmanje 15 dana. (3) Punoljetni član obitelji koji u nazočnosti djeteta ili maloljetne osobe počinil nasilje u obitelji kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom u iznosu od najmanje 6.000,00 kuna ili kaznom zatvora u trajanju od najmanje 30 dana. (4) Punoljetni član obitelji koji ponovi nasilje u obitelji iz stavka 3. ovoga članka kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom u iznosu od najmanje 7.000,00 kuna ili kaznom zatvora u trajanju od najmanje 40 dana. (5) Ako je nasilje iz stavka 3. ovoga članka počinjeno na štetu djeteta ili maloljetne osobe počinitelj će se kazniti za prekršaj novčanom kaznom u iznosu od najmanje 7.000,00 kuna ili kaznom zatvora u trajanju od najmanje 40 dana.

Sukladno Kaznenom zakonu (Članak 215.a): "Član obitelji koji nasiljem, zlostavljanjem ili osobito drskim ponašanjem dovede drugog člana obitelji u ponižavajući položaj: kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine."

6. JE LI LEGISLATIVA ODGOVARAJUĆA?

Smatramo da legislativa nije odgovarajuća, što je potvrđeno i činjenicom da su izmjene i dopune Zakona o zaštiti od nasilja počele gotovo već od samoga njegova donošenja, jer su već tada zamijećeni nedostaci. Prema tome, kako zakonodavac tako i civilno društvo smatra kako Zakon nije adekvatan. Primjer zamjerki nevladinih organizacija:

- Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji ne bi smio biti u sferi prekršajnog, nego kaznenog zakona. To je jedna od osnovnih zamjerki tom zakonu jer se nasilje u obitelji mora smatrati ozbiljnim kršenjem ljudskih prava koji prema tome mora potpadati u domenu kaznenog zakonodavstva i imati tome prilagođene kazne, žurnost postupaka i ozbiljnost zaštite žrtava.
- Pojedini dijelovi zakona nisu dobro formulirani i stoga su članci 17. i 19. neprovedivi:

Članak 17

- (1) Zaštitne mjere iz članka 7. točka b., c., d. i g. ovoga Zakona mogu se izreći samostalno i bez izricanja kazne, odnosno druge prekršajne sankcije.
- (2) Zaštitne mjere iz stavka 1. ovoga članka izriču se po prijedlogu podnositelja zahtjeva prekršajnog postupka, radi otklanjanja izravne životne ugroženosti osoba izloženih nasilju i drugih članova obitelji.
- (3) Sud će donijeti rješenje iz stavka 1. i 2. ovoga članka u roku od 48 sati.
- (4) Rješenje iz stavka 3. ovoga članka sud će staviti izvan snage ukoliko podnositelj u roku od tri dana od dana donošenja rješenja ne podnese zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka.
- (5) Sud je dužan o posljedicama iz stavka 4. ovoga članka upozoriti podnositelja.
- (6) Protiv rješenja iz stavka 3. ovoga članka može se izjaviti žalba u roku od tri dana. Žalba ne odgađa izvršenje rješenja.

Članak 19.

Novčanom kaznom za prekršaj iz članka 15. stavka 1. ovoga Zakona kaznit će se osobe iz članka 5. koje se ne prijave policiji ili nadležnom općinskom državnom odvjetništvu počinjenje nasilja u obitelji iz članka 4. ovoga Zakona za koje su saznali obavljajući svoju dužnost.

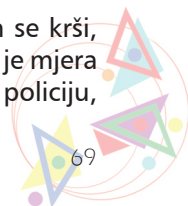

Ovaj članak je nelogičan i neprimjenjiv jer se članak 15. odnosi na oduzimanje oružja i glasi, te je stoga članak 19 ZZNO-a nemoguće implementirati:

Članak 15.

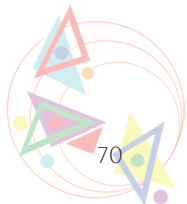
Zaštitna mjera oduzimanja predmeta primijenit će se kada postoji opasnost da će se određeni predmet ponovno uporabiti za počinjenje nasilja ili radi zaštite opće sigurnosti ili iz moralnih razloga.

- Cijeli sustav zaštitne mjere obaveznoga psihosocijalnog tretmana nedefiniran je i nedovoljno su o njemu educirani suci koji donose odluke o njegovoj provedbi. Redovito se događa da suci nepravilno određuju zaštitnu mjeru psihosocijalnog tretmana. Ta se pogreška događa zbog toga jer svaki propisani psihosocijalni tretman nije podoban u svakom slučaju, osobito kad je riječ o ovisnicima i osobama sa psihičkim smetnjama. Također, suci tom mjerom počinitelje šalju na tretmane u psihijatrijske bolnice koje nisu predviđene za te tretmane. U Hrvatskoj danas nedovoljan broj osoba u mjerodavnim ustanovama ima certifikat za rad na psihosocijalnom tretmanu nasilnika u obitelji. Velika većina sudaca nije upoznata s tom činjenicom, pa nasilnike ne upućuju na tretman u organizaciju Modus čiji djelatnici imaju certifikat i prošli su edukacije za rad s nasilnicima. U takvim se slučajevima u nezavidnoj i neprofesionalnoj situaciji nalaze i liječnici psihijatrijskih bolnica kojima su nasilnici upućeni jer nisu educirani za takve tretmane niti se psihijatrijskom tretmanu mogu podvrgnuti nasilnici. To je jedna od zaštitnih mjera propisanih Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji, koja je izložena ozbiljnim zamjerkama i kritikama.
- Ostale zaštitne mjere propisane zakonom potrebno je čekati godinu do godinu i pol dana, s tim da žalba počinitelja odlaže izvršenje zaštitne mjere - što može trajati vrlo dugo. U posljednje dvije godine prekršajni suci nalažu vještačenje nasilnika prije nego što donesu zaštitne mjere, a dok vještačenje traje, nikakve se odluke ne donose, što dalje odugovlači donošenje zaštitnih mjera.
- Otkad je Zakon donesen i počela se primjenjivati Zaštitna mjera udaljavanja iz kuće ili stana, nije zabilježen nijedan slučaj oduzimanja ključeva nasilniku.
- Kad se izda neka od zaštitnih mjera u 70-80% slučajeva ih se krši, nasilnici prate, uhode ili presreću žene žrtve i djecu. Zaštitna je mjera sama po sebi sankcija, kad je počinitelj prekrši i žena pozove policiju,

policija izađe na teren, ali počinitelju ne ukida uvjetnu kaznu i ne smješta ga odmah u zatvor, nego ga samo upozori da ne smije kršiti mjeru, dakle nema posljedica za kršenje zaštitnih mjera.

- U slučajevima kad je žena žrtva nasilja, a dijete svjedok nasilja događaju se slučajevi da samo majka dobiva zaštitnu mjeru zabrane približavanja, a dijete ne, što znači da se nasilnik može približavati djetetu, koje najviše vremena provodi s majkom (osobito kad je riječ o mlađoj djeci predškolske i školske dobi), što tu mjeru dovodi do apsurdna. U takvim slučajevima nevladine organizacije preko svojih odvjetnica zahtijevaju zaštitne mjere i za dijete, ali ih dobiju u samo 50% slučajeva.
- Od ukupnog broja prijava žena koje su žrtve nasilja u 30% slučajeva policija optužuje za nasilje i muškarca i ženu. Žene na taj način bivaju suoptužene za nasilje koje su proživjele jer policajci procijene, na temelju svjedočenja nasilnog partnera, da je ona ili izazvala nasilje ili je vrijeđala nasilnika. Policija ih oboje tretira kao nasilnike, privodi ih i nakon noći u pritvoru izvodi pred suca, koji im propisuje istu kaznu (novčanu ili uvjetnu). Žene tako proživljavaju sekundarnu viktimizaciju: nakon što su bile žrtve nasilnog partnera, postaju i žrtve državnog aparata.
- Pozitivan pomak učinjen je izmjenama Prekršajnog zakona koji uvodi Mjere opreza, koje - za razliku od Zaštitnih mjera koje žalba odlaže i koje se dugo čekaju - stupaju na snagu odmah nakon donošenja i djeluju sve dok na snagu ne stupe Zaštitne mjere propisane Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji. Tako se izbjeglo stvaranje „zakonske rupe“ u procesu zaštite žena i djece koji su preživjeli nasilje u obitelji zbog procedura donošenja zaštitnih mjera. Odluka o proglašenju Prekršajnog zakona donesena je u listopadu 2007. godine, a stupila je na snagu 1. siječnja 2008. godine. Problem je činjenica da informacija o postojanju Mjera opreza nije općepoznata i proširena među odvjetnicima/cama koji/e u sklopu nevladinih organizacija, ali i na druge načine, zastupaju žene koje su preživjele nasilje u obitelji, pa ta korisna mjera nije dovoljno iskorištena. Potrebno je daljnje educiranje o njenoj primjeni.

7. KAKO PROCJENJUJETE IMPLEMENTACIJU LEGISLATIVE O NASILJU U OBITELJI?

Od donošenja Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, 2003. godine, feminističke organizacije naglašavaju probleme u primjeni navedenog zakona, npr. da mjere zaštite, prema Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji, može izreći samo sudac, i to nakon završetka suđenja i pravomoćne sudske presude zlostavljaču. Međutim, do pravomoćnosti presude moglo je proći šest mjeseci ili godina, a žrtvi obiteljskog nasilja zaštita treba odmah. To znači da je potrebno da se te mjere uvode kao mjere opreza, te da ih odmah, i prije početka suđenja, može izreći dežurni prekršajni sud.

Generalno gledajući, implementacija svih zakona koji sankcioniraju nasilje protiv žena u obitelji velik je problem. Zakoni se mogu ocijeniti pozitivnim pomakom u sankcioniranju nasilja kojem su žene izložene od svojih partnera, ali kad se govori o provedbi zakona u institucijama mjerodavnim za njihovo provođenje, dolazi se do brojnih prepreka. Problem je također i u neujednačenoj implementaciji. Kako je prošlo više od pet godina od donošenja Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, moglo bi se očekivati da su sve mjerodavne institucije upoznate s njim i primjenjuju ga u praksi, jednako kao i pripadajući Protokol koji operacionalizira njegovu provedbu kroz sve institucije. Iskustva iz prakse nevladinih organizacija mjerodavna su dati ocjenu provedbe Zakona samo na pojedinačnim slučajevima i u pojedinim sredinama. Od slučaja do slučaja, kao i od sredine do sredine, različita su iskustva u provedbi Zakona i Protokola, što pokazuje da provedba nije jedinstvena i uniformna, kakva bi trebala biti.

Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji uvelike je olakšao primjenu Zakona jer je jasno definirao dužnosti svake pojedine institucije u lancu zaštite žena i njihove djece žrtava nasilja u obitelji (policije, centara za socijalnu skrb, zdravstvenih institucija, sudova te školskih ustanova).

Velik su problem dugotrajni procesi te žalbe koje predugo traju. Samo dežurni prekršajni sud može naložiti mjere opreza. Mjere opreza mogu se izdati na zahtjev same žene žrtve nasilja, odvjetnika/ce ili policije. Naša su iskustva pokazala da sud propisuje mjere opreza uvijek u slučajevima kad ih zahtijeva ili odvjetnik/ca ili policija, a nikad kad ih traži sama žrtva, dakle više vjeruje službenim osobama (policiji, odvjetnicima) nego žrtvama. U slučajevima kad žena, tražeći mjere opreza, navede da su je uputile nevladine organizacije, većinom ih i dobiva jer sud želi izbjeći intervencije i žalbe nevladinih organizacija.

8. KOJE SE MJERE PO VAŠEMU MIŠLJENJU TREBAJU PODUZETI DA BI SE ŽENAMA OMOGUĆILO PRIJAVLJIVANJE NASILJA?

Policija treba pokazati više senzibiliteta prema ženama žrtvama te ih informirati o njihovim pravima, ali ih također informirati o proceduri koja će se provoditi u slučaju prijavljivanja nasilja. Policija, ali i sve druge institucije kojima se žene obraćaju za pomoć, trebaju vjerovati ženama da su preživjele nasilje.

Prema podacima iz Nacionalne strategiji zaštite od nasilja u obitelji 2008.-2010. vidljivo je da se sustavnija edukacija mjerodavnih institucija provodi tek odnedavno. Tako je tek 2007. godine Pravosudna akademija Ministarstva pravosuđa počela provedbu edukativnih programa Suzbijanje nasilja u obitelji - pravni kontekst, koji je završilo oko 250 sudaca i općinskih državnih odvjetnika. Policijska akademija, u svrhu što djelotvornije provedbe odgovarajućih propisa o nasilju o obitelji, od 2007. godine počela je i izobrazbu policijskih službenika, voditelja smjena operativnog dežurstva u policijskim postajama.

Pravosudna akademija navodi da su se radionice održavale na molbu Prekršajnog suda u Zagrebu, koji je izrazio potrebu usavršavanja većeg broja svojih sudaca kad je riječ o toj tematici. Na radionicama su polaznici bili upućeni u dodatnu edukaciju o problematici vezanoj uz sankcioniranje obiteljskog nasilja, kao i o suradnji svih stručnih službi uključenih u tu problematiku. U radu po skupinama obrađivali su se slučajevi iz prakse i utvrđivala njihova moguća rješenja.

Iz Nacionalne strategije također je vidljivo i kakva se edukacija provodi: "tijekom proteklih godina, a na temelju izučavanja i stručnih spoznaja u ovom području razvijena su četiri osnovna programa izobrazbe. Jedan od ovih programa usmjeren je na specifičnu ulogu i zadatke djelatnika koji rade u pojedinom sustavu, s ciljem unaprjeđenja njihovih znanja i postupaka prigodom poduzimanja pojedinih radnji, uz naglasak na prevenciju i intervenciju. Drugi program namijenjen je širem krugu korisnika, a radi povećanja osjetljivosti za obiteljsko nasilje, njegovo prepoznavanje, zastupanje i pružanje podrške žrtvama. U ovim programima težište je stavljeno na prevenciju i zagovaranje. Treću skupinu čine programi koji istodobno nastoje dati specifična znanja i vještine potrebne za pojedinu djelatnost, uključujući i intervencije, ali i unaprijediti djelotvornu suradnju među svim službama u lokalnoj zajednici koje dolaze u doticaj s obiteljskim nasiljem. Ovi su programi međuresorni i umrežavajući. Četvrtu grupu čini program osposobljavanja za provedbu psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji."

9. POSTOJI LI LEGISLATIVA PROTIV SILOVANJA U BRAKU I KADA SU ZAKONI DONESENI/ZADNJI PUT IZMIJENJENI? JESU LI SANKCIJE RAZLIĀITE NEGO U SLUĀJU SILOVANJA IZVAN BRAKA?

Da, postoji legislativa protiv silovanja u braku. Od 1998. sankcionirano je silovanje u braku.

Prije je situacija bila ovakva: prema odredbi Āl. 79. st. 1. Kaznenog zakona iz 1993. godine, kazneno djelo silovanja Āini onaj tko Źensku osobu s kojom ne Źivi u braĀnoj zajednici upotrebom sile ili prijetnjom da Āe neposredno napasti na njezin Źivot ili tijelo, ili na Źivot ili tijelo njoj bliske osobe, prinudi na obljudu.

Kazneni zakon sankcionirao je silovanje u braku tako Źto je izostavio navedeno izuzeĀe Źenskih osoba s kojima silovatelj Źivi u braĀnoj zajednici te se na taj naĀin silovanje u braku implicira kao sastavni dio Ālanka 188., odnosno kao kazneno djelo.

Prilikom uvoĀenja kaznenog djela silovanja u braku, ujedno je uvedeno i ograniĀenje u smislu da se u sluĀaju silovanja u braku kazneni postupak mogao pokrenuti samo povodom prijedloga (znaĀi da ga mora podnijeti Źrtva sama), a ne po sluŹbenoj duŹnosti.

Kazneni zakon, Narodne novine, br. 110/97, Zagreb, 19. rujna 1997., stupio na snagu dana 1. sijeĀnja 1998. godine.

GLAVA ĀETRNAESTA (XIV.) KAZNENA DJELA PROTIV SPOLNE SLOBODE I SPOLNOG ĀUDOREĀA

Silovanje

Ālanak 188.

- (1) Tko drugu osobu uporabom sile ili prijetnje da Āe izravno napasti na njezin Źivot ili tijelo ili na Źivot ili tijelo njoj bliske osobe prisili na spolni odnoŹaj ili s njim izjednaĀenu spolnu radnju, kaznit Āe se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Tko poĀini kazneno djelo iz stavka 1. ovoga Ālanka na osobito okrutan ili osobito poniŹavajuĀi naĀin, ili ako je istom prigodom prema istoj Źrtvi poĀinjeno viŹe spolnih odnoŹaja ili s njim izjednaĀenih spolnih radnji od viŹe poĀinitelja, kaznit Āe se kaznom zatvora najmanje tri godine.

- (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročena smrt silovane osobe, ili je teško tjelesno ozlijeđena, ili joj je zdravlje teško narušeno, ili je silovana ženska osoba ostala trudna, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (4) Ako su kaznenim djelom iz stavka 2. ovoga članka prouzročene posljedice iz stavka 3. ovoga članka, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.
- (5) Ako počinitelj živi u bračnoj zajednici s osobom protiv koje je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno, kazneni postupak pokreće se povodom prijedloga.

To je ograničenje promjenama iz 2000. godine ukinuto te tako nema zakonske razlike između silovanja izvan braka ili u braku.

Zakon o izmjenama i dopunama kaznenog zakona, Zagreb, 14. prosinca 2000., Narodne novine, broj 129/00, stupio na snagu osmoga dana od dana objave u Narodnim novinama.

Članak 27.

U članku 188. dodaju se novi stavci 4. i 5. koji glase:

“(4) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno prema maloljetnoj osobi, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.”

“(5) Ako je kazneno djelo iz stavka 2. i 3. ovoga članka počinjeno prema maloljetnoj osobi, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godi na.”

Dosadašnji stavak 4. postaje stavak 6.

Stavak 5. briše se.

Daljnjom promjenom Kaznenog zakona iz 2003. godine došlo je do promjene propisane kazne za to kazneno djelo, međutim taj je zakon ukinut odlukom Ustavnog suda iste godine:

Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona (NN 111/03), Zagreb, 11. srpnja 2003., stupio na snagu danom objave u Narodnim novinama, a primjenjuje se od 1. prosinca 2003.

Članak 71.

U članku 188. stavku 2., 3. i 4. riječi: "najmanje tri godine" zamjenjuju se riječima: "od tri do petnaest godina".

Odlukom Ustavnog suda U-I / 2566 /2003 od 27. studenog 2003. godine ukinut je Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona u cijelosti (NN 111/03), te je tako prestao važiti danom donošenja ove odluke.

Posljednja promjena u Kaznenom zakonu učinjena je u smislu pooštrenja kaznenopravnih sankcija pa je 2006. godine minimalna kazna zapriječena za to kazneno djelo podignuta s jedne na tri godine.

Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, Zagreb, Zagreb, 9. lipnja 2006., Narodne novine, broj 71/2006, stupio na snagu 1. listopada 2006.

Članak 49.

U članku 188. stavku 1. riječi: "od jedne" zamjenjuju se riječima: "od tri".

Pročišćeni tekst Kaznenog zakona, nakon svih navedenih izmjena i dopuna, glasi:

Silovanje

Članak 188.

- (1) Tko drugu osobu uporabom sile ili prijetnje da će izravno napasti na njezin život ili tijelo ili na život ili tijelo njoj bliske osobe prisili na spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju, kaznit će se kaznom zatvora od tri do deset godina.
- (2) Tko počini kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka na osobito okrutan ili osobito ponižavajući način, ili ako je istom prigodom prema istoj žrtvi počinjeno više spolnih odnošaja ili s njim izjednačenih spolnih radnji od više počinitelja, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročena smrt silovane osobe, ili je teško tjelesno ozlijeđena, ili joj je zdravlje teško narušeno, ili je silovana ženska osoba ostala trudna, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (4) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno prema maloljetnoj osobi, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

- (5) Ako je kazneno djelo iz stavka 2. i 3. ovoga članka počinjeno prema maloljetnoj osobi, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.
- (6) Ako su kaznenim djelom iz stavka 2. ovoga članka prouzročene posljedice iz stavka 3. ovoga članka, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.

Prema aktualnom Kaznenom zakonu RH, osnovno djelo silovanja (najblaži oblik) kažnjiv je zatvorom od tri do deset godina. To je po kazni izjednačeno s ubojstvom na mah, teže je od čedomorstva, od usmrćenja na zahtjev, dvostruko je teža moguća sankcija od prouzročena smrti iz nehaja, višestruko je teža sankcija od protupravnog prekida trudnoće, kao i teške tjelesne ozlijeđe. Kvalificirani oblici silovanja po kazni su gotovo identični ubojstvu. Ako je silovanje, na primjer, počinjeno na osobito okrutan ili osobito ponižavajući način kaznit će se zatvorom od najmanje tri godine. Za ubojstvo s namjerom propisana je kazna zatvora od pet do petnaest godina.

Međutim, praksa je drukčija, dokazivanje mučno, predrasude prema žrtvi vrlo su velike, a izrečene kazne za počinitelje vrlo niske ili, u nekim slučajevima, čak potpuno izostaju.

10. ZNATE LI BROJ PRIJAVA ZA SILOVANJE U BRAKU POSLJEDNIH GODINA?

Tek je u posljednjih nekoliko godina povećan broj slučajeva u kojima žena optužuje supruga za silovanje iako zakonodavstvo silovanje u braku od 1998. tretira kao kazneno djelo. Za podizanje kaznene prijave važna je izjava supruge o tome na koji je način prisiljena na spolni odnos. Da se taj zakon primjenjuje, pokazuje nekoliko sudskih odluka o kojima se pisalo u medijima, a u kojima su muševci osuđeni za silovanje supruge. Tako je u Zagrebu u studenom 2003., uz rok kušnje od dvije godine, nepravomoćno na godinu dana uvjetno osuđen 47-godišnjak. Supruga je ostala u braku s njim iako ga je više puta prijavljivala policiji za silovanje. Posljednji put kad ju je napao, supruga se zaključala u kupaonicu, no suprug je razvalio vrata te je odvuкао u sobu i tri puta silovao. U prosincu 2004. na **Županijskom sudu u Zadru** za silovanje 19-godišnje nevjenčane supruge i njezina maloljetnog brata nepravomoćno je na sedam godina zatvora osuđen 32-godišnjak. Mediji i 2007. godine izvještavaju o slučaju kad je naoružani suprug silovao i fizički napao suprugu u Makarskoj.

Iskustva Źenskih organizacija govore da u velikom broju sluĀajeva nasilja protiv Źena u obitelji, uz fiziĀko i psihiĀko nasilje, Źene redovito doŹivljavaju i silovanje od svojih muŹeva i partnera. MeĹutim, u patrijarhalnim uvjetima veĀina Źena nije osvijestila da to Źto doŹivljavaju jest silovanje, nego smatraju da su to duŹne trpjeti kao dio "braĀnih obaveza". Vrlo mali broj Źena koje proŹivljavaju razliĀite oblike nasilja kojem ih podvrgavaju njihovi partneri odluĀuje prijaviti silovanje te pomoĀ zatraŹe prije svega zbog ozljeda ili ako su nasiljem ugroŹena i djeca.

Postoje procjene u medijima da je broj silovanja u braku u Hrvatskoj izmeĹu 1160 i 1420 Źena. Ta se procjena temelji na svjetskim statistikama da na jedno prijavljeno silovanje dolazi 15 do 20 neprijavljenih. Prema tome bi godišnji broj silovanja bio izmeĹu 1785 i 2380. Kako svjetska istraŹivanja pokazuju da 65 posto silovanja nad Źenama poĀine muŹevi, partneri ili bivŹi partneri, dolazi se do broja izmeĹu 1160 i 1420 silovanih Źena u braku/vezi.

Dostupni su podaci Ministarstva unutarnjih poslova samo za ukupno kazneno djelo silovanja, dok se ne vode posebni podaci koji bi pokazali koliko je silovanja u braku unutar opĀeg broja.

2005. godine od ukupno 99 prijava za to kazneno djelo bilo je 88 Źrtava Źenskog spola

2006. godine od ukupno 126 prijava za to kazneno djelo bile su 123 Źrtve Źenskog spola

2007. godine od ukupno 114 prijava za to kazneno djelo bilo je 105 Źrtava Źenskog spola.

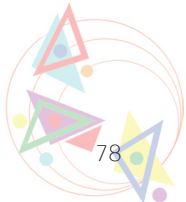
Sutkinja Vrhovnog suda Ana GaraĀiĀ u tekstu iz *VeĀernjeg lista* kaŹe da je malo procesuiranih predmeta u vezi sa silovanjem u braku te navodi sluĀaj, u kojem je presuda pravomoĀna, da je poĀinitelj suprugu fiziĀkim i psihiĀkim zlostavljanjem, udaranjem i prijetnjama prisiljavao godinu i dva mjeseca na oralne i analne spolne odnose. IzreĀena mu je uvjetna osuda od Źest mjeseci zatvora, koja se neĀe izvrŹiti ako u roku od dvije godine ne poĀini novo kazneno djelo, te mjera obaveznog psihijatrijskog lijeĀenja. Na presudu se okrivljenik i drŹavniodvjetnik nisu Źalili, pa Vrhovni sud nije bio upriliĀio njoj iznijeti miŹljenje. U navedenom tekstu sutkinja Vrhovnog suda GaraĀiĀ dalje navodi da joj je poznat i sluĀaj silovanja u braku u kojem je silovatelj osloboĹen optuŹbe, no drŹavni je odvjetnik uloŹio Źalbu na tu odluku, o kojoj Vrhovni sud joŹ nije odluĀio.

- Nije rijedak slučaj da žrtva tijekom silovanja bude pošteđena ozljeda. Tada se silovanje dokazuje ponajprije iskazom žrtve ili iskazima "po čuvenju", najčešće osoba kojima je žrtva događaj prepričala. Ako je iskaz uvjerljiv, a žrtva nema razloga lažno teretiti počinitelja, na njemu se može temeljiti sudska odluka - kaže sutkinja Garačić. Na upit kako sud utvrđuje jesu li ozljede na žrtvi posljedica silovanja ili sadomazohističkih odnosa, čime se može braniti optuženi, sutkinja odgovara:

Jasno je da to nije nimalo lako utvrditi. U tim slučajevima sucu preostaje to da vjeruje jednoj ili drugoj strani ili da u sumnji primijeni načelo in dubio pro reo u korist okrivljenika. Pri ocjenjivanju vjerodostojnosti iskaza žrtve ili uvjerljivosti obrane počinitelja moglo bi pomoći i utvrđivanje postojanja obostranih ozljeda, što bi se u takvim situacijama moglo očekivati. Može se pretpostaviti i to da su kod sadomazohističkih odnosa sredstva kojima su ozljede zadane drukčija od onih kod silovanja. Sutkinja Garačić ističe još jedan bitan problem kod utvrđivanja silovanja. Iako to zakon ne traži, sudska praksa inzistira na postojanju fizičkog otpora žrtve do te mjere da ozbiljno i nedvosmisleno ne gotovo ne priznaje.

- Postavljamo pitanje zašto se od žrtve traži da pruža otpor, i to trajan i ozbiljan (na čemu se u mnogim obrazloženjima presuda inzistira). Mislim da je dovoljno ozbiljno i nedvosmisleno protivljenje žrtve. Neosporno je da je pristanak žrtve prilikom silovanja razlog isključenja protupravnosti, no čini mi se da je sudska praksa apsolutno pretjerala kada traži ne samo protivljenje nego i, po mogućnosti, fizički otpor bez obzira na to kako teške posljedice za žrtvu to protivljenje može donijeti. Iznimnu ustrajnost suda u utvrđivanju otpora žrtve u sudskim odlukama treba možda tražiti u nekim povijesnim datostima kada slobode izbora u području spolnosti nisu postojale ili barem ne u onoj mjeri kako ih danas shvaćamo - objašnjava sutkinja Garačić u *Večernjem listu*.

11. POSTOJI LI LEGISLATIVA KOJA SE ODNOSI NA ŠTETNE KULTURALNE/RELIGIJSKE PRAKSE (PRISILNI BRAKOVI, NASILJE VEZANO UZ OBIČAJ MIRAZA, ITD.) VEZANE UZ OBITELJSKO NASILJE? JE LI ODGOVARAJUĆA? ŠTO JE S NJENOM IMPLEMENTACIJOM?

Ne postoji specijalna legislativa.

Postoje, međutim, dokumenti kao što su to npr. Nacionalni program Vlade RH za Rome, listopad 2003., i Akcijski plan Desetljeća za uključivanje Roma 2005.-2010. Nacionalni program za Rome daje vrlo općenit uvod u problem položaja Romkinja u Hrvatskoj. U **Uvodu Nacionalnog programa za Rome se navodi:**

“U Republici Hrvatskoj jamči se ravnopravnost pripadnicima svih nacionalnih manjina, a sloboda, jednakost, nacionalna ravnopravnost i ravnopravnost spolova, socijalna pravda, te poštivanje prava čovjeka, među najvišim su vrijednostima njenog ustavnog poretka (članci 3. i 15. Ustava Republike Hrvatske, u daljnjem tekstu: Ustav). Člankom 14. Ustava propisano je: “Svatko u Republici Hrvatskoj ima prava i slobode, neovisno o njegovoj rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovini, rođenju, naobrazbi, društvenom položaju ili drugim osobinama. Svi su pred zakonom jednaki.” Na tim ustavnim odrednicama temelji se Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina i sustav zakonodavstva u Republici Hrvatskoj kojim se štite ljudska prava i prava nacionalnih manjina.”

U okviru Nacionalnog programa za Rome, poglavlje broj XII., pod nazivom Zaštita obitelji, materinstva i mladeži, gdje se dotiče položaj žena isključivo kroz prizmu obitelji, navodi se sljedeće:

Ciljeve:

1. Upoznavanje s pravima iz sustava zaštite obitelji i materinstva
2. Uklanjanje stereotipa o muškim i ženskim ulogama u obitelji
3. Priprema i distribucija edukacijskih materijala o pravima iz sustava zaštite obitelji na romskim jezicima
4. Kreiranje programa afirmacije uspješnog roditeljstva
5. Poticanje provedbe programa osvješćivanja romskih žena o ravnopravnosti spolova i uklanjanju svih oblika diskriminacije

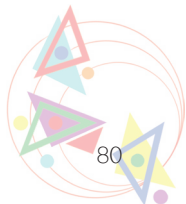

Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži proveo je tijekom 2002. godine istraživanje pod nazivom "Struktura romskih obitelji i poimanje sadržaja roditeljstva u njima". Istraživanje je provedeno na uzorku od 800 Roma - roditelja, s područja Republike Hrvatske, u mjestima u kojima prebivaju.

Istraživanjem je ispitivana hipoteza prema kojoj postoji specifična struktura romskih kućanstava i obitelji i s njome povezano specifično poimanje sadržaja roditeljstva, što rezultira otežanom ukupnom socijalnom integracijom i promocijom njihove djece.

Rezultati tog istraživanja pokazali su, među ostalim:

- U romskim obiteljima glavne odluke većinom donosi muškarac, tj. suprug, a tradicionalne "ženske" poslove (pripremanje hrane, pospremanje stana, nabava kućnih potrepština) i brigu o djeci u većini obitelji vode žene (90% žena vodi brigu o kućanstvu, a 74,1% žena samostalno se brine o djeci).
- Samo 11% ispitanih roditelja Roma za djevojke, a 6% za mladiće smatra da bi u brak trebali ući prije navršenih 18 godina, dok su odgovori o optimalnoj dobi za potpuno osamostaljenje od roditelja pomaknuti prema višim vrijednostima. Odgovori za djevojke i mladiće ni tu se znatnije ne razlikuju.
- Pokazalo se da većina (oko 77%) romskih roditelja svojoj djeci preporučuju rađanje dvoje ili troje djece, što je sličnije sadašnjem prosjeku većine hrvatskog stanovništva nego sadašnjem stanju u romskoj populaciji.
- Zagrebački su Romi iznad prosjeka i u očekivanju da njihova muška djeca završe fakultet, ali u tom su očekivanju kudikamo uvjerljiviji Romi iz baranjskih i banijskih romskih naselja. Uočeno je da samo Romi iz međimurskih i slavonskobrodskih naselja razmjerno u većem dijelu misle da bi za njihove muške potomke bilo dovoljno da završe neki zanat, odnosno obrtničku srednju školu. (Nepismeni roditelji dominantno smatraju da je za njihovu žensku djecu dovoljno školovanje do petnaeste godine, a ispitanici sa završenom srednjom školom razmjerno češće smatraju da je za žensku djecu poželjno dulje školovanje.)
- Postotak djece koja su prekinula školu mnogo je veći u obiteljima koja imaju troje ili više muške djece školskih obveznika, a i broj djece koja povremeno izbjegavaju odlazak u školu mnogo je viši od prosjeka u obiteljima s više od troje muške djece. Odnos broja ženske djece koja su počela, pa prekinula školovanje isti je kao i kod muške djece,

a uočavamo da je broj djece koja su počela pa prekinula školovanje mnogo viši od prosjeka u obiteljima koje imaju četvero ili više ženske djece; također je i broj djece koja povremeno izbjegavaju odlazak u školu mnogo viši od prosjeka u obiteljima s troje ili više ženske djece.

Rezultati provedenog istraživanja daju dobru osnovu za planiranje aktivnosti usmjerenih socijalnom osnaživanju romskih obitelji, djece i mladih.

Cilj:

Pomoći romskoj obitelji informiranjem o pravnoj zaštiti obitelji, te pomaganje Romima u uklanjanju stereotipa o muškim i ženskim ulogama u obitelji. Otkrivanje romskih obitelji i roditelja koje, unatoč postojanju zakonskih pretpostavki za njihovo ostvarivanje, ne koriste pravo na doplatak za djecu i porodne naknade, te poduzimanje aktivnosti radi priznavanja navedenih prava.

Mjere:

Mjera broj 2

Priprema, izrada i distribucija edukacijskih materijala na romskim jezicima o pravima iz sustava zaštite obitelji radi informiranja Roma o njihovim pravima i načinima njihove realizacije

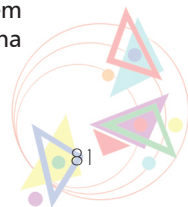
Mjera broj 7

Poticanje programa nevladinih organizacija usmjerenih afirmaciji i osvješćivanju žena o ljudskim pravima i ravnopravnosti spolova, afirmaciji Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije među romskim ženama, organiziranjem: tribina, seminara, edukacija na temu ravnopravnosti spolova i ljudskih prava, skupina koje rade na potpori i sl."

12. MORA LI POLICIJA VODITI ZAPISNIK O SVIM SLUČAJEVIMA NASILJA U OBITELJI PO ZAKONU, UREDBAMA ILI PISANIM UPUTAMA?

Prema Protokolu o postupanju u slučaju nasilja u obitelji, ovo su obaveze koje policija ima:

U slučaju zaprimanja (na bilo koji način i od bilo koga) dojave o nasilju ili zaprimanja zahtjeva za pružanje pomoći osobi izloženoj bilo kojem obliku ili modalitetu nasilja u obitelji, službena (stručna) osoba dužna je postupati na sljedeći način:

1. Žurno i bez dogode uputiti na mjesto događaja, kada je moguće, najmanje dva policijska službenika/ce (po mogućnosti različitog spola) radi pružanja intervencije, tj. provjere dojava ili zahtjeva (provjeru je potrebno izvršiti i u slučaju zatvorenog stana/kuće). Temeljem uvida u zatečeno stanje odmah poduzimati mjere i radnje u cilju trenutne zaštite i pružanja potrebne zdravstvene i druge pomoći osobi oštećenoj nasiljem, te sprječavanja počinitelja u daljnjem nasilničkom ponašanju;
2. Pribaviti podatke i prikupiti obavijesti potrebne za razjašnjavanje i dokazivanje prekršajnog ili kaznenog djela *Nasilničkog ponašanja u obitelji* ili nekog drugog prekršaja odnosno kaznenog djela počinjenog nasiljem u obitelji, a za koje se postupa po službenoj dužnosti;

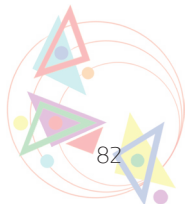
Pribaviti podatke i prikupiti obavijesti na način kojim će se osobi, za koju je prijavljeno ili se pretpostavlja da je žrtva nasilja, pružiti mogućnost da policijskom službeniku/ci neometano i bez straha u odvojenim prostorijama, bez nazočnosti počinitelja nasilja, priopći sve obavijesti relevantne za utvrđivanje počinjenog nasilja. Pri tome treba posebno uzimati u obzir sve obavijesti koje se tiču okolnosti vezanih uz trajanje, kontinuitet i način počinjenog nasilja, eventualno ranije nasilje te jesu li nadležna tijela već postupala u slučaju nasilja u obitelji i u kojem opsegu. Potrebno je posebno uzeti u obzir izloženost i nazočnost djece nasilju. O tome treba izraditi službenu bilješku u kojoj je potrebno na precizan način unijeti sadržaj navoda žrtve o činjenicama; Upoznati počinitelja nasilja s mjerama koje će se protiv njega poduzeti, a s ciljem trenutnog prekidanja nasilja i pomoći počinitelju u promjeni ponašanja;

Ukoliko počinitelj nasilja u obitelji legalno posjeduje oružje, ono će se privremeno oduzeti radi sprječavanja moguće zloporabe i predlaganja pokretanja odgovarajućeg postupka oduzimanja oružja ili oružnog lista;

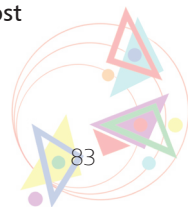
U slučaju saznanja o ilegalnom posjedovanju oružja, poduzet će se potrebne mjere radi njegovog pronalaženja, oduzimanja i prijavljivanja počinitelja kažnjive radnje;

3. Privesti počinitelja nasilja u obitelji u prostor policije radi zadržavanja, podnijeti Zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka zbog prekršaja *Nasilničkog ponašanja u obitelji*, odnosno podnijeti kaznenu prijavu zbog kaznenog djela *Nasilničkog ponašanja u obitelji*, te počinitelja privesti prekršajnom sucu, odnosno istražnom sucu, sukladno važećim zakonskim propisima;

3.1. U Zahtjevu za pokretanje prekršajnog postupka, uz prijedlog za određivanje zadržavanja do nastupanja okrivljenika na izvršenje kazne, ovisno o utvrđenim okolnostima i ispunjenim

- uvjetima, tražiti i izricanje odgovarajućih zaštitnih mjera odnosno mjera opreza;
- 3.2. Policijski službenici/ce koji su priveli okrivljenika prekršajnom sudu, odnosno osumnjičenika istražnom sudu, sa prijedlogom za određivanje zadržavanja, odnosno pritvora, dužni su saznati odluku prekršajnog odnosno istražnog suca, te u slučaju da prekršajni sudac nije odredio zadržavanje ili istražni sudac nije odredio pritvor, dužni su o tomu odmah izvijestiti žrtvu;
 - 3.3. Ukoliko je nasiljem oštećeno dijete ili maloljetna osoba ili je nazočila nasilju (zbog osnovane sumnje na kazneno djelo *Zapuštanja i zlostavljanja djeteta ili maloljetne osobe*) ili kad postoji osnovana sumnja da je počinjeno kazneno djelo *Nasilničkog ponašanja u obitelji*, u rad se izravno uključuju i preuzimaju postupanje specijalizirani policijski službenici/ce za maloljetničku delinkvenciju koji vode i koordiniraju timski rad sustava policije na zaštiti od nasilja u obitelji;
 - 3.4. Tijekom postupanja policijski službenici/ce dužni su na primjeren i jasan način upoznati žrtvu nasilja s njenim zakonskim pravima, posebno zaštitnim mjerama i uvjetima njihovog izricanja i primjene, te mjerama i radnjama koje će u daljnjem postupanju policija poduzeti protiv počinitelja nasilja, a koje su osobito važne za zaštitu njene sigurnosti (npr. o privođenju počinitelja u prostor policije, određivanju i trajanju mjere zadržavanja, preprati prekršajnom ili istražnom sucu s prijedlogom za zadržavanje, odnosno određivanju pritvora, o puštanju počinitelja odmah nakon poduzetog ispitivanja od strane prekršajnog ili istražnog suca, o važnosti samozaštitnog ponašanja i suradnog odnosa žrtve na način kojim će pridonijeti postizanju svoje sigurnosti, o adresaru ustanova, organizacija i ostalih institucija koje pružaju pomoć, podršku i zaštitu žrtvama nasilja u obitelji, o mogućnostima sklanjanja žrtve u odgovarajuće sklonište za žrtve obiteljskog nasilja ili Dom za djecu i odrasle osobe žrtve nasilja u obitelji);
 - 3.5. Ukoliko žrtva nasilja traži smještaj u sklonište ili Dom za djecu i odrasle osobe žrtve nasilja u obitelji, od nadležnog centra za socijalnu skrb zatražit će se poduzimanje mjera potrebnih da se žrtvu odmah smjesti u odgovarajuće sklonište, a u slučaju da to centar zbog opravdanih okolnosti nije u mogućnosti izvršiti, prijevoz žrtve do skloništa obavit će policijski službenici, čuvajući pri tome tajnost i sigurnost adrese smještaja;

- 3.6. Ukoliko je potrebno žurno zbrinuti žrtvu obiteljskog nasilja, posebno dijete ili maloljetnika, ili obaviti obavijesni razgovor s djetetom ili maloljetnikom, odmah zatražiti dolazak i intervenciju socijalnog radnika centra za socijalnu skrb radi zbrinjavanja i zaštite dobrobiti djeteta vodeći računa da boravak u policijskoj postaji bude što kraći;
4. Izraditi i uputiti pisane obavijesti centru za socijalnu skrb o poduzetom i utvrđenom u svrhu poduzimanja socijalno-intervencijskih mjera ili mjera obiteljsko-pravne zaštite;
 5. Unositi podatke o prekršaju, počinitelju i oštećenim osobama, predloženim zaštitnim mjerama te izvršenim zaštitnim mjerama stavljenim u djelokrug policije, u postojeću Evidenciju prekršaja *Nasilničkog ponašanja u obitelji*;
 6. U cilju osiguranja pravodobnog, zakonitog i cjelovitog postupanja, ostvarenja međuresorne suradnje tijekom postupanja, te postizanja i zaštite uvjeta potrebnih za pravilan odgoj i svekoliki razvitak djece i mladeži, ostvarenja načela ravnopravnosti spolova te u tu svrhu i radi pravodobnog izjavljivanja žalbe na odluke prekršajnih sudova, rad sustava policije na zaštiti od nasilja u obitelji koordiniraju, usmjeravaju i prate specijalizirani policijski službenici/ce za maloljetničku delinkvenciju i kaznenopravnu zaštitu djece i mladeži;
 7. Radi provedbe postupanja sukladno ovom Protokolu, operativno dežurstvo nadležne Policijske postaje dužno je o zaprimljenoj dojavi o nasilju u obitelji i postupanju tijekom pružanja policijske intervencije pravodobno izvješćivati nadležnog specijaliziranog policijskog službenika/cu za maloljetničku delinkvenciju koji će, praćenjem i usmjeravanjem rada, pridonijeti osiguranju poduzimanja djelotvornih mjera potrebnih za razjašnjavaње događaja, obaviještenosti žrtve o zakonskim pravima i mogućnostima postizanja zaštite od daljnjeg nasilja, pokretanju odgovarajućeg postupka zbog nasilja u obitelji, te pravodobnom obavješćavanju i uključivanju u rad drugih nadležnih tijela, ustanova, službi i udruga;

U cilju osiguranja postupanja iz točke 7. ovog Protokola o načinu postupanja policije, te suglasnim s poduzetim i utvrđenim, kao i stavljenim prijedlozima i zahtjevima radi primjerenog sankcioniranja počinitelja nasilja u daljnjem postupku i djelotvorne zaštite žrtve nasilja u obitelji - prije potpisivanja prijavnog materijala od strane nadležnog rukovoditelja/ce policijske postaje - specijalizirani policijski službenik/ca za maloljetničku delinkvenciju, nakon uvida, supotpisat će *Zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka*, odnosno kaznenu prijavu, koje će se podnijeti zbog prekršaja, odnosno kaznenog djela počinjenog nasiljem u obitelji;

U slučaju da je nasilje u obitelji počinjeno od strane osobe liječene od alkoholizma ili drugih ovisnosti i/ili osobe s duševnim smetnjama, o tome odmah izvjestiti centar za socijalnu skrb radi poduzimanja zakonom predviđenih ovlasti.

13. MORA LI POLICIJA ISTRAŽIVATI SVE PRIJAVLJENE SLUČAJEVE?

Mora istraživati, tj. izaći na intervenciju, ali to ne znači i zaštititi.

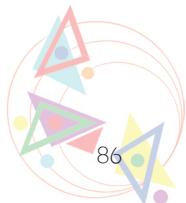
Prema odredbama iz članka 69. Zakona o policiji (Narodne novine, 129/00), policija je dužna, dok za to postoje opravdani razlozi, uspostavom primjerenih mjera zaštititi žrtvu i drugu osobu koja je dala ili može dati podatke važne za kazneni postupak ili osobu koja je s navedenim osobama u vezi, ako im prijeti opasnost od počinitelja ili drugih osoba. Pobljiže, na temelju članka. 129. Vlada Republike Hrvatske uredbom propisuje vrste mjera i postupak zaštite žrtava kaznenih djela te drugih osoba iz članka 69. Zakona.

Praksa pokazuje da policija tek nakon treće prijave nasilja u jednoj obitelji provodi sve potrebne mjere.

Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji (Narodne novine, 116/03) kao jednu od mogućnosti zaštite žrtve nasilja u obitelji propisuje da će radi zaštite i osiguranja osobe izložene nasilju nadležni sud izdati nalog policijskim službenicima da otprate osobu izloženu nasilju u kuću, stan ili drugi stambeni prostor radi uzimanja određenih isprava, odjeće, novca i drugih stvari za ostvarivanje njezina svakodnevnoga života. Povrh toga sud može počinitelju nasilja u obitelji izreći zaštitne mjere udaljenja iz stana, kuće ili nekoga drugoga stambenog prostora, zabrane približavanja žrtvi nasilja, zabrane uznemiravanja ili uhođenja osobe izložene nasilju, obavezan psihosocijalni tretman, obavezno liječenje od ovisnosti, oduzimanje predmeta koji je namijenjen ili uporabljen u počinjenju prekršaja, kao samostalne mjere ili mjere uz druge prekršajne sankcije. Na temelju zakona i podzakonskih akata te sadržaja i obaveza propisanih Nacionalnom strategijom zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2005. do 2007. godine, Vlada Republike Hrvatske donijela je 2005. godine Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji, a 2006. godine, temeljem stupanja na snagu izmjena Obiteljskog zakona, i izmjene i dopune Protokola. U svrhu djelotvornije provedbe propisanih zaštitnih mjera, a na temelju članka 21. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji i članka 128. Zakona o policiji, ministar unutarnjih poslova donio je i Pravilnik o

načinu provedbe zaštitnih mjera koje su Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji stavljene u nadležnost policije (Narodne novine, 27/04). Zakonom o kaznenom postupku (Narodne novine, 110/97, 112/99, 58/02, 62/03 i 115/06) i Zakonom o sudovima za mladež (Narodne novine, 111/97) propisan je niz mjera kojima se štiti sigurnost, privatnost osobnog i obiteljskog života svjedoka i žrtava te sekundarne viktimizacije. U tijeku provedbe kaznenog postupka, a u svrhu zaštite žrtve ili svjedoka, moguće je i poduzimanje mjera opreza, mjera pritvora, posebnog načina sudjelovanja i ispitivanja svjedoka u postupku, ograničenja ili isključenja javnosti, udaljenja optuženika iz sudnice te mjera održavanja reda u sudnici. Zakonom o kaznenom postupku, za razliku od Zakona o prekršajima (Narodne novine, 88/02, 122/02, 187/03, 105/04, 127/04), puno je sadržajnije propisana svrha i način zaštite svjedoka/oštećenika. Zakonom o prekršajima propisane su mjere opreza, uhićenje i zadržavanje počinitelja prekršaja te, u vrlo ograničenoj mjeri, poseban način sudjelovanja i ispitivanja svjedoka u postupku. Međutim, Zakonom o prekršajima predviđena je mogućnost da se, ako taj zakon ne sadrži odredbe o pojedinim pitanjima iz postupka, na odgovarajući način primijene odredbe Zakona o kaznenom postupku, čime su kompenzirani određeni nedostaci Zakona o prekršajima. Kaznenim zakonom (Narodne novine, 110/97, 111/03, 105/04, 71/06 i 110/07), kao jedan od oblika zaštite žrtve ili svjedoka, kvalificirana su sljedeća kaznena djela: sprječavanje dokazivanja, povreda tajnosti postupka, otkrivanje identiteta zaštićenog svjedoka, iznuđivanje iskaza, dok je kaznenim djelom teškog ubojstva, kao kvalifikatorna okolnost, predviđeno usmrćenje drugoga radi prikrivanja drugoga kaznenog djela. Zakonom o zaštiti svjedoka (Narodne novine, 163/03) propisane su mjere zaštite svjedoka/žrtava izvan kaznenog postupka, što podrazumijeva tjelesnu i tehničku zaštitu, premještanje, prikrivanje identiteta i vlasništva te promjenu identiteta. U cilju uklanjanja diskriminacije žena i uspostavljanja stvarne ravnopravnosti spolova provedbom politike jednakih mogućnosti Hrvatski je sabor 2006. godine usvojio Nacionalnu politiku za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010. (Narodne novine, 114/06). 5. Poglavlje Nacionalne politike pod nazivom Nasilje nad ženama sadrži ciljeve i provedbene mjere za suzbijanje i uklanjanje obiteljskog nasilja provođenjem postojećih strategija i programa te mjere za uklanjanje svih ostalih oblika nasilja nad ženama.

14. JE LI DRŽAVA DONIJELA ODREDBE KOJE OSIGURAVAJU DA JAVNI TUŽITELJ MOŽE ZAPOČETI PREKRŠAJNI POSTUPAK U SLUČAJU NASILJA U OBITELJI?

Tužitelj (Državno odvjetništvo) može pokrenuti postupak samo u slučaju kaznenog djela. U praksi to funkcionira tako da u slučajevima kad se dogodi nasilje u obitelji u kojem je maloljetno dijete ili svjedok ili žrtva obiteljskog nasilja uz majku policija slučaj prosljeđuje Državnom odvjetništvu, koje onda pokreće kazneni postupak. Dakle, u svim slučajevima nasilja u obitelji u kojima je uz majku i dijete žrtva ili svjedok nasilja djelo je okarakterizirano kao kazneno i Državno odvjetništvo pokreće postupak.

U slučaju prekršajnog djela - u praksi su to slučajevi nasilja u kojem je *žrtva samo žena* (koja nema djece ili djeca nisu svjedoci, odnosno žrtve nasilja oca/partnera - policija dežurnom prekršajnom sudu prosljeđuje postupak. Takvo djelo policija smatra prekršajnim. Novost je to da policija u velikom broju slučajeva (60-70% na području Zagreba) za ženu žrtvu sama pokreće postupak (ako se ona slaže) te u velikom postotku slučajeva (oko 70%) ako sudac/sutkinja odbaci tužbu, ulaže žalbu na tu odluku suda. Iako je zamijećen bitan napredak u postupanju policije, moramo naglasiti da se na taj način diskriminiraju žene žrtve nasilja koje nemaju djecu.

15. JESU LI PRIMJENJIVANE ODREDBE PRAVNE ZAŠTITE ZA ŽRTVE NASILJA U OBITELJI U VAŠEM PRAVNOM SUSTAVU?

O primjeni odredaba pravne zaštite za žrtve nasilja u obitelji postoje sljedeći podaci:

Podaci Ravnateljstva policije - Uprave kriminalističke policije za 2006. godinu:

- policija je u 2006. godini zaprimila 16.433 zahtjeva građana za pružanje policijske intervencije radi zaštite od nasilja u obitelji (za razliku od 2005. godine, u kojoj je zaprimila 15.696 zahtjeva), a prema spolu oštećenih osoba zbog nasilja u obitelji 13.438 osoba (ili 64,04%) čine žene (maloljetne i punoljetne osobe ženskog spola).

Policija je u 2006. godini, prema zaprimljenim prijavama zbog nasilja u obitelji, protiv 15.277 osoba podnijela zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka zbog nasilničkog ponašanja u obitelji, a protiv 675

osoba podnijela je kaznenu prijavu zbog počinjenja 1985 kaznenih djela nasilničkog ponašanja u obitelji. Prigodom intervencije policije u takvim slučajevima u policiju su privedene 6263 osobe (ili 40,99% ukupnog broja), dok je u prostorijama redarstvenih vlasti, sukladno čl. 145. i 147. Zakona o prekršajima, zadržano 5979 osoba (ili 39,13%).

Promatrajući odnos počinitelj - nasilnik, najčešći počinitelji nasilja u obitelji, prema policijskoj evidenciji, jesu:

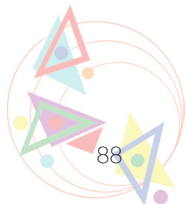
- suprug nad suprugom - u 6019 slučajeva (ili 28,68%);
- otac nad djecom - u 4158 slučajeva (ili 19,81%);
- sin nad roditeljem - u 2865 slučajeva (ili 13,65%);
- izvanbračni suprug nad ženom - u 1184 slučajeva (ili 5,64 %);
- žena nad suprugom - u 1124 slučaja (ili 5,35%).

U razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2006. godine zbog nasilja u obitelji policija je prekršajnim sudovima predložila izricanje 9888 zaštitnih mjera (ZM), i to:

- 4591 - ZM obveznoga psihosocijalnog tretmana;
- 849 - ZM zabrane približavanja žrtvi nasilja;
- 285 - ZM zabrane uznemiravanja ili uhođenja osobe izložene nasilju;
- 508 - ZM udaljenja iz stana, kuće ili nekoga drugog stambenog prostora;
- 34 - ZM osiguranja zaštite osobe izložene nasilju;
- 3262 - ZM obveznog liječenja od ovisnosti;
- 359 - ZM oduzimanja predmeta koji je namijenjen ili uporabljen u počinjenju prekršaja.

Od 9888 predloženih zaštitnih mjera policija je provela 339 zaštitnih mjera koje su joj sukladno Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji stavljene u djelokrug rada, i to:

- 203 - ZM zabrane približavanja žrtvi nasilja;
- 45 - ZM zabrane uznemiravanja ili uhođenja osobe izložene nasilju;
- 91 - ZM udaljenja iz stana, kuće ili nekoga drugog stambenog prostora.

Smatramo da način vođenja statističkih podataka još nije dovoljno razrađen niti uzima u obzir odnos žrtve i počinitelja.

Prema izvještaju o radu Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova u 2007. godini, Ravnateljstvo policije dostavilo je Pravobraniteljici za ravnopravnost spolova podatke o prekršajima i kaznenim djelima koji se odnose na nasilje u obitelji, za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2007. godine.

Stanje i kretanje broja zaprimljenih intervencija i poduzetih mjera i radnji:

- u razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2007. godine policija je zaprimila 17.848 zahtjeva građana za pružanje policijske intervencije radi zaštite od nasilja u obitelji, što je 8,61% više nego u 2006. godini, kada je zatraženo 16.433 intervencije policije;
- tražena intervencija policije pružena je u 17.848 slučajeva;
- u cilju zaštite žrtve, zbog postojanja bojazni od nastavljanja nasilja, protiv 6131 osobe izrečena je i provedena mjera zadržavanja u prostoru policije, što je 2,54% slučajeva više nego u 2006. godini, kada je izrečeno 5979 mjera zadržavanja;
- zbog počinjenog prekršaja iz čl. 18. u vezi s čl. 4. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji prekršajno je prijavljena 17.391 osoba, što je 13,84% više nego u 2006. godini, kada je prekršajno prijavljeno 15.277 osoba;
- u 2007. godini policija je sucima za prekršaje predložila izricanje ukupno 11.099 zaštitnih mjera, što je 12,25% više u odnosu na 2006. godinu, kad je predloženo 9888 zaštitnih mjera;
- tijekom 2007. godine evidentirano je 1798 kaznenih djela nasilničkog ponašanja u obitelji iz čl. 215.a KZ-a, što je 9,42% manje nego u 2006. godini, kad je evidentirano 1985 kaznenih djela;
- od 11.099 predloženih zaštitnih mjera, policija je tijekom 2007. godine provela 609 zaštitnih mjera, koje su joj sukladno Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji stavljene u djelokrug rada, što je porast od 79,65% u odnosu na 2006. godinu, kad je policija provela 339 takvih zaštitnih mjera;
- prekršajem nasilničkog ponašanja u obitelji oštećeno je 22.158 osoba, od čega je 2940 djece, 1247 maloljetnika, 12.171 odrasla žena i 5800 odraslih muškaraca.

Primjena odredbe članka 18. u vezi s čl. 4. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji

Raščlambom podataka koji se odnose isključivo na prekršaj nasilničkog ponašanja u obitelji razvidno je da je policija u razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2007. godine u Republici Hrvatskoj prekršajno prijavila 17.391 počinitelja nasilničkog ponašanja u obitelji, od kojih je 7032 ili 40,43% privedeno prekršajnom sucu, dok je sukladno članku 145. i 147. Zakona o prekršajima, 6161 ili 35,25% počinitelja zadržano u prostorima redarstvenih vlasti.

Redarstvene su vlasti podnijele 120 žalbi na doneseno rješenje suca za prekršaje, što je porast od 140% u odnosu na 2006. godinu, kad je podneseno 50 žalbi.

Počinjnim prekršajem nasilja u obitelji zbog kojeg je počinitelj prekršajno prijavljen oštećeno je ukupno 22.158 osoba (od ukupnog broja oštećenih, 4187 ili 18,90% su maloljetne osobe, od čega je 2940 djece te 17.971 punoljetna osoba, od čega su 12.171 ili 67,72% odrasle žene).

Prema spolu oštećenih, 14.409 oštećenih osoba je ženskog spola (maloljetnih osoba ženskog spola i punoljetnih žena) ili 65,03% ukupnog broja osoba oštećenih nasilničkim ponašanjem u obitelji.

Promatramo li odnos počinitelj - žrtva, u 2007. godini najčešći počinitelji nasilničkog ponašanja u obitelji bili su: u 6261 ili 28,26% slučajeva suprug nad suprugom, u 4185 ili 18,89% slučajeva otac, u 2889 ili 13,04% slučajeva sin nad roditeljem, u 1160 ili 5,24% slučajeva izvanbračni muž nad ženom, u 1258 ili 5,68% slučajeva žena nad mužem itd.

U primjeni odredbi Zakona o prekršajima i Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji u razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2007. godine, povodom počinjenog prekršaja nasilja u obitelji, policija je predložila prekršajnim sudovima izricanje 11.099 zaštitnih mjera, i to:

- 4936 - ZM obveznoga psihosocijalnog tretmana;
- 1128 - ZM zabrane približavanja žrtvi nasilja;
- 402 - ZM zabrane uznemiravanja ili uhođenja osobe izložene nasilju;
- 583 - ZM udaljenja iz stana, kuće ili nekoga drugog stambenog prostora;

- 15 - ZM osiguranja zaštite osobe izložene nasilju;
- 3618 - ZM obveznog liječenja od ovisnosti;
- 417 - ZM oduzimanja predmeta koji je namijenjen ili uporabljen u počinjenju prekršaja.

Od 11.099 predloženih zaštitnih mjera, policija je provela 609 zaštitnih mjera koje su joj sukladno Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji stavljene u djelokrug rada, i to:

- 379 - ZM zabrane približavanja žrtvi nasilja;
- 102 - ZM zabrane uznemiravanja ili uhođenja osobe izložene nasilju;
- 128 - ZM udaljenja iz stana, kuće ili nekoga drugog stambenog prostora.

Istraživanje Nasilje u obitelji 2001.-2006., Republika Hrvatska, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2008., autorica Dubravke Rogić-Hadžalić i Jadranke Kos, pokazuje:

Prijavljene, optužene i osuđena osobe za kazneno djelo nasilničkog ponašanje u obitelji, čl. 215.a KZ-a

	Prijave	Optužbe	Osuđe
Ukupno	3 888	2 152	1 807
2001.	130	22	19
2002.	286	117	94
2003.	491	254	214
2004.	765	413	360
2005.	996	575	490
2006.	1 220	771	630

Isto istraživanje navodi da je "u razdoblju od 2001. do 2006. za prekršaj nasilja u obitelji okrivljen 40.961 počinitelj, a proglašeno krivima je 30.169 počinitelja (73,6%). Prekršajni postupak je obustavljen za 9373 (22,9%) počinitelja. Odbačeno je 929 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka (2,3%). Primijenjene su 434 zaštitne mjere bez izricanja kazne, a za 56 počinitelja je utvrđeno da je riječ o nebrojivim osobama. Analizirajući udio zastare u odnosu na ukupan broj okrivljenih osoba u cijelome promatranom razdoblju, dolazi se do pokazatelja o tome da je za 4% počinitelja prekršajni

postupak obustavljen zato što je nastupila zastara. U 2006. udio zastare je 4,5%. Ako promatramo strukturu razloga obustave prekršajnog postupka, pokazatelji su sljedeći:

okrivljenik umro (3%), nema obilježja prekršaja (7,8%), isključena krivnja (8,2%), nema dokaza (21,1%), zastara (17,4%) te ostali razlozi (42,5%). Ostali razlozi za obustavu prekršajnog postupka su stvarna nenadležnost, pravomoćna odluka o istom predmetu, podnositelj odustao od zahtjeva te okolnosti koje isključuju kažnjivost.

Počinitelji prekršaja nasilja u obitelji

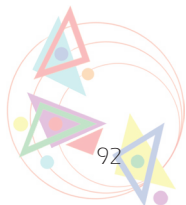
		Proglašeni krivima	Zatvor	Novčana kazna	Ukor/opomena
Ukupno	40 961	30 169	10 502	15 636	4 031
2001.	1 904	1 568	525	858	185
2002.	3 644	2 866	848	1 669	349
2003.	7 517	4 092	1 079	2 399	614
2004.	7 462	5 040	1 586	2 854	600
2005.	8 930	7 482	2 851	3 546	1 085
2006.	11 504	9 121	3 613	4 310	1 198

Od svih izrečenih sankcija najveći je udio novčane kazne (51,8%), slijedi kazna zatvora (34,8%) te opomena (13,4%)."

16. KOJE ZAŠTITNE MJERE PROPISUJE VAŠE ZAKONODAVSTVO?

Zaštitne mjere koje propisuje zakonodavstvo u RH vezano uz nasilje u obitelji jesu:

Iz Zakona o zaštiti od obiteljskog nasilja, Narodne novine, 116/2003, od 22. 7. 2003., koji je stupio na snagu osmog dana od objave u Narodnim novinama:

Članak 7.

Sud može počinitelju nasilja u obitelji izreći sljedeće zaštitne mjere:

- a) obveznog psihosocijalnog tretmana,
- b) zabrane približavanja žrtvi nasilja,
- c) zabrane uznemiravanja ili uhođenja osobe izložene nasilju,
- d) udaljenja iz stana, kuće ili nekog drugog stambenog prostora,
- e) osiguranja zaštite osobe izložene nasilju,
- f) obveznog liječenja od ovisnosti,
- g) oduzimanje predmeta koji je namijenjen ili uporabljen u počinjenju prekršaja.

Svrha zaštitnih mjera Članak 8.

Svrha je zaštitnih mjera da se njihovom primjenom spriječi nasilje u obitelji, osigura nužna zaštita zdravlja i sigurnosti osobe koja je izložena nasilju, te otklone okolnosti koje pogoduju ili poticajno djeluju na počinjenje novog prekršaja.

Svrha je zaštitnih mjera da se njihovom primjenom spriječi nasilje u obitelji, osigura nužna zaštita zdravlja i sigurnosti osobe koja je izložena nasilju te uklone okolnosti koje pogoduju ili poticajno djeluju na počinjenje novog prekršaja.

Zaštitna mjera obveznoga psihosocijalnog tretmana može se izreći počinitelju nasilja u obitelji radi uklanjanja nasilničkog ponašanja počinitelja ili ako postoji opasnost da bi počinitelj mogao ponovno počinuti nasilje.

Zaštitna mjera zabrane približavanja žrtvi nasilja u obitelji može se izreći osobi koja je počinila nasilje u obitelji ako postoji opasnost da bi ponovno mogla počinuti nasilje u obitelji.

Zaštitna mjera zabrane uznemiravanja ili uhođenja osobe izložene nasilju može se izreći osobi koja je nasilje počinila uznemiravanjem ili uhođenjem, a postoji opasnost da bi ponovno mogla uznemiravati ili uhoditi osobe.

Zaštitna mjera udaljenja iz stana, kuće ili nekoga drugog stambenog prostora može se izreći osobi koja je počinila nasilje prema članu obitelji s kojim živi u stanu, kući ili nekom drugom stambenom prostoru, ako postoji opasnost da bi bez provođenja te mjere počinitelj mogao ponovno počinuti nasilje.

Zaštitna mjera osiguranja zaštite osobe izložene nasilju može se izreći osobi izloženoj nasilju radi njezine fizičke zaštite i radi uzimanja osobnih isprava, odjeće, novca i drugih stvari koje su joj nužne u svakodnevnom životu iz kuće, stana ili drugoga stambenog prostora.

Zaštitna mjera obveznog liječenja od ovisnosti može se izreći osobi koja je počinila nasilje u obitelji pod odlučujućim djelovanjem ovisnosti od alkohola ili opojnih droga kad postoji opasnost da će zbog te ovisnosti ponovno počiniti nasilje.

Zaštitna mjera oduzimanja predmeta primijenit će se kada postoji opasnost da će se određeni predmet ponovno uporabiti za počinjenje nasilja ili radi zaštite opće sigurnosti ili iz moralnih razloga.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku, NN 58/02, 21. 5. 2002., stupio na snagu 21. svibnja 2002. godine, a dijelovi 1. siječnja 2003. godine., dodaje novu mjeru opreza, tako da ih ima ukupno sedam:

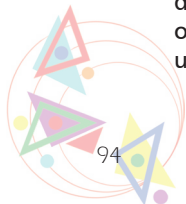
"4) zabrana približavanja određenoj osobi i zabrana uspostavljanja ili održavanja veze s određenom osobom."

(ostale su: zabrana napuštanja boravišta, zabrana posjećivanja određenog mjesta ili područja, obaveza okrivljenika da se povremeno javlja određenoj osobi ili državnom tijelu, zabrana poduzimanja određene poslovne aktivnosti, privremeno oduzimanje putne i druge isprave za prijelaz državne granice, privremeno oduzimanje dozvole za upravljanje motornim vozilom).

Prekršajni zakon, donesen 3. 10. 2007., Narodne novine, 107/07, od 19. 10. 2007., a stupio na snagu 1. 1. 2008., u članku 130. donosi novu mjeru opreza:

"3. zabrana približavanja određenoj osobi i zabrana uspostavljanja ili održavanja veze s određenom osobom, "

(ostale su: zabrana napuštanja boravišta bez dozvole suda; zabrana posjećivanja određenog mjesta ili područja; zabrana poduzimanja određene poslovne aktivnosti; privremeno oduzimanje putne i druge isprave za prijelaz državne granice, sa zabranom; privremeno oduzimanje vozačke dozvole za upravljanje vozilom ili dozvole za upravljanje plovilom, zrakoplovom ili drugim prijevoznim sredstvom).

Istraživanje Nasilje u obitelji 2001.-2006., Republika Hrvatska, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2008, autorica Dubravke Rogić-Hadžalić i Jadranke Kos, govori o primjeni sigurnosnih mjera:

„Sigurnosne mjere

Svrha je sigurnosnih mjera da se njihovom primjenom otklanjaju uvjeti koji omogućavaju ili poticajno djeluju na počinjenje novoga kaznenog djela.

Sigurnosna mjera obveznog liječenja od ovisnosti može se primijeniti prema počinitelju koji je kazneno djelo počinio pod odlučujućim djelovanjem ovisnosti od alkohola ili opojnih droga kad postoji opasnost da će zbog te ovisnosti ponovno počiniti neko kazneno djelo. Ova medicinska sigurnosna mjera ima dodirnih točaka s obveznim psihijatrijskim liječenjem, ali i značajnih razlika. Ne traži se da počinitelj bude smanjeno ubrojav; štoviše, naglasak uopće nije na psihičkom stanju počinitelja u vrijeme počinjenja kaznenog djela, nego na uvjetima koji su prethodili djelu, a to je ovisnost od alkohola ili opojnih droga.

Sigurnosna mjera obveznoga psihijatrijskog liječenja može se primijeniti samo prema počinitelju koji je kazneno djelo počinio u stanju smanjene ubrojavosti ako postoji opasnost da razlozi za takvo stanje mogu i u budućnosti poticajno djelovati za počinjenje novoga kaznenog djela. Takvom počinitelju sud izriče sigurnosnu mjeru obveznoga psihijatrijskog liječenja pored kazne ili mjere upozorenja. Mjera se ne može izreći potpuno neubrojavnoj osobi; takvoj se osobi može jedino odrediti prisilni smještaj u psihijatrijsku ustanovu prema odredbama glave VII. ZZODS, koji se ne smatra sigurnosnom mjerom.

Sigurnosna mjera oduzimanja predmeta može se primijeniti glede predmeta koji je bio namijenjen ili uporabljen za počinjenje kaznenog djela ili je nastao počinjenjem kaznenog djela, kad postoji opasnost da će se određeni predmet ponovno uporabiti za počinjenje kaznenog djela, ili kad se radi zaštite opće sigurnosti ili iz moralnih razloga oduzimanje predmeta čini prijeko potrebnim.

Za kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji, u promatranom razdoblju od 2001. do 2006. izrečene su 534 sigurnosne mjere. Mjera obveznog liječenja od ovisnosti izrečena je za 413 počinitelja (77,3%). Mjera obveznoga psihijatrijskog liječenja izrečena je za 80 počinitelja (15%). Mjera oduzimanja predmeta izrečena je za 41 počinitelja (7,7%).

U 2006. godini, izrečeno je 190 mjera obveznog liječenja od ovisnosti, 33 mjere obveznoga psihijatrijskog liječenja te 13 mjera oduzimanja predmeta za kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji.

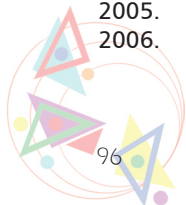
Koja će se od tih mjera ili obveza izreći ovisi o uvjetima i uzrocima počinjenja kaznenog djela."

Izrečene sigurnosne mjere za kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji, čl. 215.a KZ-a

	Ukupno	Obvezno liječenje od ovisnosti	Obvezno psihijatrijsko liječenje	Oduzimanje predmeta
Ukupno	534	413	80	41
2001.	3	3	-	-
2002.	24	15	5	4
2003.	52	39	5	8
2004.	85	64	12	9
2005.	134	102	25	7
2006.	236	190	33	13

Izrečene zaštitne mjere počiniteljima prekršaja nasilja u obitelji

	Ukupno	Obvezan psihosocijalni tretman	Oduzimanje predmeta	Druge mjere
Ukupno	2 577	2 073	462	42
2001.	18	-	13	5
2002.	33	-	28	5
2003.	66	-	43	23
2004.	306	237	66	3
2005.	745	606	133	6
2006.	1 409	1 230	179	-

17. JE LI VAŠA VLADA IZRADILA PROTOKOLE O PROVEDBI ZAKONA KOJI SE ODNOSI NA NASILJE PROTIV ŽENA U OBITELJI?

Da.

Za primjenu Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji doneseni su i različiti provedbeni propisi kao što su:

- Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti izradilo je prijedlog tog protokola koji je Vlada Republike Hrvatske prihvatila na sjednici održanoj 15. rujna 2005. godine.
Protokol je donesen u okviru Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2005. do 2007. te definira obaveze nadležnih tijela: policije, centara za socijalnu skrb, zdravstvenih ustanova, odgojno-obrazovnih ustanova i pravosudnih tijela.
Protokol sadrži opis aktivnosti u postupanju nadležnih tijela u slučajevima nasilja u obitelji te oblike, sadržaj i način suradnje tijela koja sudjeluju u otkrivanju i suzbijanju nasilja te pružanju pomoći i zaštite osobi izloženoj bilo kojem obliku ili modalitetu nasilja u obitelji.
- Pravilnik o načinu provedbe zaštitnih mjera koje su zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji stavljene u nadležnost policije (Narodne novine, 27/04) koji je donijelo Ministarstvo unutarnjih poslova.
- Pravilnik o načinu i mjestu provođenja psihosocijalnog tretmana (Narodne novine, 29/05) te Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o načinu i mjestu provođenja psihosocijalnog tretmana (Narodne novine, 78/06) koji je donijelo Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, i dr.

18. KOJI SU ODJELI NADLEŽNI ZA SUZBIJANJE OBITELJSKOG NASILJA (SUDSTVO, POLICIJA, SOCIJALNA SKRB)?

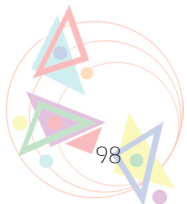
Prema Protokolu o postupanju, nadležna su tijela: policija, zdravstvene ustanove, odgojno-obrazovne ustanove, centri za socijalnu skrb i pravosudna tijela.

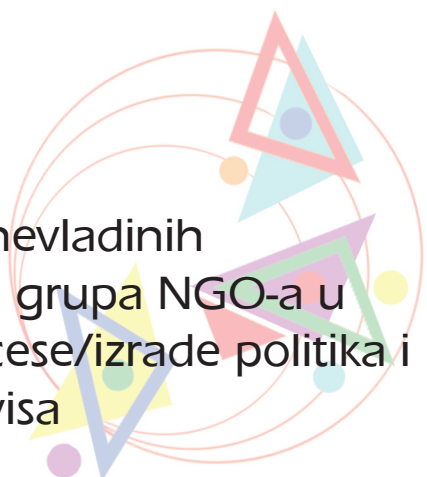
U policiji je za obiteljsko nasilje nadležan Odjel maloljetničke delinkvencije, u sektoru općega kriminaliteta, pod kojim se vode slučajevi nasilničkog ponašanja u obitelji, u sudstvu su to prekršajni i kazneni sudovi.

Na osnovi odredbe Obiteljskog zakona, koja je stupila na snagu 1. siječnja 2006. godine, osnovani su obiteljski odjeli pri općinskim sudovima koji preuzimaju velik dio ovlasti centara za socijalnu skrb, među ostalim i dio problematike vezane uz razvode. Iako je Obiteljski zakon donesen još 2003. i iako je pravosuđe tražilo odgodu primjene te odredbe čak do 1. siječnja 2006., kako tvrdi struka, upravo je u pripremi sudaca bio najveći problem. Novi suci dulje vrijeme nisu imenovani, a nitko od postojećih nije želio u obiteljske odjele. Oni koji su imenovani teško su se snalazili jer su prve edukacije obavljene tek u studenom 2005. godine.

Obiteljski odjeli postoje samo pri nekim sudovima, dok se na manjim sudovima specijaliziraju suci koji će raditi na obiteljskopравnim predmetima. Bilo bi svakako bolje da se oforme odjeli koji bi takve postupke provodili znatno brže.

Uključenost nevladinih organizacija i grupa NGO-a u političke procese/izrade politika i pružanje servisa

1. POSTOJI LI FORMALNI PROCES KONZULTACIJE IZMEĐU VLADINIH TIJELA I ŽENSKIH NEVLADINIH ORGANIZACIJA I GRUPE U POGLEDU SUZBIJANJA NASILJA PROTIV ŽENA?

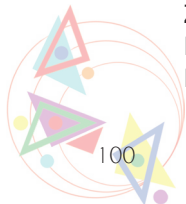
Ne postoji formalni proces konzultacije.

Postoji neformalan i netransparentan proces konzultacije nevladinih organizacija u pogledu suzbijanja nasilja u obitelji, kao što je to objašnjeno u pitanju o proceduri donošenja Nacionalne strategije o suzbijanju nasilja u obitelji. Predstavnice nevladinih organizacija redovito su bile uključivane u radne skupine koje rade na izradi nacrtu ili izmjenama i dopunama relevantnih zakona i drugih dokumenata, kao što su na primjer:

- Radna skupina za izradu nacrtu Zakona o zaštiti nasilja u obitelji, osnovana 2003. godine. Predsjednica radne skupine bila je odvjetnica iz nevladine organizacije koja vodi sklonište i savjetovalište.
- Radna skupina za unaprjeđenje zaštite od nasilja u obitelji, osnovana 28. lipnja 2005. odlukom Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, i od tada djeluje kontinuirano preko različitih podskupina. Ta je radna skupina sudjelovala u izradi obje Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji za razdoblja 2005.-2007. i 2008.-2010. Odlukom o osnivanju radne skupine definirani

su članovi/ice radne skupine i njeni zadaci, kao što je podrobnije opisano u odgovoru na pitanja 2.4. U njenu su sastavu djelovale ili djeluju različite radne skupine ili podskupine:

- Radna skupina za izradu Strategije o zaštiti od nasilja u obitelji (predstavnice/i državnih tijela i nevladinih organizacija)
- Podskupina za izradu analize zakona kojim se sankcionira nasilje u obitelji (predstavnice/i državnih tijela)
- Podskupina za ispitivanje usklađenosti važećih zakona u RH (koji se odnose na obiteljskoppravnu, kaznenopravnu, zdravstvenu zaštitu i socijalnu skrb u odnosu na problematiku nasilja u obitelji) s temeljnim međunarodnim propisima i izradu izvješća o njihovoj usklađenosti te na temelju istih izradu prijedloga za izmjena i dopune zakona (predstavnicu Pravnog fakulteta i stručne vanjske suradnice)
- Podskupina za izradu Prijedloga protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji (vladine/i i nevladine/i predstavnice/i)
- Podskupina za izradu Pravilnika o zadovoljavanju kriterija za otvaranje i vođenja skloništa za žene žrtve obiteljskog nasilja (predstavnicu nevladinih skloništa za žene)
- Podskupina za izradu analize skloništa za žene i djecu žrtve nasilja u obitelji s prijedlogom mjera za poboljšanje stanja i otvaranje novih skloništa (vladine i nevladine predstavnice)
- Podskupina za izradu programa besplatne psihosocijalne i pravne pomoći za žene i djecu žrtve nasilja (vladine i nevladine predstavnice)
- Podskupina za izradu programa osnaživanja i osposobljavanja u cilju ekonomske samostalnosti žrtava te programa zapošljavanja žena žrtava nasilja (vladine i nevladine predstavnice)
- Podskupina za izradu programa edukacije djelatnika/ca u predškolskim, osnovnoškolskim, srednjoškolskim i visokoškolskim ustanovama o svim pitanjima vezanim uz ravnopravnost spolova i nasilje u obitelji
- Radna skupina za izradu nacrtu Prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, osnovana rješenjem Ministarstva pravosuđa 13. prosinca 2004. godine. U njezinu su sastavu bile predstavnice i predstavnici državnih tijela i nevladinih organizacija. Ta je radna skupina izradila prvi nacrt izmjena i dopuna Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji već 28. veljače 2005. godine. Međutim, kako je došlo do zastoja u radu, u očekivanju izrade Prekršajnog zakona, ta skupina više nije djelovala u istom sastavu.

Ponovno je nacrt Prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji (Ministarstvo pravosuđa, prosinac 2005. godine) 16. siječnja 2008. godine dostavljen Radnoj skupini za unaprjeđenje zaštite od nasilja u obitelji radi primjedaba i prijedloga. Radna skupina za izradu nacrt Prijedloga, u kojoj nevladine organizacije više nisu zastupljene, još jednom treba novi nacrt Prijedloga istog zakona iznijeti na prosudbu javnosti u prosincu 2008. godine.

- Odbor za obilježavanje 2006. - Godine paneuropske kampanje za borbu protiv nasilja u obitelji (od 13 članica, četiri su bile predstavnice nevladinih organizacija).
- Radna skupina za izradu nacrt Prijedloga Zakona o ravnopravnosti spolova (19 članova/ica, od toga četiri predstavnice nevladinih organizacija, ostalo predstavnici/e različitih ministarstava, vladinih ureda, sindikata, fakulteta te Zavoda za statistiku). U toj radnoj skupini nisu usvojeni mnogi prijedlozi koje su dali predstavnici/ce nevladinih organizacija, a prihvaćeni su samo manji korektivni prijedlozi. Možemo zaključiti da u tom slučaju predstavnici/ce nevladinih organizacija nisu shvaćeni/e kao ravnopravni partneri u procesu donošenja Zakona.
- Radna grupa za izradu nacrt Zakona o suzbijanju diskriminacije. Prilikom kreiranja i donošenja Zakona o suzbijanju diskriminacije u velikoj su mjeri uzeti u obzir stavovi i prijedlozi predstavnika/ca nevladinih organizacija pa je većina njihovih primjedbi uvrštena u sam Zakon.
- Izrada obrasca standardne metodologije izvještavanja o provedbi Protokola o pristupanju u slučaju nasilja u obitelji (radna skupina je u procesu formiranja, a poziv je predstavnici Autonomne ženske kuće Zagreb upućen 31. listopada 2008. godine).

Nevladine su organizacije također uključene u akcije koje organiziraju vladina tijela (većinom Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti), tj. nevladine organizacije su pozivane sudjelovati na raznim nacionalnim događajima u organizaciji Ministarstva, a što se od njih i očekuje jer ih djelomice financira to državno tijelo. Ti se događaji odnose na obilježavanje npr. Nacionalnog dana za suzbijanje nasilja u obitelji 22. rujna, Međunarodnog dana protiv nasilja nad ženama 25. studenoga, na različite konferencije, okrugle stolove ili ulične akcije.

2. JESU LI NEVLADINE ORGANIZACIJE I GRUPE KOJE SE KONZULTIRAJU OZBILJNO UVAŽAVANE I U KOJOJ FAZI ODLUČIVANJA (INICIRANJE POLITIKA, ODLUČIVANJE, IMPLEMENTACIJA ILI EVALUACIJA)?

Jedno je kad se konzultiraju jer postoji obaveza takve konzultacije, a drugo stvarno slušanje stavova nevladinih organizacija i grupa. Dakle, u kojoj su fazi procesa konzultirane i postoji li stvarni utjecaj?

3. JE LI DRŽAVA OMOGUĆILA PLURALITET ULOGA UZIMAJUĆI U OBZIR NEJEDNAKE POZICIJE NEVLADINIH ORGANIZACIJA I DRŽAVNIH INSTITUCIJA. JESU LI ODREĐENI STANDARDI USLUGA U KONZULTACIJI S NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA KOJE PRUŽAJU USLUGE?

Nevladine su organizacije uključene u različitim fazama odlučivanja, međutim u ograničenom opsegu i bez formalne procedure uključivanja. Obaveza je države prema različitim međunarodnim propisima uključiti predstavnice nevladinih organizacija u izradu politika i vjerujemo da je taj pritisak u procesu priključenja Europskoj uniji najsnažnije djelovao na institucije u Hrvatskoj.

Pozivanje organizacija civilnog društva u javne rasprave o predloženim zakonima i nacionalnim strategijama postalo je pravilo. Međutim, u većini slučajeva javna se rasprava otvara u vrlo kratkom razdoblju prije zakonskog roka usvajanja (kao što je to bio slučaj sa Zakonom o ravnopravnosti spolova 2008. godine) ili nacrt dokumenta organizacije civilnog društva dobiju na samoj raspravi te im se ostavlja vrlo kratak rok za dostavljanje primjedbi.

Pokušaj u razvoju formalne procedure u konzultiranju nevladinih organizacija mogle smo pratiti prilikom stvaranja druge Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova, s programom provedbe nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova u Republici Hrvatskoj od 2001. do 2005. godine. Kreiranju Nacionalne politike prethodio je nacionalni skup Žene u Hrvatskoj 2001.-2005. godine, na kojem su osnovane radne grupe za izradu Nacionalne politike, s velikim brojem predstavnica civilnog društva.

U Nacionalnoj politici, u poglavlju Prikaz dosadašnjeg djelovanja, iznosi se sljedeće:

U New Yorku je u lipnju 2000. godine održano Posebno zasjedanje Opće skupštine Ujedinjenih naroda: Žene 2000.: Jednakost spolova, razvoj i mir na kojem su raspravljena djelovanja tijekom pet godina primjene pekinške Platforme za djelovanje. Predstavnice/ci država sudionica zasjedanja usvojili su završni dokument Peking+5 koji je utvrdio postignuća i prepreke, te zacrtao daljnju politiku za promociju položaja žena na svim kritičnim područjima obuhvaćenim Platformom. Politička deklaracija usvojena na Posebnom zasjedanju Opće skupštine potvrđuje ciljeve i stremljenja Platforme za djelovanje, pozdravlja napretke postignute u njejoj provedbi, te utvrđuje obvezu država za daljnjom primjenom Platforme i redovitom ocjenom postignuća o kojima će se raspraviti 2005. godine, deset godina nakon njezina donošenja.

Polazeći od izlučnih dokumenata Posebnog zasjedanja Opće skupštine i uočenih nedostataka u primjeni Nacionalne politike do 2000. godine Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske započelo je dijalog s nevladinim sektorom o daljnjim djelovanjima koje je na području ravnopravnosti spolova potrebno poduzeti u Republici Hrvatskoj kroz kreiranje nove politike. U tu svrhu organiziran je 5. i 6. listopada 2000. nacionalni skup: Žene u Hrvatskoj 2001.-2005. na kojoj su predstavnice/ci Hrvatskoga sabora, Vlade, nevladinih ženskih udruga, političkih stranaka, sindikata i znanstvenih institucija, ocjenjujući dosadašnji rad na području ravnopravnosti spolova u Republici Hrvatskoj, u razdoblju 1995.-2000. godine, donijeli zaključke o ciljevima daljnjeg djelovanja, temeljnim odrednicama nove nacionalne politike i institucionalnim mehanizmima za provedbu iste kako slijedi:

ZAKLJUČCI SA SKUPA ŽENE U HRVATSKOJ 2001. - 2005.

- I. Tematska cjelina: Evaluacija dosadašnjeg rada Povjerenstva Vlade Republike Hrvatske za pitanja jednakosti (spolova)

Zaključci:

1. Zbog nedostatka političke volje Povjerenstvo nije imalo stvarnog utjecaja unutar Vlade Republike Hrvatske i u tijelima državne uprave da se provedu sve mjere zacrtane Nacionalnom politikom za promicanje jednakosti, dakle nije imalo izvršne moći jer se nisu uspostavili nacionalni mehanizmi koji bi osigurali provedbu.
2. Suradnja Povjerenstva i nevladinih udruga nije bila dovoljno učinkovita i dovoljno transparentna.
3. O radu Povjerenstva premalo se znalo u javnosti.
4. Financijska sredstva za rad Povjerenstva bila su nedostatna.

5. Povjerenstvo nije imalo osobu ili osobe koje bi se isključilo bavile poslovima vezanim za rad Povjerenstva.
 6. Dio mjera predviđenih Nacionalnom politikom za promicanje jednakosti nije realiziran.
- II. Tematska cjelina: Institucionalni mehanizmi za unapređenje položaja žena

Zaključci:

1. Povjerenstvo će ostati međuresorno tijelo, te će se strukturno usavršiti uključivanjem nezavisnih stručnjakinja.
 2. Kroz Nacionalnu politiku potrebno je utvrditi načine proširivanja nadležnosti Povjerenstva.
 3. Povjerenstvo će težiti poboljšanju kvalitete svog rada i u tu svrhu će pristupiti profesionalizaciji osnivanjem operativnog tijela i kvalitetnom stalnom edukacijom svojih članica i članova.
 4. Operativno tijelo pružat će stručnu i tehničku podršku Povjerenstvu i osigurati kvalitetnije povezivanje s nevladinim udrugama, sindikatima i znanstvenim institucijama koje se bave položajem žena u društvu.
 5. Nadležnosti operativnog tijela moraju biti tako utvrđene da mu omoguće djelotvorno provođenje svih zadaća Povjerenstva.
 6. Promjenom načina rada Povjerenstva stvaraju se mogućnosti da se u narednom petogodišnjem razdoblju postave temelji za ustrojstvo kvalitetnijih nacionalnih mehanizama za poboljšanje položaja žena u Hrvatskoj.
 7. U cilju povećanja učinkovitosti Povjerenstva potrebno je evaluaciju njegova rada provoditi redovito.
 8. Potaknuti osnivanja regionalnih tijela za promicanje položaja žena i ustrojiti vertikalnu komunikaciju i koordinaciju.
- III. Tematska cjelina: Nova nacionalna politika 2001. - 2005.

Zaključci:

1. Područja koja mora obuhvatiti nova nacionalna politika jesu:

Žene i obrazovanje	Žene na položajima moći i odlučivanja
Žene i zdravlje	Institucionalni mehanizmi
Nasilje nad ženama	Ženska ljudska prava
Žene i oružani sukobi	Žene u medijima
Žene i gospodarstvo	Žene i okoliš.

2. Za svako od podruĉja osnivaju se radne skupine za izradu nacrtu:
 1. Źene i obrazovanje (Sanja Sarnavka, Aida Bagiĉ, Rasima Kajiĉ, Jasna Belamariĉ, Sanja Cesar, Maja Mamula)
 2. Źene i zdravlje (Mirjana Bilopavloviĉ)
 3. Nasilje nad Źenama (Irena Mraoviĉ-Cajner, Katarina Vidoviĉ, Sadika Zvirkiĉ, Zdenka Ungar, Źurĉica Duliĉ-MateŹiĉ, Mirjana Bilopavloviĉ)
 4. Źene i oruŹani sukobi (Martina Beliĉ, Aida Bagiĉ, Vesna Kesiĉ)
 5. Źene i gospodarstvo (Vlatka Kutnjak, Ela KureŹeviĉ, Ana KneŹeviĉ, Suzana Kunac, Jagoda Milidrag-Źmid, Biserka Momĉinoviĉ)
 6. Źene na poloŹajima moĉi i odluĉivanja (Jelena Cukrov, Dijana Topĉiĉ, Biserka Momĉinoviĉ, Marina Periĉ, Mirjana Āerin, Marijana Crnjak-Habek)
 7. Institucionalni mehanizmi (Lovorka Marinoviĉ, Ela KureŹeviĉ, Rasima Kajiĉ)
 8. Źenska ljudska prava (Katarina Vidoviĉ, Marijana Crnjak Habek, Źurĉica Duliĉ-MateŹiĉ)
 9. Źene i mediji (Sanja Sarnavka, SnijeŹana Matejĉiĉ, Jasna Belamariĉ, Suzana Kunac, Renata Vujnoviĉ)
 10. Źene i okoliŹ (Biserka Hegediĉ, Mirjana Āerin)

Povjerenstvo ĉe odrediti svoje predstavnice u svaku od radnih skupina prema resorima koje pokrivaju.

3. Najkasnije do 1. studenoga 2000., radne skupine, sastavljene od predstavnica nevladinih udruga koje su se prijavile na skupu i ĉlanica Povjerenstva, pripremit ĉe nacrt nove nacionalne politike o promicanju jednakosti spolova prema dogovorenim tematskim podruĉjima i dostaviti ga tajniŹtvu Povjerenstva.
4. Nacrtu ĉe skupine pripremiti prema materijalima koje su nevladine organizacije i tijela drŹavne uprave dostavili Povjerenstvu.
5. Predstavnice Povjerenstva sazvat ĉe radne skupine najkasnije do 20. listopada 2000. Radni materijali poslat ĉe se svim prijavljenima u radne skupine u ponedjeljak, 9. listopada 2000.

Sukladno navedenim zakljuĉcima oformljene su radne skupine i odreĉene koordinatorice od strane Povjerenstva: Ana Smajloviĉ i Vera Źutalo - RS Źene i obrazovanje, Mila Hrabriĉ - RS Źene i zdravlje, Lidija Lukina-Karajkoviĉ i Vesna Beĉiĉ - RS Nasilje nad Źenama, Sanja Źelinski-Matunec - RS Źene i gospodarstvo, Marina Musulin - RS Źene na poloŹajima moĉi i odluĉivanja i RS Institucionalni mehanizmi, dr. sc.

Adinda Dulčić i Katarina Ivanković-Knežević - RS Ženska ljudska prava,
Katarina Ivanković-Knežević - RS Žene i oružani sukobi, Ivana Goranić
- RS Žene u medijima i Sonja Marketić-Pašić - RS Žene i okoliš.

Tijekom izrade nacionalne politike odlučeno je, a obzirom na izmjene Ustava Republike Hrvatske, da se naziv politike promijeni u Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova.

Jedan korak k uvođenju transparentnih procedura koji je, međutim, neslavno završio bio je sljedeći primjer:

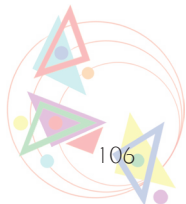
Sabor RH je 2008. godine prvi put objavio natječaj za prijavu vanjskih članica saborskih odbora, među ostalim Odbora za ravnopravnost spolova i Odbora za ljudska prava i nacionalne manjine, oba od interesa za utjecaj nevladinih organizacija za ženska ljudska prava na izradu politika i zakona.

Odlukom o izmjenama i dopunama Poslovnika Hrvatskoga sabora (Narodne novine, 71/00, 129/00, 117/01, 6/02 - pročišćeni tekst, 41/02, 91/03 i 58/04) od 4. travnja 2008. uvodi se procedura za predlaganje kandidata i kandidatkinja za radna tijela Sabora:

“Radno tijelo Sabora može na sjednice pozivati javne, znanstvene i stručne djelatnike i druge osobe radi pribavljanja njihova mišljenja o pitanjima o kojima se raspravlja na sjednici. U radna tijela može se imenovati, ako ovim Poslovníkom nije drukčije određeno, do šest javnih, znanstvenih i stručnih djelatnika koji imaju sva prava člana radnog tijela, osim prava odlučivanja.

Postupak imenovanja članova odbora iz stavka 2. ovoga članka započinje objavljivanjem javnog poziva za predlaganje kandidata. U tom pozivu određuje se rok za podnošenje prijedloga. Kandidate mogu predložiti stručne institucije, stručne udruge, udruge civilnog društva kao i pojedinci.

Javni poziv za predlaganje kandidata upućuje Odbor za izbor, imenovanja i upravne poslove. Na temelju odabira kandidata Odbor za izbor, imenovanja i upravne poslove upućuje Saboru na donošenje prijedlog odluke o imenovanju članova odbora iz stavka 2. ovoga članka.”

U članku 101. na kraju rečenice briše se točka i dodaju riječi: "iz reda zastupnika, a još tri člana Odbora može se imenovati iz reda nevladinih udruga, znanstvenih i stručnih institucija koje se bave promicanjem ravnopravnosti spolova i zaštite ljudskih prava".

Organizacije civilnog društva pratile su izbore vanjskih članova/ica saborskih odbora i članova/ica povjerenstava, u svrhu poticanja transparentnosti postupaka i analize procedure. Od posebnog interesa bio je Odbor za ravnopravnost spolova u koji su nevladine organizacije kandidirale vrsne kandidatkinje, dugogodišnje aktivistice ženskih organizacija, koje su osim toga često pozivane na sjednice navedenog odbora kao stručnjakinje s područja ravnopravnosti spolova. Međutim, konačno izabrane osobe za vanjske članice u tom odboru nisu imale ni približne kvalifikacije. Tako je i u tom slučaju izbora članica u tako važnom odboru za promicanje rodno osviještene politike, koji je do tada dobro i na različite načine surađivao s pojedinkama ili ženskim organizacijama iz civilnog društva i konzultirao ih u svom radu, procedura izbora ostala nedorečena i prijeporna.

Nevladine organizacije (Centar za ženske studije, Centar za žene žrtve rata - ROSA) zapitale su Odbor za izbor i imenovanje „koje su implikacije ovakvog postupanja, te opstruirala li se time utjecaj ženskih organizacija na javne politike koje se tiču ravnopravnosti spolova sužavanjem prostora zajedničkog djelovanja ili je sam Odbor za izbor i imenovanja i upravne poslove dokinuo uspostavljeni kriterij za imenovanje? Ili je javni poziv za vanjske članove/ice Odbora bio tek farsa za demokraciju?“

Uključenost nevladinih organizacija i grupa u pružanje servisa:

Nevladine organizacije i grupe počele su prve servise za pružanje pomoći i podrške ženama koje su preživjele muško nasilje u obitelji, tj. u intimnim vezama različitih oblika.

Ženska grupa Trešnjevka osnovala je 3. ožujka 1988. godine SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja koji je bio prvi servis ne samo u tadašnjoj Jugoslaviji nego i na cijelom području socijalističkih država. Nakon toga ista je grupa 14. prosinca 1990. osnovala i prvo Sklonište za žene žrtve nasilja i njihovu djecu. Sklonište je do svibnja 1992. godine djelovalo u okviru Ženske pomoći sada (kako je 1989. godine i formalno registrirana nevladina organizacija nastala kao Ženska grupa Trešnjevka), a otad, nakon razdvajanja SOS telefona i Skloništa, Sklonište je djelovalo kao posebno registrirana nevladina organizacija pod nazivom Autonomna ženska kuća Zagreb.

Danas u Hrvatskoj djeluje pet autonomnih nevladinih organizacija koje vode skloništa za žene i njihovu djecu žrtve nasilja, s mogućnošću smještaja za otprilike 135 žena i njihove djece.

Uz to postoje domovi socijalne skrbi za žrtve obiteljskog nasilja (formulacija iz Odluke o utvrđivanju mreže domova socijalne skrbi i djelatnosti socijalne skrbi od 26. srpnja 2006. godine, koja se temelji na članku 94. stavku 1. Zakona o socijalnoj skrbi (Narodne novine, 73/97, 27/01, 59/01, 82/01, 103/03 i 44/06). Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi također koristi nazive „skrb izvan vlastite obitelji žrtvama obiteljskog nasilja“ ili „ustanove socijalne skrbi za djecu i odrasle - žrtve obiteljskog nasilja“. Navedenom odlukom „utvrđuje se mreža domova socijalne skrbi i djelatnosti socijalne skrbi koju obavljaju vjerske zajednice, udruge i druge domaće i strane pravne ili fizičke osobe pod uvjetima i na način propisan Zakonom o socijalnoj skrbi“.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi zaduženo je za zbrinjavanje i osiguravanje uvjeta smještaja i pružanja psihološke i socijalne pomoći žrtvama obiteljskog nasilja. Republika Hrvatska, prema tome, nije osnivač domova za žrtve obiteljskog nasilja, ali je Zakonom o socijalnoj skrbi dana mogućnost pravnim i fizičkim osobama osnivanje javne ustanove socijalne skrbi - doma za djecu i odrasle osobe žrtve obiteljskog nasilja. Prema podacima Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, tijekom 2007. godine Ministarstvo rada i socijalne skrbi sklopilo je ugovore sa šest udruga, a u 2008. sa sedam udruga koje pružaju smještaj žrtvama obiteljskog nasilja. U najvećem broju slučajeva to su nevladine organizacije koje su osnovale domove u suradnji s lokalnom upravom. Neke od navedenih domova financira isključivo lokalne uprave (županija i/ili grad) kao osnivač ili suosnivač.

Autonomne nevladine organizacije koje vode skloništa ne žele potpisati ugovor s Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi zbog posljedičnoga gubitka autonomije u radu, posebno u uvjetima sustava socijalne skrbi nesenzibiliziranog za problem rodno utemeljenog nasilja.

Uz navedenih pet autonomnih nevladinih skloništa, u Hrvatskoj postoje tri doma koja vodi Caritas (za 67-69 osoba), jedan dom kojem su suosnivači gradska uprava i Caritas (za 17 osoba), sedam domova koje su suosnovala tijela lokalne uprave (gradovi, županije) i nevladine organizacije (za 109 osoba) te jedan dom koji je osnovala i vodi ga gradska uprava (17 osoba).

Postoji devetnaest SOS telefona nevladinih organizacija za žene žrtve nasilja u obitelji od kojih petnaest ima mogućnost osobnog dolaska u savjetovalište, a neki od njih uz to vode i navedena skloništa za žene žrtve nasilja ili domove za žrtve nasilja u obitelji.

O financiranju navedenih servisa od države postoje sljedeći podaci:

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti u 2006. godini utrošilo je ukupno oko 1,3 milijuna kuna za 11 projekata, a u 2007. godini 1,8 milijuna kuna za 17 projekata koje su izvodile udruge građana i neprofitne ustanove.

U 2007. godini Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi osiguralo je više od dva milijuna kuna za troškove smještaja žrtava nasilja.

ZAKLJUČCI

U Hrvatskoj je ostvaren napredak u smjeru prepoznavanja nasilja u obitelji kao neprihvatljivog oblika društvenog ponašanja kojim se krše temeljna ljudska prava i slobode, te je nasilje u obitelji društveno prepoznato kao oblik diskriminacije žena i krajnje neprihvatljiv oblik kršenja prava i interesa djeteta. Uvedeno je **kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji u Kazneni zakon, što prije 2000. godine nije postojalo, te je donesen Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, 2003. godine. Prema navodima iz službenih dokumenta do ostvarenih rezultata je prije svega došlo osnovom ispunjavanja međunarodnih obaveza koje Hrvatska ima u odnosu na UN, Vijeće Evrope te proces pridruživanja Evropskoj Uniji.**

Međutim, nasilje protiv žena i dalje ostaje najdrastičniji oblik kršenja ženskih ljudskih prava u RH. Nasilje protiv žena od strane njihovih partnera je najrašireniji oblik rodno utemeljenog nasilja. Tek donošenjem Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, po prvi puta su opisani svi oblici ovog nasilja, definiran je krug mogućih počinitelja, uvedene kazne i zaštitne mjere. Posljedično to je dovelo i do porasta vidljivosti nasilja protiv žena u društvu: statistički podaci pokazuju stalni trend rasta prijave nasilja u obitelji, a mediji izvještavaju o prijavama za ova prekršajna i kaznena djela, sve rijeđe pišući o obiteljskom nasilju kao o "poremećenim odnosima u obitelji" a sve češće ističući rodnu dimenziju i odgovornost državnih institucija.

Statistički vrlo velik porast broja prijavljenih i osuđenih osoba za nasilje u obitelji ne znači da je nasilja doista više nego što ga je bilo ranije. Brojke su prije svega pokazatelj da je su se prijave za obiteljsko nasilje počele

evidentirati i procesuirati, tj. **da postoji društvena reakcija protiv nasilnika.**

Do senzibilizacije najšire javnosti o uzrocima, raširenosti i društvenim posljedicama nasilja, došlo je ponajviše zahvaljujući dva desetljeća dugog rada nevladinih organizacija koje su problem politički definirale, razvile servise za žene i problem na pravi način prezentirale javnosti.

Iako su pravi razmjeri raširenosti nasilja protiv žena u obitelji postali vidljiviji, detaljnija istaživanja, odgovarajuće statističko praćenje i dostupnost podataka, preduvjet su za stjecanje još jasnije slike o ovoj problematici.

Iako je postignut napredak na zakonodavnom nivou, nisu izdvojena odgovarajuće sredstva u okviru nadležnih institucija kako bi one bile kapacitirane za suzbijanje nasilja u obitelji. Institucijama nedostaju ljudski kapaciteti, pa unatoč povećanim obavezama nije povećan broj radnih mjesta i drugi prateći kapaciteti, kako bi nadležne institucije mogle zaista djelovati u ostvarivanju postignutog zakonskog okvira.

Uprkos povećanja zaštite žrtava nasilja u obitelji, nadogradnjom pravnog i institucionalnog sustava, nije ostvarena efikasna suradnja među nadležnim ministarstvima (ministarstva nadležna za obitelj, socijalnu skrb, obrazovanje, pravosuđe, zdravstva, te unutrašnje poslove) i institucijama u njihovoj nadležnosti.

Od donošenja svog relevantnog zakonodavstva i provedbenih propisa nije napravljena evaluacija načina na koji je to zakonodavstvo implementirano, te nije procijenjeno jesu li i na koji način novoustanovljeni pravni mehanizmi provođeni kroz sustav, jesu li djelotvorni i provedivi (zaštitne mjere, mjere prepa, izricanje odgovarajućih kazni, i sl.)

Kažnjavanje počinitelje nasilja u obitelji i terapija za nasilnike su najslabije točke u sustavu. Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji je u okviru prekršajnog zakonodavstva, nasilnicima se propisuju niske zatvorske ili novčane kazne, a često i uvjetne tj. zaštitne mjere. Terapija za nasilnike propisna ovim zakonom nije dovoljno precizno definirana, suci nisu o njoj dovoljno educirani, a upitna je i njena učinkovitost.

Napravljeni su određeni pomaci na području edukacije stručnjaka i stručnjakinja, državnih i javnih službenika/ica te u smislu prepoznavanja i djelovanja u situacijama nasilja u obitelji, međutim još uvijek treba

unaprijediti uključenost edukacije o rodno utemeljenom nasilju u proces redovne izobrazbe pravosuđa i policije, zdravstva te socijalne skrbi. Također, nije došlo do uključivanja teme obiteljskog i drugih oblika nasilja protiv žena u redovne obrazovne i školske programe. Nije provedena evaluacija provedenih programa edukacije.

Došlo je do prepoznavanja velikog značaja uloge organizacija civilnog društva od strane tijela na državnoj i lokalnoj razini u području prevencije i zaštite žrtava žena nasilja u razvoju sustava djelovanja na ovom području, pa se tako predstavnice nevladinih organizacija uključuju u radne grupe za izradu nacioanalnih strategija i zakona. Međutim nije došlo do odgovarajućeg razvoja sustava financiranja nevladinih servisa za žene, skloništa i savjetovališta.

Nisu ostvareni standardi rada u skloništima za žene koje su preživjele nasilje od strane svojih partnera, i njihovu djecu. Nije došlo do donošenja Pravilnika o zadovoljavanju kriterija za otvaranje i vođenja skloništa za žene žrtve obiteljskog nasilja, s obzirom da nije iznađeno zakonsko rješenje koje bi nadišlo postojeću definiciju iz Zakona o socijalnoj skrbi. Ovaj zakon poznaje samo oblik „domova za odrasle osobe i djecu žrtve obiteljskog nasilja“, „domove socijalne skrbi izvan vlastite obitelji“, koji ne odgovaraju višestrukim potrebama žrtava u skloništima. Sistem socijalne skrbi nije uključio pozitivna iskustva međunarodnog i lokalnog pokreta za ženska ljudska prava i servisa za žene žrtve nasilja, koja su u više desetljeća razvila kriterije i sustav kvalitete rada prilagođen ovim specifičnim potrebama.

Prilog - Lista korišćenih dokumenata

National Policy for the Promotion of Gender Equality 2006-2010
<http://www.ured-ravnopravnost.hr/page.php?id=274>

National Strategy of Protection against Family Violence for the period 2005-2007
<http://www.ured-ravnopravnost.hr/page.php?id=60>

National Strategy of Protection against Family Violence for the period 2008-2010
[http://www.prs.hr/content/view/159/60/;](http://www.prs.hr/content/view/159/60/)
<http://www.mobms.hr/page.aspx?PageID=46>

National Family Policy
http://www.ured-ravnopravnost.hr/dokumenti/Nacionalna_obiteljska_politika.pdf

National Programme for the Suppression of Trafficking in Persons 2005-2008
<http://www.ljudskaprava-vladarh.hr/Default.aspx?art=474&sec=173>

National Programme for the Suppression of the Trafficking in Children 2005-2007
<http://www.ljudskaprava-vladarh.hr/Default.aspx?art=474&sec=173>

Action Plans for the Suppression of Trafficking in Persons for 2006/2007/2008
<http://www.ljudskaprava-vladarh.hr/Default.aspx?art=474&sec=173>

Report on Implementation of the National Plan for the Suppression of Trafficking in Persons during the year of 2004

<http://www.ljudskaprava-vladarh.hr/Default.aspx?art=474&sec=173>

Report on Implementation of the National Plan for the Suppression of Trafficking in Persons during the year of 2005 and 2006

<http://www.ljudskaprava-vladarh.hr/Default.aspx?art=474&sec=173>

Report on Implementation of the National Plan for the Suppression of Trafficking in Persons during the year of 2007

<http://www.ljudskaprava-vladarh.hr/Default.aspx?art=474&sec=173>

Gender Equality Act

<http://www.ured-ravnopravnost.hr>

<http://www.prs.hr/content/view/105/36/>

Law on Protection from Family Violence

<http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/306174.html>

Family Law (Croatian)

<http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/306171.html>

Anti-discrimination Act (English)

<http://www.ljudskaprava-vladarh.hr/Default.aspx?art=471&sec=173>

<http://narodne-novine.nn.hr/>

National Study on Violence Against Women in Family in Croatia

<http://www.ekviva.net/index.php?page=news&id=849>

Away From Violence: Guidelines for Setting up and Running A Women's Refuge; WAVE brochure translated by Autonomous Women's House Zagreb to Croatian

www.czzzr.hr

Violence against Women – Does the Government Care in Croatia, Fact Sheet, 2006

http://www.stopvaw.org/sites/3f6d15f4-c12d-4515-8544-26b7a3a5a41e/uploads/CROATIA_VAW_FACT_SHEET_2006.pdf

Open Society Institute <http://www.dzs.hr/>

Permanent Mission of the Republic of the Republic of Croatia to the United Nations Office Geneva

<http://www2.ohchr.org/english/issues/women/rapporteur/Croatia.pdf>

Ngo Report – Croatia

On The Implementation Of The Beijing Platform For Action And The Outcome Of The Twenty-Third Special Session Of The United Nations General Assembly, January 2005; Created by: Women's Network of Croatia: Center For Women's Studies, Zagreb, Autonomous Women's House Zagreb, Center For Women War Victims – ROSA, Zagreb, CESI, Center For Counseling And Education, Zagreb, Women's Group Lošinj, Mali Lošinj and B.a.B.e., Be active. Be emancipated., Zagreb And Ivana Radačić

NGO REPORT To Committee on Elimination of Discrimination against Women On the occasion of Second and Third Report of Republic of Croatia Zagreb, November 2004; Edited by Women's Human Rights Group B.a.Be., Be active. Be emancipated; Authors of chapters: Center for Women's Studies, Zagreb, Women's Group Brod, Slavonski Brod, Serbian Democratic Forum (SDF), Zagreb, Centre for Women War Victims – ROSA, Autonomous Women's House, Zagreb, CESI, Center for Counseling and Education of Women, Zagreb, Women's Room, Zagreb, Center for Civil Initiatives, Poreč, Croatian Association of People with Physical Disability (HSUTI), Zagreb, B.a.B.e., Zagreb, Association of Independent Trade Unions – Women's Section, Zagreb, Retirement Home for Jewish People

Gender Sensitive Laws in Croatia, text published on the web page of Women's Network Croatia

http://www.zenska-mreza.hr/nasilje_prema_zenama/

by Ivana Radačić

Rape as a Criminal Offence, Croatia – World Comparison

http://www.zenska-mreza.hr/nasilje_prema_zenama/definicija_silovanja.html

Authors: Martina Horvat, Vanja Jagetić i Ines Vrečko in cooperation with the Centre for Women War Victims-ROSA, published in English in the Newsletter of Rape Crisis Scotland, Issue 6, Autumn 2006

Legal and court policy of punishing at county courts in Republic of Croatia For criminal acts: rape and misuse of drugs; Author: Ana Garačić, judge of the Supreme court of Republic of Croatia

Court practice is not sensitized in cases of sexual violence

http://www.zenska-mreza.hr/nasilje_prema_zenama/sudska_praksa_neosjetljiva_je_prema_zrtvama_seksualnog_nasilja.html

Author: Ivana Radačić; Published on web site of the Women's Network Croatia

The Feminist Legal Theories

http://www.zenska-mreza.hr/nasilje_prema_zenama/

Author: Ivana Radačić; Published on web site of the Women's Network Croatia

EWL's Charter of Principles on Violence against Women; EPAC VAW budget to finance translations

Motion 'Prostitution and Trafficking' adopted at the General Assembly of the European Women's Lobby (June 1998); EPAC VAW budget to finance translations

EWL comments on Council of Europe's Recommendations on identification and referral to services of victims of trafficking in human beings; EPAC VAW budget to finance translations

Towards a common European framework to monitor policies on VAW (selection); EPAC VAW budget to finance translations

Unveiling the Hidden Data of Domestic Violence in the EU (selection); EPAC VAW budget to finance translations

Reality Check: When Women's NGOs Map Policies and Legislation on Violence against Women (selection); EPAC VAW budget to finance translations

Manual with Instructions on Media Reporting on Violence against Women, 2007, Ministry for Family, War Veterans and Intergenerational Solidarity; Brochure created by the Committee on implementation of the National Campaign Against Domestic Violence Against Women

Suggestions for Changes related to Sexual Violence: Changes of Laws, Victims Protection, and Development of Prevention Programmes, by Women's Room, 2007
http://www.zenska-mreza.hr/lzjave/promjene_zakona.htm

Report Trafficking in Persons! 2008, Governmental Office for Human rights
<http://www.ljudskaprava-vladarh.hr/Default.aspx>

